

**National Library of Thailand
Bangkok, 2002**

All rights reserved.

**No part of this CD may be reproduced,
stored in a retrieval system or transmitted in any form
or by any means, without prior permission from
the National Library of Thailand**

หอสมุดแห่งชาติ ขอสงวนสิทธิ์

ห้ามมิให้ผู้ใดนำส่วนหนึ่งส่วนใด หรือตอนหนึ่งตอนใด ที่ปรากฏอยู่ใน CD นี้

ไปทำการคัดลอก หรือวิธีการอื่นใดเพื่อจำหน่าย จ่ายแจก

ก่อนได้รับอนุญาต

นิติสาร ตามก
 ๒๘=๔=๑๑๙

นิติสาร ตามก

เดิม } รวม เดิม เดิม

พิมพ์ ที่โรงพิมพ์พิศาลบรรณพิมพ์

๖, ๗, ๑๑๘

ราคา เดิม ๑ บาท

หอสมุด, ม. พริบิต

๑

๑ ข้าพระพุทธเจ้าหลวงสารประเสริฐ ซึ่งได้เลื่อนขึ้น
เป็นพระยาศรีสุนทร ไวยากรณาภิรัชมาตย์ บรมนารถนิตย
ภักดีพิริยพาหุ คิดคำกลอนเรื่องนี้ เรียกชื่อ ว่านิติสารสาธก
คือ เทียบแบบสอนทั้ง แต่มูลบทบรรพกิจไป เพื่อไว้สำหรับ
นักเรียนใน โรงเรียน จะได้อ่านเล่า จำต้นข้อข้อลำดับใน
แบบ ๕๐๐ ให้แม่นยำ จำ นานได้ ทุกเกล้า ๆ ถวายแล้ว
ทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ดำรัสสั่ง ให้พระเจ้า ราชว
รวงษ์เธอ กรมหมื่น อักษรสาสนโสภณ ทรงพิมพ์ ที่ โรง
พิมพ์หลวงใน พระบรมมหาราชวัง ๑๐๐๐ ฉบับ ที่ เสร็จ
ณวันพฤหัสบดี เดือนหก แรม สี่ ค่ำ ใวภาเบญจ จศก
ศักราช ๑๒๓๕ หนังสือ นี้ ได้จ่าย ใช้ราชการ ล้วน ไป
เจ้าพนักงานกรมศึกษาธิการ ได้จัดพิมพ์ ขึ้นใช้ราชการ
ต่อ ๆ ไป จนถึง ศก ๑๑๘ เป็นครั้งที่ สาม ๖๖

๑

๑ ข้าพระพุทธเจ้า หลวงสาร ประเสริฐชัย
 โดบ ราช ภิ ธาน ฆานาน ไปด ทั้ง
 ปลัด ทูล ฉลอง ฐาน ตำแหน่ง
 กิด อักษร รัตน ทั้ง เทียบ เบื้อง แบบ สอน ราช

๑ ขุนพระ บอบ นี นาม ยก
 นิธิ สารสา ธก เทียบ ไว้
 สำหรับ สำ โบกม เด็ก รำ เวียน เขย
 บอก นับ ลำดับ ได้ เรื่อง วัฏ ฑู เดิม ราช

๑ น้อม กาย ขอ ถวาย อภิวัต ไหว้ บั้ว บาทพระ
 สุกต หมด ทัศนหา พระ ไทย หนัก เพียง หนึ่ง หลัก
 ถ้วน ศิลา ไม่เคลื่อน คดอน ผ่อนหา โลกามิส พระ บัญญา
 ยิ่งใหญ่ เปน ไตรยเหตุ ฆ่ากิเลสให้ว่าง บั้ว สนิท ไม่กลับ
 หาญ ราชูรอม มาทอ ฤทธิ มอค มัวมิต ไม่มา มัว กถ
 ถันคาน นบสัทธรรม ที่ พระ นำ พระแนะ สอน ถ้วน สุนทร

หนักแน่น เปน แก่นสาร ปริยัติปฏิบัติ สองประการ อีก
 มรรค ผลนฤพาน ครอบไตรปิฎก ตามสิ่งบริสุทธิสุดของแล้ว
 ประทีปแก้ว ส่องสว่าง กระ จ่าง จิตวิ กิจจัด หมู่ ไม่นับ
 อันมีตมิต ให้ เป็ลสิ่ง ปลิต ปลด บำราศ ขาด สันดาน ขอ
 เคา รพ อัมภา วัยะ สงฆ์ แปร พระ องค์ ลี้คู่ เคียง ขนาน
 สรา พกพระ ดิดก โลกกา จารีย์ ฤโลกุตตรญาณล่องโลกีย์
 ไหว้ พระ คุณ บิศา มาตุเรศ อัน ก่อเกศ เกิดสภณย์เกษมศรี
 ถนอมเลี้ยง ทุกทิวา แดราตรี จนนิตริย์ แก่กล้ามาทุกวัน
 คำนับ ครอบ ประ สติธิ ในกิจชอบ ท่าน ประกอบ ส่งสอน
 ทุกสิ่งสรรพ ได้ ครอบรู้ วิทยาศาสตร์ พอเทียมทันเพื่อน
 บุรุษ ไม่ทรุดทรมาน บังคมคุณ บุญเบื่อง บทรัช พระจอม
 จตุจักรพรรดิพงษ์ สยาม ทรงพระ เสด็จ ดินกระต๊อง เวียง

พระนาม นิคมคาม ทุก ประเทศเขตร นคร พระปก
 ครองไฟว์ ฟ้า ประ ชาราชฐร์ เสนา มาศย์ แสนศุขสโมส
 ไต้ ขาตเชญ เย็น ทัวแผ่นดินดอน เดชจว ปก แม่แพ้ว พระ
 คุณ ขอนบไทยทวยเทพทุก สฐาน เนาพิมาน เมืองแมน
 แตนเขา ขุน จงส้องทพิย์ ไนยนา ด้วยกา รุญ อวยอะตุลย์
 พร พิพัฒน์กำจัตไภย จักร เริ่ม เรือง อักษร เปนกลอนกาพย์
 ขอ ได้ ทราบ รวาทง สว่างไสว ปรีชา เขาวน เคลา
 คล่อง ว่องไว ขอ จงให้ พริ้ง เพระ เสนาะ กลอน
 เรื่อง นี้ นามนิติสาร สาธก คือ หยิบ ยกยนต์ แบบในแบบ
 สอน ทั้ง ลำดับต้น ข้อ ต่อ สุนทร พอเด็กอื่น จะได้ อิง
 พิง นิพนธ์ ถ้า หมดแล้ว หมด จำลำเหนียก แน ใน ข้อ
 ความ ตามกระ แลตั้ง แต่ต้น คำลิกขิตติดต่อกัน ข้อยุบด

อนุสนธิ์ สืบเรื่อง เนื่องนุกรม เริ่มศึกษา ในตำราบรรพกิจ
 ให้เจนจิตรที่ตะน้อย ค่อยประ สม คงจะ เปื่อง ปรี ษา
 อย่าปรารม จนิยมจำเค้า สำเนาถอน กุมารมาเรียนใน
 โรง หลวง สิ้น ทั้งปวงอุสาห์ จำจะพราสสอน ที่เรียนรู
 วิชาให้ แท้งแน่นนอน จะได้มีอน มันเพียร เรียนต่อ ไป
 ที่เล่าเขียน เรียนรู้ ให้ ครูสอน ครูว่า ชอบ แล้ว จึงควร
 ไม่สง ไสย ครูสอน สั่งอุสาห์ ทำ อย่า จำใจ มิใช่ไพร
 ถ้วน แต่เหล่าเฝ้าผู้ดี ควรจะเสาะศึกษา วิชาหัด ให้เจนจิ
 ครอบรู้ ได้ ชูศรี ถ้า ตั้ง ใจ ไม่ ผันทุกวัน ทวี สักขบปี
 ก็จะไม่ เปื่อง กระ เตื่องแดน อย่าเกียจคร้านการ เรียน รุ่ง
 อุสาห์ มี วิชาเหมือนมี ทวพย อยู่ นับแสน จะตกถิ่นถาน
 ไตคงไม่แคลน ถึง คับ แค้น ก็ พอ ยัง ประทั้ง ตน อันความ

ู้ ๆ กระจ่าง ถึง อย่างเดียว แต่ ให้ เชื้อขาว ชาญเกิดคง
 เกิดผล อาจ จะ ชักเชิด ชูฟู สกนธ์ ถึง คน จนพงษ์
 ไพร่ คง ได้ ดี เกิด เปน ชาย ชาวสยาม ตาม วิ ไสย
 หนังสือ ไทย ก็ ไม่ ู้ ตู บัด ศรี ต้อง รับ อาย ชาย หน้า
 ทั้ง ทา ปี ถึง ผู้ ตี ก็ คง ต้อย ถอย ตระ กูด จะ ทำ
 เตียบเสีย ชื่อ ว่า โฉด ชำ จะ ชัก พายศ ตาม ให้ สืบ สูญ
 ทั้ง ขาญ หน้า ญาทวงษ์ พงษ์ ประ ยูร จะเพิ่ม พุทธิณิน
 คำ นิ น ทา หนังสือ ฤ ๆ สำหรับ ฉบับบท เปนของ
 ถ้วน ควร จดจำ ศึกษา บิทร บู้ สู้ เสาะ สะ สม มา หวัง ให้
 บุตร นิตดา ไต่ ว่า เวียน จะ ได้ ทราบ มาป บุญทั้งคุณโทษ
 ปะ บุตร โฉด ทำ ชำ ก็ พาเหียร ไม่ สม หวัง ตั้ง บิดา บู้
 ทา เพียร เน้น จำ เนียร แพลง พลัด กระ จัก กระ จาย

หนึ่ง ดาว กรม ธรรม เปน หลัก ทวิพิย ก็ สำหรับ ย่อย ขุน
 ขุนธดาช เขา จะ แผลง ปลอม เปลี่ยน เขียน อุบาย อ่าน ไม่
 วั แสบ คาย ก็ เลียบ กล ถึง จะ วาน ทาน ผู้ ขึ้น เขา อ่าน ให้
 มัน ก็ ไม่ หมด คำ คำ ฉงน เขา ต่อ เต็ม แนม แอบ เปน แสบ
 ยนต์ เข้า ตา จน ไม่ รู้ จัก อักขรา หนึ่ง แม่น ใคร
 เขา จะ วาน อ่าน สำหรับ จะ อ้า ปาก จับ ๆ ดู ขาย หน้า
 ต้อง ตอบ ขาน หว่าน ถ้อม ด้วย มารยา เอา วาจากัน
 ตัว ด้วย กลัว อาย หนึ่ง เรื่อง ไว ซึ่ง จะ ใคร รู้ ประจักษ์
 ข้อ สลัก สำคัญ ที่ หมัน หมาย อ่าน ไม่ ออก ขึ้น อัน จน
 อุบาย ก็ คตาศ คตาศ แคล้ว ของ ที่ ต้อง การ โดย อย่าง
 ตำ ปะคำ เขา เขียน ตำ ไม่ รู้ จัก อักขรา จะ ตอบ ขาน
 ก็ ทำ จน ทน รับ อธิ ประมาณ ดู โฉด ข้ำ สาธารณ์ ไม่ เตียม คน

ถ้า พากเพียร เวียน วั ได้ ทั่ว ทั่ว ทั่ว จะ ประ จักษ์ คุณ
โทษ ประโยชน์ผล แม่น รอบ วั ๆ ทั่ว อย่า กดัว จน
จะ ชู ตน ให้ ดำรงอย่า สงกา อัน การ วั อ่าน อักษร ทั้ง
กถอน ภาพย์ ละเอียด หยาบ ตื่น ถูก ตาม ศักษา มี คุณ
เลิศเหลือถัน คนนา เปนต้นทางปัญญาวิชาชาย พระบาท
พระพรหมินทร์ ปิ่นสยาม โดย พระนาม อยู่เกล้าเราทั้งหลาย
ทรงมหากษัตริย์ ไม่ คดาคลาย แก่ เด็ก ชาย บุตร นิตดา
ข้า ถอง หวัง จะ ให้ เวียน วั ได้ ฟู เฟื่อง ให้ บราช
เปวื่อง แดนดิน ตื่นทั้งผอง ทรงสู่เสวยราชทรัพย์ อนนถอง
พระไทยปอง จะ ให้ เปน ประโยชน์คุณ แก่ บุตรหลานเหล่า
เสวยกามาพย์ ให้ ฉลาด เฟื่องพัน ทุกหมื่น ชุน ด้วย กำดั่ง
พระเมตตา กอบ การบุญ พระเดชคุณ เกดถึงเกล้าเราทั้งมวล

โปรดให้ตั้งโรงสมุด มี ครู สอน ทั้งบทกลอน การ
 กระวี มี ครอบแก้ว พวก นักเรียน รู้ เรื่อง อย่าง เรวอน
 ทุกคนควร คิดคะนึง ถึง พระ คุณ จง ตั้งใจศึกษาวิชาให้
 ให้ ชาญฉลาดขึ้นทุกหมื่นชุน ค่อยตั้งคิดเติมต่อดังก่อกุณท์
 จะสับสนทร อัดอัสวสดี อันแบบ เรียนที่ หนึ่งพึง กำหนด
 มุลบทบรรพกิจถ้วน ถึ ถัดมาวาหะนิตินิกรมิ แล้ว ถึง
 ที่ แบบ สาม ตาม นุกรม นามตระ หนักว่า อักษรประ โยค
 ที่ สี่ ชื่อสัง โยคพิธานสม กับเสริมใส่ ไวพจน์ พิจารณ์
 ระคม นับนิยมรวบเข้าตามเค้ามูล ที่ห้าขึ้นพิศาลการันต์บท
 จงจำจตชื่อไว้ อย่าให้ สูญ ยังที่หกยกเติมเข้าเพิ่มพูล
 นอกประมูลบานพะเนกแยกออกมา แบบ นั้นชื่ออะนันตะวิ
 ภาค มีหลายหลากถ้วนถึดีหนักหนา นี่แบบเรียนต้องจำเป็น

คำว่า ถ้าตีมาเท่านั้นสำคัญ หนีเวียงตั้งแต่หนึ่งจนถึงหก
 หนีหีบยกย่อ ๆ พอจำนั้น จะอธิบายบอกคำที่ว่าพรรณ
 มุฉะนั้น แปลว่ารากแรกพากเพียร คำว่าบทนี้ว่า แบบ ที่
 สอนศิษย์ บรรพกิจก็คือการที่ อ่านเขียน เป็นกิจจำทำก่อน
 ได้ ^{วิชา}สอนเพียร พวกนักเรียน จำแปลให้แน่ ใจ บทที่ สอง
 ทรงทอดนึกงน่ จะบอกแปลให้ กระ ว่างสว่างไสว
 วาหนะนี้ว่าตำราพาไป อักษรโตเสียง ต่ำก็นำสูง สูงสืบ
 เอ็ดนำถ้วนจำนวนนับ ท่ก่กตบ มีเสียงสำเนียงสูง เพราะ
 อักษรตัวนำมาพะยุง เช่นคนงมมือถื่นขึ้นขึ้นบน ถัดมาว่า
 ด้วยแบบบทที่สาม จะแจ้งความตามล่อช้อนุสนธิ ว่าอักษร
 สองประ กอบก็ชอบกต คือ คฤกเคถ้ำเข้าปนสำเนียงกัน
 ชื่อสังโยคะ พิธาน แบบที่ สี่ ว่าวิธีทั่วสกดได้ จัดสรร

มีทุกแม่แต่จะอย่างต่างต่าง พรรณนี้ แบบที่ เดิมเพิ่มนั้นคือ
 ใจพจน์ กับท้าย คำว่าพิจารณาณานสรวัย หนุน้อย ๆ
 พังคำ เร่งกำ หนด แปล ว่าทรวจ คำ เปลี่ยน ที่เพี้ยน พจน์
 คือ จำจดคำละ ม้าย คล้ายสำ เนียง แบบพิศาลกา วันที่ ที่
 ครบหัว นั้นแปลว่า กว้างขวางทางดลียง อักษรเดิม
 เพิ่ม ท้าย มีราย เวียง ท่าน เขียน เคียงไว้ ไม่ อ่าน พาน
 จะชุม แบบ อะ นั้นตะ วิภาคที่ ครบ หก จะ ยิบ ยก
 ย่อ ๆ ข้อ ชุชุม จำแนก คำสาธกที่ ปกคลุม จิต
 ควบคุม เข้า เป็นหมวดแล้ว ทรวจ ทรวง ถ้า รวบ แปลว่า
 ไม่ มีที่ สุดแจก ถ้าจะ แยกบท นั้น บั้น เป็นสอง อะนันตะ
 คำต้นวิภาครอง ตามละ บอง บาฬี เป็นที่ อิง อะนันตะ
 ว่า ไม่ มีที่ สุดจบ วิภาคว่า แจกชนบ นับทุกสิ่ง นี้คิด

พุทธพจน์โดยบทวิภक्त
ประเภทบทกวี

๑๒

ข้อ ๕ แสดง ออก แจ่ม จริ่ง ไซ้ ประ วิ่ง ว่า เต็ม พอ เปน
กลอน เถา นี้ หนอ ควร จำ เปน ทำหรับ แปร ฉบับ ชื่อบ
บท ในแบบ สอน จะ ขยาย แยก ความ ตาม สุนทร กติบ
ว่า ย้อน แยก ยนต์ แต่ท้น มา มุละ บท จง กำหนด ไว้
เถิด พ่อ จัด เปน ข้อ คำ ล้วน ควร ศึกษา เถา นโม
คิด ต่อ กับ ออ ทลอด มา จนถึง ะสระ ไทย์ ท่านมัก
ว่า มา แต่ สัง สะกฤษย์ ข้อ ถิธิติ คำ บราณ ท่านชานไซ
แต่ เห็น ข้อ มาข้าง เสียง สำ เนียง ไทย เต็ม อย่าง ไรจะ
เปน แท้ ไม่ แน่ นอน นโม นั้น แปลว่า ความ ประนามพระ
พุทธ ฐานะ เพื่อ จะ วั ที่ ครู สอน สิทธิ ขอ สำ เจริญ ที่
สร่วมพร ครู จะ สอน จง ประสิทธิ์ วิทยา เถา ก ข ต่อ
ถึง พยัญ ฐานะ นโม จังหะ วรค ทอน ย้อน เข้าหา

เป็นหก ตอน ฝน น้บ เรียง กัน มา อีก ขวา รวม สี่สิบ สี่คัง
 แล้ว แบ่ง คัด จัดไว้เป็น ไตร ยางษ์ คือ เลียงสูง ทำกลาง
 อย่ำ ~~ใหญ่~~ สูง ๑๑ กลาง ๙ เค้า ให้ตรง
~~หก~~ ~~หก~~ ~~หก~~
 เลียงทำลง ๒๔ มี ลำคัญ อีกขร สูง ขขณฐณ ทั้ง
 ๘๘ ส. ตาม ทาน จัด สรร กับ ตัว ห ต่อ บรรจบ พอ
 ครบคัณ เป็น ๑๑ เท่านั้น สูง ลำเนียง อีกขร กลาง
 กจฏฐสอง วรค กับ บป ปอง ว่ากลางเลียง อีก
 ตัว อ ครบเกล้า เรียบเรียง ก็ พอเพียงที่จะ จำ ให้
 ชำนาญ อีก ขร ทำ กำหนด น้บ เกิด พอ คคณง
 ทาน บรรหาร ขขณญ ต่อ เทียบ ทาน ทคณสอง
 วร ด้วยสอง วรค อีก ทั้ง พฟแลภม ยรตว ต่อ
 ประจักษ์ ทั้ง ฟี่ ๘ พอ ถ้วน จำนวนน วรค ยี่สิบสี่

ชัก ทำสำเนียง ใน อักษร ตาม หมู่รู้ ให้ชัด แต่
 ประหยัดลด หย่อน ผ่อน ๆ เสียง ให้ถูก บท แบบ
 ระ เบียบ ที่เทียบ เคียง นี่ จัด เรียง เรือง นับ ถ่า ดับ กัน
 ถัด นี้ ไป ให้รู้ วรรณ ยุต แต่ เอก โท ไป จนสุด ไม่ กัง หัน
 ได้ ชี้ชื่อ ทัว อย่าง ต่าง ๆ พวรรณ แจ่มสำคัญ อยู่ใน
 แบบ ฉบับ เรียง กระ บวน ใช้ต่าง กัน วรรณ ยุต
 กุลบุตร จง วิจารณ์ จะ อ่าน เรียง ให้ถูก ต้อง ตาม แบบ
 จง แนบ เนียน แล้ว จึง เพียร เรียง ข้อ ต่อขึ้น ไป ถ่า ดับ
 นี้ถึง ที่ถิ่น สระ ซึ่ง ควร จะ แจก แม่ ก กา ได้ นับ
 แต่ อ จน ถึง อะ สระ ไทโย ก็ พอ ได้ เสียง ลิบ ห้า ตำราตรง
 ประ สม กับ พยัญ ะ นะ ใน หมู่ สาม ออก เสียง ตาม
 ทัว สระ ที่ ประ สงค์ เมื่อ เล่า แจก แยก ถ้วน กระบวน ดง

แล้ว ก็ จง ฝน ฝน หัน ลำ เนียง อักษร สูง ฝน
 ตาม ตาม ทำ หรับ ไม่ เอก กับ ไท ชัก ตระ หนัก เสียง
 คือ ว่า ข ขั ขั ต่อ ๆ เคียง เว้น แต่ เสียง สั้น
 สี่ ที่ คำ ทาย คือ ขิ ขิ ขุ ะ วั สะ แท้ จะ ฝน แปร ก็
 ไม่ เคลื่อน เลื่อน ขยาย เหมือน สัตว นิ่ง กิ่ง ทอด เมื่อ
 วอด วาย อัน คำ ทาย เช่น กัน ฝน ฝน จริง อักษร กถา
 ทาง ฝน ฝน เปน ห้า เอก ไท ตรี จิตวาครบ ทุก สิ่ง
 ก ก ก ก ก พอ ข้าง อิง ต้อง งด ทั้ง สี่ คำ เช่น ว่า พรวน
 อักษร ทำ ทำ หรับ บัง คับ ใจ ให้ แจ่ม ใจ แนะ นำ
 ที่ คำ ฝน เอก กับ ไท ทำ เสียง อยู่ เคียง กัน ค ค ค พอ
 สำคัญ ฝน เปน ตรี ออก ตาม เสียง เช่น กัน ฝน ฝน หมด
 แต่ ต้อง งด คำ ทาย หมายถึง ไว้ สี่ คือ คิ คิ คุ ะ วั สะ มี

คำคง ที่ฉัน ไม่ ออก บอก ไม่ พราง หนึ่ง ไม่ ม้วน จา
 นวน ยี่สิบ ทศ ได้แจจจัด ถ้วน ทั่ว เป็น ตัว อย่าง แม่น
 เถ่า ทำ จำ ได้ ที่ ไว้ วาง จะ กระจ่าง แจ่ม ใจใน วิธี
 แมก กา คำ ม้วย ทั้ง สาม หมู่ พิเคราะห์ ด้ โดย ขบวน
 ถ้วน ถี่ ไม่ควร ไล่ ไ้ เอก ทั้ง ไท ตรี แต่ เสียง มีต่าง
 ใน ตัว ทั่ว กัน ไป เหมือน จัก ชุไฟ คุ แฉะระ อีก เป๊าะ
 ระ บ่อ สระ หละระ ไช หยิบ มา ว่า ย่อ ๆ พอ เข้า ใจ
 ฐู่ เสด ใน ย แยบ คาย คำ ตาย มี ถำดับ ถัด จัด เรือง เข้า
 เรียง เรียบ อ้อ คำ อ่าน ทาน เทียบ ทาง ะ สี่ ภู่ สุนทร
 ไว หาร ชาญ กระวี ท่าน ได้ แต่ง เรื่อง นี้ ไว้ นม นาน
 เรือง พระ ไชย สุริ ยาก กา กน เรียง ไป จน แม่ เกย จบ
 คำ ขาน เป็น ถำนำ คำ กลอน สอน กุมาร พอ ไว้ อ่าน

พื่อใจได้ปัญญา อักษรถ้วนจำนวนสี่สิบสี่ ทั้งวิธี
~~ตัว~~ ^{ตัว} ~~ตัว~~ ^{ตัว} ที่ศึกษา รวมสระเข้ากันกับพยัญชนะ แจกถก
 ถ้วน สรรพสำเนียง ก็ยังไม่พอใช้คำไทยหมด
 ต้องคิดจัดตัวสกทประสมเสียง เปนกน กง กก กค กข
 กม เรียง ที่สุดเพียงแม่เกยเปรยพิปราย ในกระบวนตัว
 สกทกำหนดแน่ ถ้าใช้แต่คำไทยก็ไม่หลาย กนสกทตัว
 นอ ข้อ ขิบาย นับเรียงรายแม่ กง สกตงอ กก กข กค ก
 ขมแม่ กบ ต่อบันจบแม่กมตัว มอ หนอ แม่เกยนั้น รวม
 ทั้งยวอ แจกแต่กขไปจนจบครบจำนวน แม่ กน
 กง กม เกยสี่หมื่นนี้ เอก โทตรีจัตวา มาณีนวณ เปน
 อักษรห้าสามตามกระบวน ที่ไม่ควรผันทำแต่คำตาย
 ในแม่เกยมีแปดกำหนดนับ เกียะเกื้อะ กับเกอะ กัวะ

เกะแอะหมาย อีก โกะเกาะเราะเสียงเวียง ๆ รวย
 ถ้วน คำตายสั้น ไม่แปลก แดง สำเนียง แม่กก กต กข
 บันจบด้วย เป็นคำม้วยสั้นผาย ไม่กลายเสียง ไม่เอก
 ไทห้ามขาดอย่าเขียนเคียง ชักสำเนียงใช้ไต่แต่ไม้ตรี
 กับไม้หนึ่งสนธิอาทกะบาท เห็นนักปราชญ์ใช้มาก
 เป็นสากษี ตัวสกตซึ่งกำหนดในวาท ดังเช่นว่า
 มา นี้ใช้คำไทย ยบุตบทตัวสกตซึ่งเปลี่ยนแปลก
 จัดย้ายแยกอย่างโบราณ ท่านชานไซ คือสำหรับกับ
 ภาษาอื่น ๆ ไป จะแจกไว้ในสังโยคะพิธาน
 จัดไว้ถ้วนตามจำนวนตัวสกต ทั้งแบบบทคำใช้ไว้
 วิธการ อุตสาห์เพียรเรียนไปก็ไม่นาน จะพบพาน
 แบบฉบับสำหรับครู เท่ากันจนครบจบอักษร แล้ว

ผัน ผ่อน เล่า กง หนอ พ่อ หนู ถึง แม่ กก ถัด กัน ให้ หมั่น
 อย่ำ จู้ ถู ถัด แดง ตำแหน่ง เรียน จบ กก ยก ข้อ ไข่ ไป กต
 ถ่า ตับ บท จง วิ จาณ จะ อ่าน เขียน แล้ว เล่า กบ เข้า
 บัน จบ อย่ำ วน เวียน ถ่า เนียง เปลี่ยน ตาม อักษร ผ่อน
 หนักเบา กก กต กบ คำตาย ไม่ ย้าย แยก แต่ เสียง
 แปลก กัน อยู่ ทุก หมู่ เหล่า นักเรียน แว่ ศึกษา บัญญา เขียว
 อย่ำ ตู เบา จำ แบบ ด้วย แยก คาย เหมือน ไชก ไคก จับ
 โยก ทำ ไหยก เขยก ทั้ง เหล็ก เลก แหก ก แดก ถาก
 หลาก หลาย ชีก ชุก ชัด ฉาด ชาติ หนาด นาด กรวย
 ะริ บาย ย่อ ๆ พอ เปน เถา ถึง แม่ กม สม มุท
 มอ สกต ตาม แบบ บท เบา ภาณ ให้ อ่าน เล่า ข้อ นี้ ควร
 จำ โดย ถ่า เนา หนึ่ง ท่าน เอา นฤค หิต ถิก ขิต บน เช่น คำ เล่า

แต่ปฐุมสิทธิ์นี้ อีกอย่างซึ่งเชิญประชันก็ กตาง หน
 กับ คำว่า ชู้ น้เจ้า จ้ พด นิตก หิต สถิตย บน ใ้แทน มอ
 เขียนถึงเกยเคยเล่า จง เสด้าคล่อง ใ้ถูก ท้อง ตั้งทัน
 แต่ตัวช แจกจนจบครบทั่วถึงตัวช ยวอตัวสถ
 กำหนดนี้ แล้วผวนผัน ห้า สามตามอักขร สาม
 นิกร หมวก กอง เร่ง ทรงตฤก เกยนี้แจกเขียนอ่าน
 พานจะฤก ต้องหมั่น นึกหมั่น เล่า ค่อยเบา ใจ คำว้ย
 แม่เกยทั้งแปดนี้ เสียงต่างกันซึ่งแยกตั้งแบบไซ
 คือปีเถาะปนกระเทาะเสนาะไฟ เราะเหาะวังไซได้จับแพะ
 เค้านี้ เอะเอะเอะ ไม่เหมาะเหมาะ สืบเสาะน้ำเซาะหัว
 เราะแหะ จะพูด ข้อ ขำคำ ช่วยนำ เนะ อย่ากะแหะ
 น้ำเหาะเย้ยเยาะกัน คำเช่นนี้ มีมาก ดูหลากหลาย

แจกกระจาย ย่อ ๆ ซ้อซ้น พอดี ทุรู้ จำเป็นสำคัญ
 เสี่ยง แปลกกันเหมือนคำที่ร่ำมา เมื่อเล่า เขียน เรียง อักษร
 ได้เสร็จสรรพ แล้ว เรียงนับใน วิธีสังขยา ตั้งแต่ หนึ่ง
 ถึงอะสังขยา ประมวลมานับอ่านให้ ชำญ เชิง หนึ่งให้
 รู้ ทุประมาณการ เก่าบ่น แม้น โถกถื่นเหตุนักก็ มักเหลิง
 ทัน จะหาย ปลายจะเลอะกระเจอะ กระเจิง เพราะ ตะเถิง
 โถกเรียนไม่เพียรพัก บราณสอนสอนซ้ำสี่ฐาน อย่าหัก
 หาญเห็นแก่ตัวนควรตระหนัก อย่าด่วน ทุมทุทะลุทำลายวัด
 ต่อ ประจักษ์จึงค่อย ไกรอประ โยชน์ยาว หนึ่งจะคิดเสาะ
 แสวงแห่งทรัพย์สิน อย่าทุหมิ่นควรวพิเคราะห์เสาะสืบสาว
 ค่อยผันผ่น ทอนทุนตาม ร่นควรว ถ้าฉำฉาว หนีโวไม่
 เปนการ จงดูเยี่ยงตัวปลวกผนวกวัง ค่อยติดตั้ง เต็ม

ที่ก่อเป็นถ่าน ที่ละน้อยค่อยเจริญไม่เนิ่นนาน ใหญ่
 ประมาณ เท่า กระจีก็มีชุม แสงทอประกายก็เช่นกันฉนั้นแหละ
 ค่อยเต็มและสะสม โดย สุขุม แต่หมั่น เก็บ หมั่นหามาขึ้น
 คงเป็นกลุ่มแต่อย่าเกลื่อนด้วยเพื่อนพาล หนึ่งจะเดิน บน
 ภูเขาแม่น้ำเหยาเหยาะ ปะทอกชะโรกรกกรวยห้วยตะหาน
 จะแพลงพลาตบ บันเพราะถนถน ต้องพิจารณาพิจารณา
 บทกร ข้อ หนึ่ง ศึกษาศึกลปสาทร ความฉลาดทันทุกที่
 ฝึกสอน ค่อยเล่านี้กรทราให้ถาวร ที่ ครู สอน
 อุดมให้สอบให้ชอบชิน แม่น เก่าเล่า ข้อ ต่อขึ้นใหม่ คงจะ
 ใต้ โดยจิตคิด ถวิล แบบโบราณใช้มาเป็นฮาจิณ
 อย่าดูหมิ่นมูลฐาน การวิชา เมื่อ แคล้วคล่องคิดอ่าน
 ชำนาญนับ ได้สำเร็จสรรพโดยวิธีสังขยา แล้วจึง

เพียร เวียนนับอย่างอื่น มา ท่าน จั้ ว่า ตามอย่างทาง
 ประมาณ คือนับ วัฏสี่ดวง ถ่วง ตาช้ง นับวัฏ ตั้งแต่
 โยชน์ โดย จิตถาร จน ถึงประมาณ ดูเทียบทาน ท่าน จั้
 การ วัฏนับลำดับมี นับด้วยดวง ตั้งแต่ เหวียน เวียน ถัดถอย
 จนถึง วัฏ เม็ด เข้า เล้า ตามที่ นับ ด้วย ซึ่ง ตั้งแต่ ภารามี
 ไม่ ทวิต ต่ำว่าลงไป จนถึง สอง เม็ด เข้า เปน ที่ สุด
 เปน บุรุษ เวียน ทำวาทาษาไสย จงรู้ ปี วั เดือน อย่า
 เคลื่อนไคถ ฤๅโต โดย นับลำดับ เดือน หนึ่ง แปร
 ทิศ คิคบั้น ให้ สิ้น ทัก ตาม ที่ จั้ เปน ทำวาทาษา เลื่อน เบื้อน
 ท่าน ไชคำจำ ให้ แนอย่า แซ เซื้อน แล้ว จ้ง เลื่อน เล้า คำ
 ไม้มลาย ของ โบริวน ขานบทไว้ หมดสิ้น ใน แขน
 จินตามณีนี ก็ มีหลาย แต่ ท่าน ยังมี ได้ แยก โดย แขนกาย

ไม่ กระจาย จะแจ้งแห่งยุบถ จึงคิด คัดคำ ไม่ มลาย
 แยกขยายสองอย่าง ทางนุสนธิ จำพวกหนึ่งตัวจะไม่ ประปน
 พวกหนึ่ง ต้องชิงระคนสกลทยอ มลายล้วนควรจกจำไว้
 คือ คำไทยพูด กัน เท่านั้น หนอ ข้างฝ่ายคำมลายมีตัวยอ
 คือ ติดต่อแต่มีคช เร่งจกจำ บันแผนกแจก อรรถ จัดขยาย
 หวังธิบาย บอกสื่อ ที่ ข้อ ข่า อย่า ตุกถ นะ พ่อ หนุ่มจะ
 คลุมคลำ ไม่ได้ สำนักรัศ ก็ ดูเขา ลำดับข้อมละบท
 หมดเท่านั้น ถ้ารู้ ดีสิ้นโทษที่ โฉดเนา ด้วยประจักษ์
 หลีกแหล่งแบ่ง บันเทา ได้เงื่อนเงาเค้ามุด เพราะพลเพียร
 อัน แบบ สอนบ่อนระบิด ล้นทั้ง หมด มลบทบรรพกิจสถิตย์
 เสถียร เปนรากแก้วของตำหรับฉบับ เรียง ถ้าแม่นเพียร
 แดกฉานชำนาญที จะ เรียง ไหนได้ นั้น อย่า พรันจิต

บรรพกิจ ต้น ราก เป็น สาก ษี เหมือน มุต เมือ ขึ้น ชุ่ม
 ใน ปละ พื ทั้ง ไม่มี ค่วง แม่ง เข้า แทง ได้ ต้อง วิทก
 ไป ทำ ไม่ กับ ใบ ก้าน จะ สะ คร้าน ช่อ ดอก ออก ไส่
 เล็ก เก็บ กิน แก่ ช่อน ไม่ ร้อน ใจ อุประ ไมย ก็ เหมือน
 หมู ฝู นั้ ธิเรียน ถ้า ฝัก ฝน ต้น แรก ให้ แตก ฉาน
 ทั้ง หม่น อ่าน หม่น คิด ทั้ง หม่น เขียน ถึง ได้ สอด คง ทน
 ไม่ วน เวียน แม่น พาก เพียร เรียน ไหน คง ได้ รอย ฯ

จบ มุตบท เท่านั้น ฯ

๑ จบ มุตบท เบื้อง แบบ สอน
 คิด กลั่น สรร เป็น กลอน กล่าว ช่าง
 ชัก ฉาย ถ่าย เทียบ ตอน ทาง เรื่อง เรียง แส
 ไต พ้อง ไต ชาติ บ้าง ปราชญ์ ต้อง เติม เสริม ฯ

อักษรสูงมีสิบเอ็ด ไม่เสร็จสรรพ ไม่พอกับคำไทย
 ที่ใช้สอย ต้องคิดจัดสูงนำทำให้พลอย มีเสียงคล้าย
 เคลื่อนสูงงขึ้น มา จึงตั้งแบบ วาหนิต์คิดไว้สอน
 พวกเด็กอ่อนเยาว์ ไวยใต้ศึกษา จัดอักษรสูงนำ
 เปนตำรา เรียงกัน มาแต่ขอจนหอพักน ทั้งสิบเอ็ด
 เสร็จ ถ้วนจำนวนสูง สำหรับสูงเสียง ทำให้น่าหัน
 ขึ้นเสมอตัว นำเป็นสำคัญ แจกเล่ามันเช่นอักษร
 สูงสำเนียง แตกกาถึงเกยเฉลยไซ มันก็ได้ชัด ๆ
 ไม่ชัดเสียง แต่ตัวที่ควร นำจะนับเรียง ท่านใช้
 เพียงเจ็ดตัว อย่ามัวคิด คือตัวงอกกับ นอ มอ ยอ รอ
 ออ ถอ วอ พอ ครอบ จอ ถิก ชิต หมั่นอ่านเล่าอย่าละเลิง
 ในเชิงชิต ให้เจนจิตร ของจำ ให้ชำนาญ หนึ่งต้อง

รู้แบบ คาย อูบาย บท พึง กำหนด เลศใน ที่ ไชยาน
 สูง สิบเอ็ด นำ ถ้วนก็ ควร การ แต่พิจารณา ก็ ก็ แปลก
 แยก กัน มี อีก สร สิบตั้ง ต้น จน ตัว สอ ออกเสียง ส่อ ตัว
 นำ คำ สมี มิ่ง สมร ผ่อน เสมอ เสมอดี ชนิด นี้ ตัวอย่าง
 พอ อ่าง อิง อัน ตัว หอ เป็น แต่ นำ ทำให้ สูง ใ้ ใ้ ช้ ช้ จุง
 ทุ คำ ว่า ผู้ หญิง แด่ ช้อย หยอง นึก แหยง แหยง ประวิง
 ลำ เนียง ทั้ง ตัว นำ ที่ มา นำ ออก แต่ เสียง ตัว หลัง สิ้น
 ทั้ง หมด นี่ บอก บท แบบ ย่อ ที่ ช้อย ชำ จำ พวก ศิษย์
 ศัก ษา อูส่า ห้ จำ เป็น เครื่อง นำ เนาะ ทาง สว่าง ใจ
 แบบ ยุด บท ต้น นั้น ว่า ย่อ คือ ตัว ขอ นำ งอ ก็ พอ ได้
 แต่ ก กา จน เกษ แจก เรียง ไป คิด คั่น ภาษา ไทย
 ไม่ได้ ความ ตัว ขอ นำ ตัว งอ ที่ ต่อ ถัด คิด ตรวจ จัด

คำ ไซ้ ไร่ ไร่ ไร่ ตาม คือ ฉงน แด ฉงาย ฉงอื่น งาม
 ลำ ทัพ ตาม แต่ง ย่อ ข้อ ยบด ทั่ว ถอ นำ ทั่ว งอ ท่อ ถิก ขิต
 ได้ ทรอง คิต คำ ข้อ ต่อ นุสนธิ์ คือ แดง แด โดง ถงาด บน
 กับ ถงม อย่าง ยด เป็น สี่ คำ แม่ ทั่ว ผอ นำ งอ ได้ คำ ไซ้
 กำ หนด ไว้ เพียง ห้า ข้อ ห้า ลำ เหนียก จง แน่แท้ ถบท
 เร่ง จด จำ ที่ แจก คำ ว่า ผงะ ผงอื่น จอน อีก ผงาด แด
 ผงอบ ะบอบ นี้ กับ คำ ที่ ว่า ผงม นิยม สอน ทั่ว ผอ นำ
 ทั่ว งอ เข้า ต่อ ถดอน อูทา ทรณ์ เห็น บ่อ ได้ คำ ไซ้ โดย
 สอ ทั้ง สาม ออก เสียง อย่าง เดียว กัน แจก ทั่ว สอ เท่านั้น
 ท่าน เณตย ว่า ตลอด ความ ขยาย ธิปวาย เปรย ไม่ ล่วง
 เดย สัต บ่อน อักษร เคียง คิต จัต คำ ไซ้ ได้ ครอบ ห้า
 คือ สง่า กับ สงวน สังก์ เสียง สงบ เจียม เสงี่ยม งาม ว่า

ตามเรียง ในแม่ทันจบเพียงเท่านั้นนา ๖๖
 ถึงแม่สองตรวงคิดคำประสม นับนิยมอย่างสยามภาษา
 แจกตัวขอนำ นอแต่กกา ทลอดมาจนถึง เกยเจดยกลขน
 คือขนน ทำขนัน ขนาน หน้า ผล ขนุน ตกระยำดำน ขนอน
 พระขนง อางขนางในทางจร รำเชนง กถางนคร
 เช่นตามเคย แชนงไม้บางโชนง พระขนอง ทานทั้งสอง
 นอนเอกเชนกเคย บางขนาก ถายขนก ผงกเงย
 อย่าละเถย สนวนสองชนิดเรา หนึ่ง กระบวนเนื่องเห็น
 เปนชนิด อย่าแว้งวัดที่ชนิดหางงูเห่า ถ้าแม่นตำ
 กว่าขนากก็ทำเนา คนเก่า ๆ รู้ขนบครบธรรมเนียม
 ประทุนเก่าต้องเอาไม้ขนาบ ขนอบไว้จะให้สอบ
 ทั้งสี่เหลี่ยม ขนบ บ้างยังมีที่ทำเทียม พระเชนยใคร

อย่าเถียง ขึ้น หนุน ทอง ที่ รำน หนึ่ง เขา ขาย ขนายข้าง
 จำ พวกร ข้าง พต แชนะ แะ และ ของ ข้าง แชนะ ถาย
 ถวด ถวด ถาย ทอง ในแม่สอง ที่หนึ่ง ฟัง วิ จารณ์ ฯ
 หมวดสองที่สอง จง ทรง คิต ทัว ถอ นำนอ ญิตไต้ คำขาน
 ทำ ไฉน ปี่ ไฉน ฉนำ นาน ฉนวน ทำ สด ธาร ที่ทำย วัง
 ริม ฉเนี่ยน เตียน ราบ ระ รุ่ม รื่น ประ จู ฟั้น เต็ม เตา
 เลา ฉนัง ปลา ฉนาก น้ำ บ้วน ติด ฉวน วัง สวน นายส่ง
 สอง ไฉนคไปรตให้้งค ทอด ไฉนค บาด หมายให้ นายส่ง
 ทัว นาย ส่ง ต้อง คคี่ มี กำหนด ถ้า มุลนาย แก่ เกี้ยว
 ทำ เลี้ยว ถด ต้อง ตัวย บท บัรบ ใหมให้ ใ้ ใ้ ความ ฯ
 ทัว ถอนำ ทัว นอ ต่อ ทำ หรับ ตาม ถำ คับ หมวด สอง
 ในแม่สาม ภูมารา จง อุส่าห์ พยายาม พิเคราะห์ ตาม

บทแบบ จึง แยก คาย ดิน ถิ่น กับ อีกคำ ถิ่น ที่ก
 ใคร ปลุก พฤษ์ ริม ถนน กุศลหลาย ได้ ฟัง เรื่อง ฐิ ถิ่น
 ชัด ธิบาย ใคร หมุ่น หมาย เนื้อ นิม ถิ่น เมือง หวัง ถิ่น
 จน ต้อง ทวอม ระทม ทุกข์ เจ้า เกล้า ศลุค ดอก พยอม
 จน ผอม เหลือง ได้ สุนก แต่ สัก หนิต ชีว ตรี เปลือง
 เพราะ งาม เมือง แวง ร้าย ระ คาย คั่น ธาร
 ทัว ผอ นำ ทัว นอ ช้อ ครอบ ถี่ ใน วิ ธี คำ ใช้ ได้ จัถ สรร
 คือ บวก ทำ ผา ผนัง ประ ตัง กัน ได้ สำ คัญ แล้ว จึง แกะ
 ผนัง ดู กัน ไว้ เป็น แผนก เลข ผนวก สำหรับ บวก
 ทำ หรับ ใหญ่ ที่ ใน ฐิ พลิก สมุทสอง ผนัง เล็ก ออก ฐิ
 คง ได้ ฐิ ราว ความ ตาม คำ ฐิ บ้าง กระ ษัตรี สอง
 พระ องค์ ทรง ผนวช ได้ ทรง สวด มนต์ เพชริน เจริญศรี

สร้าง กุศล ต่อ เติม เพิ่ม ทวี ในแม่น้ำห้าคำเช่นว่ามา ะ
 ในหมวด สุต ทวี สอ นำ นอ เล็ก นัก เรือน เด็ก ตู บท
 แบบ หนะ จำ กับ คำ ใช้ จิต จำ เป็น ตำรา จะ ชัก พว
 ให้ สว่าง กระ จ่าง ใจ แสน แสน ห้ ต้น โสน อีก เสน่า
 ะ เกณฑ์ เหล่า ช่าง ณะ สนั่น ไหว เติ้ง จ ดง สรง
 สนาน ลำ ราช ใน ชลา โดย ล้วน ต้น สนั่น ราช
 มา ประสพ สัตว์ เลี้ยว เสนง แหวม มี ผู้ แวม ทูต สมอง
 พระ ปอง หมาย ทุก วัน นี้ ค่อย เป็น สุข สุนก สะบาย
 ทั้ง สอง ราช ฆิต สนั่น คัด บัญ ชี ทั้ง สอง องค์ จัง รัก
 ร่วม สนิท เลี้ยว จริต ต้อง เลี้ยว ยด เข้า เลี้ยว ค ลี สนั่น เพลา
 เพรา ราช ล้วน ตาย ดี พวก ไย ชี สวม เลี้ยว สนอน ภาย
 ปาง นราธิบดินทร์ ปีน สนม ตั้ง ทุก กรม ปราบ สนม

ธกธ

ชอกหลตามหลตาย สนามเพทะ เจาะช่อง ไร่ ม้อง รวย
ดาบ เหล็กถาย เกิดสนิม ที่ ริมคม อย่า เฉยอทุธ เสนอ
สนองถ้อย เสนาะ น้อย ๆ ช่าง กลั้วว่า ทับถม คำเสนอ
ถูก ขุนบุญนิยม คงได้ ส้มมา ช่างเราค่อย เบา ใจ
วาหนิตี แม่ ถ้าม ลื่น เท้า นี้ จัดวิธี คำอ่าน ออก ขาน ไช
พวก นักเรียน เพียร ดูรู้ เดศ ไนย ก็ พอได้ สืบสาว
ปนราว ทาง วาหนิตี แม่ สามีกำหนด คำใช้ จดจำ
เกาะใต้ เสาธาง คนแหมจับแหมว่าเราไม่ พราง โกฎเฆมา
เคล้า กับยาง กำนานยา สุนัขชี้ ก้มลงขม้ำ กิน น้ำเข้า
ปลาเฆมาไกรยหนึ่งทอดฉ่ำ ๆ คนเฆมาฉิวคำคล้าก่ายา
ขมึ้นทาเช่น ผักปอดตลอดตัว เมืองเฆมว ก็ ด้อย เกณฑ์
เข้า สมทบ เฆมนตาน่าสยบ สยของหัว มุ่งเฆมน เหนเฆมวน

ก็ คอกรักตัว มักเฝ้าว่า ชมั้งระนุติ ดูเห็นหน้าขมึง
 หึงเคร่งขมึง แอบล่ำเพ็ง ควัน ไชมงโรงกงสี่ ช่วยกันเก็บ
 หัวขมของกองอักดิ์ ได้เฝ้าจ้เสียให้ สิ้นที่กดิน อย
 พวก ชาวสวนชวน กันไป จับกับ พอคำพลบขมุกขมัว
 ก็ วัวหาย นุ่งผ้าขมุดขมิติไม่คิดอาย ผู้ ตีกต่ายกลับ
 เขมิดเอาเต็ดทวง เมื่อแดไป เห็นไฟ ออก ช่วงโชติ
 ฝัไชมดหลอกหลอน ที่ หุงหลวง ขมวด หมู้า บอก สำคัญ
 ต้นจันท์จวง มั่นหลอกหลวงบีบขมับจน ยับเย็น ต้อง ขมิบ
 หายใจ ขมุก ๆ เต็มเขมือบ เกือบ จะขมเมื่อถูกเงิน
 ว่ารับได้กลาง ขม่อมตุ ถ่อมเกิน แหม่วท้อง ร้องว่า
 เมินมึงอย่าดู จงตระเตรียมตรวจไฟไว้ไว้จ้หัว จะยก
 แต่ ขมุกขมัวเมื่อเข้าตรู่ ที่ รวบว่าขมวย ขมำ นี้คำครู่

ท่านท้าวทำนวมก ฅมั่งก็ เถมินไพรได้มฤคไปภูกั้ง
 ชนึ่งทิ้ง บอกกระบวนว่า ถ้วนถี่ ตัว ๘ ๘ นำ มอนั้น
 ไม่มี ลำเนียงที่ จะมาใช้ คำ ไทยเรา แต่ ตัว สอนำ
 มอนั้นมีมาก จัดวิภาคคำอธิบายให้ ศลาขเซลา ใบส้มก้น
 แสมแดง เปลว ท่านขรวิเหมา เป็น สมุห์ แก่ ๆ จริง
 อย่าไกรธมูเลย สมุห์ บานูชีสุข อย่าเป็น ทุกข์ เลยหนะ
 นายราชผู้หญิง ตามไสมย นั้ว่าอย่าประวิง ค่อยหนึ่ง ๆ
 สบไสมย คงได้ การ สมนจากหลบหลัง คาหาไว้ พร้อม
 เตียงเขาล้อม เนื้อสนั่นสนั่นชาน ที่คนรักก็ ต้อง ชัก
 สมนาน นาน ยาสมานมักเป็นยาสมนไพร ถูกสมุนทาม
 กรูเจียว ครุเก่า เสมียนเราสู้ ไหนก็สู้ได้ มึงสมร
 ฤมารอนเสน่ห์ใน ที่สมรภูมิไชยคู้ใหญ่ ยง เสือสมิงยัง

ประวิงเยื่อสมอง เลว สมศีลสอง กองสั่ง ให้สั่ง
 สมุกไป ถาน ถายขยายตรง ว่าให้ คงบทสมาคั่น
 ปราชญ์ชม สมุดขาว สมุดดำทำจวงครบ เสี่ยงเร็วรบเพียง
 สมุทรทะเลม เปลือกเสม็ดทำได้ ไร่ระบบ คนนิยมเรียก
 ว่า ได้ เสด็จมฤ เกาะ สมัยได้ เสด็จผลสมอ สบ สมัย
 ไยมารอให้ เรืองสุญ วาหนิตีแม่ สาม ความ นุกุ
 ล้น เค้ามุด จบหมด บพระนิล อักษร สูง นำ ขอ ข้อที่สี่
 จัด วิธี คำใช้ ไว้ ได้ ล้น เห็นเขานั่ง สักขยาตุน่า กิน
 สักขยานับไม่ ล้นไม่ สุดลง ยุงมัน ขบตบยง บับขี้
 วานรหนีขึ้น ภูเขา เขย่าส่ง แบ่ง ขยำแต่น้อยค่อยประจ
 เสือ ขยำ กตาง ดง จนตื่น ตาย จงเร่งไป หากรวต
 กวาด ขยะ เรือ ปะทะทวน ขยบ บ่น ใจ หาย คนขยัน

ทำงานการไม่วาย คิตขยี้ญ่แต่่นายจะถ่วงเกิน ขยี้ญ่ได้
 ไยจึง ทำขยี้ญ่ก่อน เขยี้ญ่ ถอน ถก นายณัณ พันเขยิ
 บุก ป่า พงค้อง ขยี้ญ่เขยี้ญ่เติน ที่หมาย เกิน ปั้นเขยี้ญ่จน
 แข้งโอง ปลาแขยง หมู่นี้ก็ มีรส เจ้าพวกนี้
 คีปด ทั้งไชยง ขาเขยงหยอกผู้หญิงจิ้งไทง ๆ ทาปาน
 ไบ้งแก่ทำโอกรไชยงจริง กิน มั่งคุดเลตมัน ถิ่นกลั่นชยอก
 กระเทียมปลอก ขยูกขยิกตำพริกขิง ขยดถอยค้อยขยัก
 ไว้ค้องตึง เราไม่ทิ้งอย่าขยาดชาตินักเลง เขยิบขยิบเข้ามา
 นังบน หนึ่งสี่ ขยาบเรย์บะระย่าทำคุมเหง ขยิบตาบอก
 ไบ้ มิ ให้เกรง มันเขยิบ ออก ไปเอง จะว่าใคร
 ขยิบ ๆ ไถ่ตะครุบอะไรหว่า อัญขยมนั้น ภาษาเขมรไซ
 แปลว่า ขำพระ พุทธเจ้าจงเข้าใจ ทำขยี้มกริมอะไรก็ ไม่รู้

อัญชยม เช่นกัน กับ อัญชยม นั่งปอกข่ม กินชยุยเจียว
 นายจู้ แก่ ขยายเถิดหนะนายท่านจะดู ที่ริม คุเห็น
 เขยอะชยะชุม ตัว ผอ นำตัว ยอ ก็ พอ คิก คำ ชนิตบิน
 ผยง เฝียบ กลุ่ม หยิ่งผยงเออ จิ่งเข้า ละเล้าลุ่ม
 คำ ไข่ ชุม ที่ ใน แม่ สอ นำ ยอ คือหญิงแพสยา
 แดแพสยัน ตรกัณ ด้วยสย่นท่า ถายกล้อ เห็นเกลื่อน
 กลบ สยบ สยอน ทำอ่อน คอ แสงข่อยอบสยง
 โด มา ชัน เห็นปลุกแปลกทัน แสยกลสยงสยด ทอระหด
 หาก สยบ กระ ทบ ถัน พระ บราณก็ สยบ แต่
 บ้างบรพ อภิวันท์ พระ สยม ภูวญาณ กรุง สยาม
 มิได้คร้าม ขยาด คึก ล้วนเห่า ฮึก แด คุหม์ ทหาร

สมเด็จพระสังฆราช

๓๘

จัดครบเครื่อง สยามภรเหมือน ก่อน กาล สยายผม ก้ม
กวน สร้อย ภาณุ ที่ นำนั้น บั้น รูป เป็น วาฬ ไชย
สละ โอษฐ์ แดพิณทุ กัก กัก นี้คำเทียบ เรียบ รวย
ดัง ถาย ถักขณ ใน แม่ นี้ มีประ จักขจัด ตาม แนว
ลำดับ นี้ จะ ได้ว่า แม่ ทำ ถัด จะ แงจัด คำเทียบ
ระเบียบแถว ไว้สำหรับ เต็กทุ พอรู แกว เหมือนเนาะ
แนว นำ ขยาย พอ หาย มัว สูง สิบเอ็ด นำ รอม คำ ไซ้
คือ อะไร เสียง ขรม เจียว ทาน ขรว ได้ กินยา ญ่า ฝว้น
อย่า พรัน ถัด ข้าง ฝรั่ง ยิง ชั่ว พอ ต่อเติม สวา พก
ถ้วน ได้ ยก วิมุตติวัตร ศรี สวัสดิ์ ใด ก็ ที่ เณนิม ขุดบ่อสระ
เหะ หะทุ เหม เกริม ถัด มา เพิ่ม ไตรภักดิ์ ให้ เหนงา ทรง
สระ นี้ ว่า เสียง ลำ เนียง เสนาะ ล้น พระ เควาะห์ สระ ทรง

แล้ว บวงสรวง สรุสวะสิ้น เสรีจเห็น เต็ดคอง
 ท่านทั้งปวงเชิญ อยู่สมาญ มณี คำกำสรวญ สรว เสรีญ
 จุพา ถักษณ์ เพราะเริ่ม รักแล้ว มาเวทภิรมย์สม
 เสด็จลงสรวงชลทั้งเขยตม ที่เกรียมกรรมสวะสร้างบางบันฑา
 เยน ขึ้นวันฤไทย ก็ ไสสรวง ใคร ก่อสร้าง พระ อาราม
 ตาม ภูเขา ตูตั้ง แล้ง แก้ง ทำ ภูม ถำเนา
 ช่างเพริศเพรา คือ สรวงสรวรค์ เวียง นาง กระษัตริ มัทวี
 สุตวิโยค กรร แสงไศรภ เวียก บุตร จน สุต เลียง
 งามแสงกคานหาบ ลง วาบเวียง สิ้น ถำเนียง สรวกหน้า
 ภัทรา ทวอม แสน สง สรว สอง กระษัตริ ทรง กำ สรวต
 สุตวันททททัย จน ไร่ผอม งาม ประเสริฐ เลิศ มนุษย์ เปน
 สุตจอม จะ ถนอม งาม สรว ไร่กับ ทรวง กับ คำหนึ่ง

ท่านว่าแกดัง แสงสว่าง ธรรม ธรรม เสรีจตุร ชนานหลวง
 ธรรม พร ให้ สำเร็จ จน เต็มดวง มีคน ดวง เก็บ ทรัพย์
 มาขายเรา วาหนิติ คิต บรรจบ ครอบที่ ห้า จง อุดม
 หนึ่ง หนึ่ง หนึ่ง หนึ่ง ให้ เร่งเรียน เพียร จำ ใน สำเนา
 อย่า ดูเบา หนึ่ง หนึ่ง หนึ่ง หนึ่ง หนึ่ง หนึ่ง หนึ่ง หนึ่ง หนึ่ง หนึ่ง
 ยก คำ ใช้ กุศล ชาติ อา โสภณ ชาติ สอน เครื่อง แต่ง
 ช้าง นาค มี หนึ่ง หนึ่ง หนึ่ง หนึ่ง หนึ่ง หนึ่ง หนึ่ง หนึ่ง หนึ่ง หนึ่ง
 ที่ โศก ชาติ มา มัว จน หัก เท ทำ โศก ชาติ จำ โศก ชาติ เลี้ยง
 กระ หิม พิธี เบิก โศก ชาติ ทวาร อาน มนต์ พิม ทาสี ชิม
 มนต์ หนึ่ง หนึ่ง หนึ่ง หนึ่ง หนึ่ง หนึ่ง หนึ่ง หนึ่ง หนึ่ง หนึ่ง
 ทำ งาน ชาติ ชาติ ชาติ ชาติ ชาติ ชาติ ชาติ ชาติ ชาติ ชาติ
 อยู่ ช้าง ใน โศก ชาติ ชาติ ชาติ ชาติ ชาติ ชาติ ชาติ ชาติ ชาติ ชาติ

จิ๊ ขลาด ไม่อาจหาญ หมึกประสวร คำขลัด ขยับเหมือน
ผ้าโพกขลิต หยิบ มาอย่าแซะ เชื้อน ลูกข้างเถื่อนจับ
ได้จะไปดู เห็นเขาเด็กทีเล่นเช่นลูกขลุบ เขามียุบ
เปล้าฤาเจ้าหนู บั้นเบ้าขลุบ ดินดำทำให้ฟู ไม่ทันรู้
ที่ขลุบกันร่วมไป เชนี่แน่นายบ้านหลาน นายสา
เขาเย็บเครื่องขลุบมาเอามาให้ ดีแต่นอนเบ้าขลุบ
ตุ้ยตุ้ยไป ถึงอยู่ไกลบ้านขลัดก็พอตาม คนอะไร
ให้พูดแต่ขล้อย ๆ ภายฉลุมิใช่น้อยถึงร้อยสาม
เจ้าก็เกิดมีฉลุพอรู้ความ อย่าถวนถามโฉมเฉลา
ยังเยาว์ไวย พวกชาวบ้านบางโฉลงโยงกันเล่น
ไม่เคยเห็นการฉลองอารามใหญ่ ช่วยกันมุงท้านเฉดียง
เคียงกันไป จับฉลากถูกอะไรไม่ไว้วาง ไม่ฉลิก

ปลัด ทัน คน ฉลาด พอ ยิ่ง ปราทนก บิน แฉลบ ขวาง
 ปลาทูตาม ว่าย ส่วน จิต ขวน กาง ชุต ขึ้น วาง ไว้
 บน เรือ นลอม พลัน วัด เณลิม สร้างเพิ่ม พระ เกียรติยศ
 เณลยไซให้ต พอ อด กลั้น ที่ ต่อ หลัก ปัก เณลว
 บอก ลำคัญ เณลย กันไป จง ทวี ทุกตัว คน ถ้า แม่นไม่
 มีทุกชี นลุก นลวย แฉละ กล้วยเอาไป ขาย แก่ นาย สน
 ได้ ทำผิด คิด เณลยว เณลยว กระ มด ทั้ง สาม คน วึ่ง ถลา
 ออก ร่ำรำ เทียว ร้อน ร้อน ร้อน เณลยไถล ประโจร ได้
 วึ่ง หนี ถลิด ถล่ำ ตา ถลน วึ่ง ถลัน ไม่ ทน คล่ำ ถลน บาน
 วาน อย่า ทำ ให้ ศลาย เณลยว ทัพพมา มาตั้ง เมือง ถลา
 ทาน จาง วาง ต ถลิ่ง ช้าง ไกรย เณลยว ถลน แร่ แปรวาท
 ขาด ทุน เทียว ไกร กว เณลยว เณลยว ถลน ให้ แจ้ง จริง

มาให้ทันในวันเถลิงศก หนึ่ง ถลกทำ ถลาก ไถดว้าง
 หนึ่ง ถลอก บดก ยา อย่า ประวิง หนึ่ง หนึ่ง ๆ อย่าเถลี่ยอก
 ถน ถน เจริญไปหาตา ชม สม ถลิก นกเอิกเกริก
 บิน แดบไป กลางหน ที่ กลาง ที่ก ฎก ถลม ถลม
 เปน วน เติ่ง รืพต เพียง แผ่น ดิน ถลุ่ม ทลาย
 รัชชาสาร กรม ธรรม เปน หลัก ทวพย อย่าให้ยับ ย่อยยุบ
 บบ ถลาย ดอก มะลิ ฟังจะ ผลิ ออก รวย ๆ เติ่งดังผล
 พลุ กระจาย กระ จ้าง ดวง เห็น ฝูง ถึง วัง ไฟ
 ไป ตาม ฝูง ชาติ ๆ เผลไฟโตเอาใหญ่หลวง
 มานั่ง กริม ยืม เผล่ ถุก เล่ห์หลวง ตา หมอ ขวง ยา แก่
 บาท แผลดี้ ถงใน น้ำ ดำ มุด แล้ว ผลุไฟ เจื้ออื้อ ไต้
 ไต้ ฉะ แล้ว ผละหนี พด มาร ผลาญ ถึง เปน สิ่ง คดี

วานรหนี วึ่ง ผดุน มุ่น ทะ รัง เลี้ยที่ รา เลี้ยท่ารบหลบไปสิ้น

เลียง บั๊ รัน บั๊ ยุง ตัง ผดุง ผดุง ฌนำ นี ผดียง แฉ้ง

แห้ง ออก กวัง นี ตา สึง ผดักไสท่าไม เวา จริง หนะนาย

อ้าย โผลก ท่า ไหยก เหยก ฆากะ ผดก ฌัน สู้ ฌัน ภู ฆา

เรือ จะเล่น ถม จัก ต้อง ผดัก เพลา หน้า โผ ผดัก

จี้ด แล้ว เจ้า ท่า เบา ความ เลี้ย แผดบ โดต ผดัก

เลียง ตัง ผดุง กตอง ตลุม ตุม ตี ตู ผดัก ผดาม

โโดต ผดว ตัง ผดะ เวาะ ไป ตาม ผดะ ผดะ งาม เต็ก

เบ้า เฝ้า ตะบอย พดผดอ ล้อ เล่น ออก เค้น หวั

เจ็ก ก่อ อิชู โยน รับ กัน ผดอย ๆ ทัว ตาษ ผดผดื่อ

คือ เปน รอย เต็ก ก็ ผดอยกิน สตา ตู น้า ชัง เรือ แสง แสง

จำ ท้อง ฟ้า เป็ด ระวัง เกิด สตา ตัน มัน จะ ตั้ง คอย สดชื่น

ไส้ที่ไฟร กวัง ล้วนเต็ง รั้งตุส้างเสดา เปลา
 สดะทิ้ง เลี้ย ที่ ต้น ผด สดะ เส่ลือกสดนจนไปปะที่เนินเขา
 หญาทะกรับ เห็นสลับสดอนเพรา มัน เห็น เหว ไหว
 สดอน ค่อย อ่อน ลง ช่าง สลักแจกสดากสาร ไส้ลก
 โือก ไชยก ทำเส่ลือกสดนส่ง ยาย กับ ตาหน้าสดดแทน
 ปลดปลง ที่เกาะกง จินสัด สักต เรือ คดีชวนออก
 สดักจนอวนขาด ปลา สดาดปลา สดิต ดิต อวน เสื่อ
 ยิงสดุด ที่ ใน ลำกำปั่นเรือ ยาสดอด ลงเหลื่อกำล้งจริง
 ถ้า ไคร โจรกินมากมั่งกราก ท้น ทั้งลง จนเจียน
 สดบ ลงแน่ นิ่ง ผัว สดับ ชับซ้อน กับ หมอน ยิง
 แล่น สดุด ทั้ง ดิ่ง ไม่ดูตาย สดม ชม ล้วน แต่ไฟรพุกษ์
 ไม่แหนด นึกเคย ว่าจักร้าง สดาย ไคร ช่าง พุกสดะ

สดวย ชววย ฝปวาย อะ ธิบาย คำเทียบไว้ เรียบ เรียง
 จบ แบบ วาหนิตี ที่ ครอบ หก จะ หยิบยก คำนิยม ประ
 สม เลียง ใน แม่เจ็ด จัต ระเบียบ ได้เทียบ เคียง
 ไม่ หลีกเลียง จากแบบ ฉบับเดิม สูง สิบเอ็ด นำ วอ
 พอ สังเกต จำ ต้น เหตุแห่ง พจน์ ที่เพิ่ม เสริม
 ยก เอา ขอ นำ วอ เข้า ต่อเติม บท แรก เริ่ม เรียง
 นับ ตำ คับ ไป คือ คำว่า ช้ายขวา แด ไหว้ เหว
 อ้าย พวก จับ ปุเทต วัง ชวัก ไหว้ กระซาก ยก หก
 ชว้า คมะ มา ไย ตำน เจ้าเขว้า ทาง ไกล ระ ยะ กัน
 ของ สะเบียง เลียง ตนต้อง ขวนขวาย ญาติ ทั้ง หาย
 มา ชุม นุ่ม กัน ทำ ชวัญ ทั้ง ลัว ขวาน ห้อย แขน
 แน่น อนันต์ คน สำคัญ กิต ขวาง ทาง ไม่ตรี

ข้าย จัน อุดชุต คุ ตุกว้างขวาง อย่า ทั้งขวาง กัน เลย
 น้อย ทั้ง สองศรี คน อยู่ ในเซตว์ แหวงกำ แพง บุรี
 ในแถวนี้ บักชวาก ไม่อยากเดิน แลเห็น ฝูง สกุกนา
 บินตาแตก ล้วน นกแขวก ทั้งสิ้น ออก บิน เหนิน
 มะขวิด ชวาดตาชตา ตูน่า เพลน กระบือ ขวิด ยับ
 เย็น พอยาเยียว ผูก รั้ว ยถง หวาย ตั้ง ขวับ ขวาบ
 ไม่เซ็ด หลาบ เขียน ข้ำ ตั้ง ขวิด เขียว นัก เสง แสะ
 แหวะ เพื่อน เขื่อน ที่ เตียว หนามมัน เกี้ยว เขอะ
 ขะมาระวาน นวนฉวี บริสุทธิ คุ ผุดผาด ที่ เนิน หาด
 ทางแนว ขึ้น ไพรสถาน ถึงปาก ดงวง เฉวียน จำเนียรนาน
 ท่าน ทาปานครุ เศษดวงกรน ปลา แฉวง ว่า ถัด
 ฉวัด เฉวียน ท่าน จิต เปลี่ยน ที่ เฉวียง ให้ ขว้าง

ใน กอง ชาติปถวี ทุพิกถ พระจุมพลถวัลยราชชาติไพร
 ถึง เคียดแค้น ก็ ไม่สิ้นถวิลหวัง ยกมาถึงของถวาย
 ของ นายศรี เถวอ การให้ แต่พาน พอติมี นาง เทวี
 หวาทมวาทาภร สวามี ดีเหมือน นิตเรศ ประจักษ์
 เหตุแห่งสวามีรักดีสอน คำเขมร เรียก สวาท้าวานร
 อรชร ช่อไธส ดอกไม้ ดง เห็น สวะ ถอย ประ ที่ดินท่า
 สำราญวไร สวรรย์ คัดไธหงษ์ ทำบุญได้ ไปสรวรค์
 ท่าน ว่าตรง เอาสวานไชลง ตีตะบ พยงนั่ง พลัง
 ล้มลม สวาน ลิด ใบ ก้าน ทำเสวียน รอง หม้อ หน
 พิศวง สงไสยวิ่งไป ตู ขึ้นไป อยู่ถึง สว่างค บุรี
 แต่ พอ ตกห้อง ท่ง รุ่งสว่าง ขอให้ ห้างตาสว่างชอบถึถึ
 ไต่ นกถุยาตวงสวาก็คล้ายดี แสง หานารี ที่รูปงาม

อันสวาทักปถาหา ก็ ชัด ศรีสวัสดิ์นั้นเป็นรองถึงสองสาม
 พิศวาสต้อง อุดำห์พยายาม โอ้แม่ทรมาสวาท
 อนาคตใจ กำปั่น แหกแผ่น มาทำสวิต กระบือขวิด กัน
 ถูกสวาทใหญ่ ได้ไฉย ปถา สวาท คลาย ฤไทย
 นี้คำใช้วาหนิตีคิดจำนวน นัม บันจบครบแก้ว
 เพียงเท่านี้ บัญญาที่จำได้ ไม่หัน หวน หยิบอย่าง
 ใช้ย่อ ๆ แต่พอควร หมั่นสอบสวนดูทำหรับฉบับเรียน
 วาหนิตีที่ สิบหยิบยก ข้อ เอา ตัวหอ ออกนำประจำ เขียน
 จง นำ ทำ สิบอักษร เวียน อุดำห์เพียรบ่นเล่า ให้เข้าใจ
 แม่ ต้น ตัว หอ นำ ตัว งอ แจก เติม ต่อ ล้อ ตาม
 ตามวิไลย กำหนดแน่แท้ แม่ ก กา ไป มีคำใช้
 ออกอ้างอย่าง ตำรา ครอบ ถ้วน ถัดลงได้แจจจัด

ไม่ ช้อง ชัด พุ่มพวง ดวงบุหงา หน้าแห่งวง เสง
 เยา บัญญา ช่าง ถกผ้า ห้างะ เมอะนะ ครัน
 เดี๋ยงบ่กรียบ กรอบ ยอบ ย่อง ร้องหึง ๆ มเหสีถูก
 คู่ ๆ นาหงั้น พวก เข้ายง แสน แหงนดู ดวง ตะวัน
 เห็นพี่พรรณ หงอนไก่ ประโงงาม พวกไพร่
 ทรพจนห่อนห่อ ตำ มะหงงหลง ล้อ ไม่ ไต่ ถาม
 ร่ำระซังห่าง ๆ อ้าง ย่ายาม ร้องหึง ๆ วังตาม
 เวา มาโย เมื่อ ย่ารุ่ง เคะระซัง ตั้ง โหงง เหงง
 มันอวดเก่งเดินหงก ๆ ชกกูได้ ถมจับจับหงักชักลัมไป
 ขวักไขว่ พลิวพลิก นื้อหงิงงอ อีก คำว่า หึงก ๆ ไชก
 ตั้ง เหงก เจ้า คนเกก คิตทะ โหงก ทำหน้า จ้อ
 สมหงอก บวม เหง้อก กระเตือก คอ คนหงุด หงิด

แล้วไม่ขอสมาคม เจ็บหงอต ๆ หยอตยา อ้าปากหงับ
 คน หงิม ๆ สับปลับ ก็มีถม ทำเงื่องหงุ่ม คลุ่มชน
 คนนิยม ท่านทาชมแก่หง่อม หลัง ค้อมคต ผลทาดทก
 ทำบ้าง คำว่าหงาย แมว หง่าวกลาย เปน เลือปลาว่า
 เหมือน ปด เลี้ยง มั่นร้องแหงว ๆ แกร ซัน ถก
 ถูก ประชด บ่อย ๆ ดูหงอยไป สุกกร ต้องหอกเลื้อง
 ดูเงื่องหง่อย เหงื่อไคลไหล ย้อย เปน ไหน ๆ ถึงท่าน
 สักปะติ เห่ง ก็ เอะใจ หากว่าได้ ชวานหงะจิ้ง
 เหมาะ การ ผู้ร้ายปล้นตัดตีน อ้าย จิ้นหงอ จนหง่อน
 หง่อ ยัง เผยอ ทำอาจหาญ ที่ ถาง หล้า ท่านผู้ ใหญ่
 ท่าน ให้ การ ท่าน ผู้หญิง ไกรธ งานพานพาโต
 นางชาววัง กริด เล็บ เกบตัน หยง ร้อย ประจง เปน

อูบะไว้ชะไซ ที่ตัวอย่าง บางหนาเด็ก ๆ ใด
 นาย นุดหนี่จิ้งไว้ดูเร็ว ครั้น คน จนมักเป็น คน
 ใจตระหนี่ มาควักดีที่หนูก็ดูชั้น แหนจอก
 บอก น้ำเป็น สำคัญ พวกเดียว กันอย่า กระเหน็ด
 กระเหน่เลย ยำยวน คววไล่ ไบ สวแห่น เออเน๊ แน่ จะ
 ไป ไหน ให้เฉลย เรื่อง อีเหนาเขา ก็เล่น เหมือน
 เช่น เคย พิปราย เปรยเพียง หัว เหน่า ด้วยเขานี้ไว
 เห็นกลาตกลุ่มหม่มหน้าไม่เอาล่า พุดกระหน่ำล่าทัพ
 รับไม่ไหว รู้ไม่ถึงแล้ว ก็ ทำให้ หน้า ใจ คนอะไร
 กินหนะไม่ ละวาง กระเกณฑ์ พวกพลชั้นดี ดูหนั้นหนา
 ดาว มักรว่าหนาน จิต มากี่ดขวาง หมอนหนุน ใตุนุ่น
 อย่าให้บาง ผลมปราง ตัวหนอน เข้าบ่อน เบียน

หนังสือหนังสือตัวแฉ่งหนึ่ง ให้นับตั้งหนึ่งสอง
 เว่งทองเขียน เสิ้งกุง เกยหนึ่งแจ็ก ตั้งเทียบ
 หมิ่น จำเนียรนึก แหนง ตำแหน่งการ เครื่องดนตรี ปี ฉิ่ง
 หึง หึงเหง ไทหง ไทหงเหงร้ายซ้อง หนอง
 หนอง ขาน เสียง คน ชัก ย่องหนอง ก้อง กัง วาน
 หนอง ละหาร หนัก หนอง ให้ ล้วง เถย ทั้ง กา บก
 กาน้ำ คำแปน เหนียง ปลาในเหนียง นก กลืน ขยอกเฉย
 ไม่รู้จัก หนัก เบาเขาไม่เคย น้ำ อ้อย เนย เหนียว หนัก
 ไม่ นึก กิน ประ ทาน โทษ เถิดเจ้า ค่ะ ค่ะ โทษ
 เพราะ ถูก โขก หัก ถา ทาน ตา ถิน เก็บ ลัก หนอง
 จอก กระ จับ ใน วาริน บุตร นาย ปั้น หู หนอง คำ เหนียก คน
 ฝัก กั่ว ดง หนวด ไม่ อาจ เข้า เนื้อ ควาย ถั่ว เหนียว นีต

พัง ผีต ย่น เลี้ยง ช้าง หนอง หนอง ทอด ออก ถน
 จับ ถอน ชน ถอน หนอง กวด เอา เตียน กระ ทะ กาว ตั้ง
 เคียว จน เหนียว หนับ กระ หนาบ จับ ปู หนับ ตั้ง บับ เคียว
 ปลา ทอด เบ็ด หนุบ ๆ ชุบ เขี้ยว เตียน ตุ แบน เนียน
 เหน็บ กฤษ สนิท ภาย กระ หนอบ ไว้ มี ให้ อ้อ หนาว
 เข้า เติน น้ำ ชอน ชุก บุก หนาม หวาย นิ โสย หนุ่ม มัก จะ กุ่ม
 ถัด ตาย จะ ต้อง อาย เหนียว ใคร ทำ ไม่ มี เถย สม นี้
 ท่าน สิ่ง ตั้ง จำ หน่าย เห็น ชะแวง แก่ ภาย ต้อง หน่าย หนี
 ไฉ้ย ยาม หนาว กระ ไร หนาว แสน ทวี พอ เตือน สี่
 อัก สัก หน้อย จะ ค่อย เบา อย่า เคาะ แคะ เถย ที่ นี้
 เขา คี เหนียว เขา จะ เหนียว เรา ไว้ ทำ ไม่ เจ้า
 ไม่ เห็น แก่ หน้อย ตา ข้ำ ไม่ เอา ผล กระ เบา อัก สัก หน้อย

พอช่วยแรง โดยเสด็จเห็นดเห็น้อย ทั้งเมื่อยเหลือ
 ข้างฝ่ายเหนือเขา สุนัข นินทุก แฉวง ที่ต้นยางเจาะทุ่ง
 เบน รุ่ง แวง สุ่มไฟ แดง ยางเหนือ ออกเขอะ ชุ่ม
 ดาวผู้ชาย ขับไต่ ว่าโอ หนอ ถักแทง หน่อไม้เถียง
 เลียง ธิม หมา มันขับ ตา สน แก่ บ่น พืม ทำ อิม อธิม
 แล้ว ตา สน บ่น ทำไม สั่ง นาย มา หม่า บูน ให้ ภูถ บ่อ
 สำหรับ ก่อ ฝาผนัง กุฎีใหญ่ ผูก หมี เม่น โดด เต็น ตาม
 พนาไธย หมีเจ๊ก ไถ้ หมู สด มีรสจริง เพลิดดู หมู สัตว์
 จัก บาท เหม่อ้าย สาด ไย จง เทียว เกี้ยว ผู้หญิง
 ต้อง ปรับใหม่ แล้ว สิวา อย่า ประ วง ของ ใหม่จริง
 ฤาของเก่าเรา ยัง แคลง บ้าน เกะ เล็งเพลิด ใหม่
 ไปจนหมด ปะ เนื้อ สด ชื้อหมาเอา ทั้ง แฉง

ร้องเรียก เต็กหมา ๆ คำ ระ แวง เห็น ภาทรว์ แดง
 หมั่นไหม้อะไรเรา ผู้หญิงหมั่น นั้นไม่มี บุตร สืบ สาย
 หมั่น ทำ งาน การ ไม่ วาย อย่า ชายเขา อย่า ดู หมั่น ถึง
 จะ กิน แต่ อย่าเมา ต้น หมาก เปตา ตาษ ต้น สัก หมั่น พัน
 พวง ขุน หมั่น พัน ไต้ หมาย คุ่ม คัก อย่า ขึ้น จักร ที่ จะ หมุน
 ทำ หน หัน ไต้ กัด น เหมน เช่น ไฟ ไหม น้ำ มัน
 ดู เหมือน กัน กับ หมอน ที่ นอน นาง พุด กับ หล่อน แล้ว
 ก็ หลอก ดอก กระ หมัก คำ สัจ จัง จริง หนะ น้อย
 อย่า หมอง หมาง ที่ กรอง เหม่ง เพรง ว่า ทำ ทำ ทาง
 หีบ ไฟ วาง ขี้ เหมง เห็น เก่ง ครัน เอย กตอง เหม่ง
 นี้ ทำ ไม่ ไส่ ข้อง โหม่ง เเสียง จะ ใจง คุ้ม เหม่ง เก่ง
 ษณ์ เเสียง หม่อง ๆ ข้อง กระ แด ที่ ตรวจ กัน

หมอเหมียง ก็น้เหมือง น้ำ ที่ ลำคลอง นางเหมื่อน นึ่ง
 ห่อหมก ยก ขึ้น ตั้ง ทุ ฤา ช่าง หมัก หมม จน หม่น หมอง
 อัน พญ ูหมาก อยากระเคียว เทียว ลำ ำทอง ประสาร ทอง
 สี่ หมัก พิภพ ถาย เต็ก มักเรียกว่ เจ้า หนู ทุโหมกหมก
 วัน น้ เมฆ หมอก กลุ้ม คุ้ม จน สาย หมวก ยอด หยก แก้ว
 ทุ แพร้ว พราย น้ แน่นาย สิ้น ทั้ง หมด จง ยอด ขอม
 พวง มวยปล้ำ กำ หมัด ชัด ตั้ง ฉาด ไชเหล็ก ฆาต
 เบา ๆ เฝ้า ถนอม หม่ ฝ้า สิ้น กระ หมด กระ หมิด
 คิต ทรง ตรอม ใครไม่ยอม หลาว หมด ก็ ชุด ดิน
 ฝ้า หม่ นาง ตัว ไปรด ถ้วน โหมต เทศ จำ สังเกต หมวด
 หม่ ทุให้ สิ้น มือ มีด บาท หัน เหมือด เลือด ไหลริน
 พอก ักม กิน ต่อย หมบ เวร รับ ทน หมบ หมบ คืบชน

เด็ก บ่น เถื่อน ไม่ทันเห็น คว่า หมอบ ตะ กรูบ จัน
 เมื่อ หมอบ เฝ้า เรา ก็ รู้ อยู่ ทั่ว ยกัน เขา เบียด กัน
 เก็บ กระหม้อบ เก็บ ตะ แคง ผ่า ล่อน ก็ ไม่ ชัก
 ทำ หมัก หมม หม่อม ราช วงษ์ ถม ทำ แอบ แฝง
 ที่ ไป รด เกตุ ไป รด กระ หม่อม ไม่ มี แคลง อย่า ระ แวง
 เลย ว่า หม่อม จะ ยอม ยิน ซึ่ง ว่า นี้ ต้อง บท ใน กฎ หมาย
 แตก สดาย ฆ้อง หม้อย ทำ น ตา สีน อัน จด หมาย นี้ ก็ ชอบ
 ระ บอบ ระ บิด จง บาท หมาย ไป ให้ สิ้น ถิ่น คำ บท
 ถม เพท แต่ ตา ทอง ท้อง กระ แหม่ว แก่ เวียก แมว
 เหมียว ๆ ทุก แห่ง หน ตัว มะ เหมียว เทียว กรอบ
 เห็น ชอบ กล ดู ฝูง คน เติบ เหมียว เวียบ สัตย์ จร
 ตา หมอ เลี่ยน นี้ ดู เตี้ย ตะ แหมะ แะ หมอ จัน มัก ไซ้

แม่ ตาม แบบ สอน เห็น งาม เหมาะ เพราะ ถ้อย
 สุน ทร กถอน ทา หมอ อ่อน บำ น หมอ ถก หมอ มี
 ใน ทัว หอ นำ ยอ ได้ คำ ไซ้ แม่ ทรา ม ไวย ชื้อ หยา
 เปน ยา หยี้ ปดง ส้ม ค รัก ใคร ไม่ ภา คี องค์ บัน หนี
 ยับ ยี้ พัง เหตุ การ เจียว ภาต คาค พง ทั้ง นุ่ง หยี้
 สม อิน ทรี ย้นำ รัก ส้ม ค สมนาน กำ มะ หยี้ มั่น ก็ มี
 มา นม นาน ไต่ ตะ พาน นึก แหยง ตะ แคง โคตง
 นุ่น ตู เกิด ตา ขึ้น ขึ้น แหย่ง แย่ ออก วึ่ง แร่ เหย่า ยุ่ง
 นุ่ง ตา โถง พว ก ะ เต้น ตา หย่น ล้วน คน โกง
 กิดา หย่น วึ่ง โทง ไป ตาม ทาง นาง บา หย่น นั้น ก็ เคย
 แต่ แย่ หย่น ชัก กั้น หย่น ฟาด กถม จน ล้ม ผาง
 ตู หย่น ๆ ออน หยู่ ทะ ลู กถาง เห็น ทำ ทาง ที่ จะ หยอน
 หย่น กำ ลัง อนึ่ง คำ พว ก แหก แผล กถา ษา เขา พว ก ว่า

ต้น หยง กับ ยา หยง ออก เต็น หยาง อ้าง ต่อย ดี ประดัง
 ให้ เขา หยง น้ำ ระ ดับ กลับ ระ แวง ใน ตัว อย่าง ค่าย คุ
 คุ พิฎก คน หยิงเย่อ เออ ขำ นึก ขยาด แหยง เต็นหยง
 ขึ้น กระหย่ง เก่ง กำ พาง มา ขึ้น แหย่ง แยะ อยู่
 คุเหมือน ยักซ์ ออก วึ่ง ไหยง โกง โกง ขึ้น ไหยง โย
 อย่า พุด ใ้ ถาย หย่อง ต้อง สลัก เรา เห็น ต้น ข่อย หยอง
 คลอง บาง รัก อย่า ทำ ชัก ขน หยอง มา ลง กัน
 ทำ ยิง รุ่ง ยุ่ง หยิง สุ่ม เพลิง หมก มา ชิด ถวด ขวด หยก
 ทำ หยัก ขว้น เพราะ หยาก ได้ หยิก ข้วน รบ กวน กัน
 หยุก หยิก ครัน เจียว อ้าย โฉลก โยก หยก จริง เออ อะไร
 นี้ มา เล้า แต่ เข้า หยอก หยวก กล้วย ช่วย กัน ถอก
 แวง ถาย สิ่ง ที่ น้ำ มัน หยดหมดให้ไม่ ไหว ดิง ถ้า มัน ทั้ง

น้ำ หยตเห็น ชัด เริง หยาด น้ำ ค้าง พราง พร้อยลง
 ปวยป ปริบ ได้ ถึง สิบ ยังไม่ หยต จะ หลุด เหลิง
 หยอก น้ำ มั้ไหลเตลิต ออก เบ็ด เบิง เลข ละ เติง หย่ยต
 อัฐ เปน ไท แทน หย่ยต มื่อ รำ พ้อน ทุ อ่อน หยับ
 ช้อ หยาบ ช้า ทำให้ ปรบ เบี้ย นั้ แสน หยิบ เอา มา ว่า
 ความไป ตาม แขน มั่น เถ่น หยบ ทุบ จน แบน จะ ว่า ใคร
 อ้ายดาว เถิน มั่น มา ทำ ที่ ย่ำ หย่ยบ เรือ ประ เทียบ
 หยาบ หยาม ห้าม ไม่ ไหว เห็น ฝน ตก หยิม ๗ ย้มละไม
 อ้ายเต็กไว้ ฝน แหยม นี แก้ม มอม เข้า กัด้า ตาย ฝอย
 กรอง กรอย สั้น ละ หยอก กิน แหว่ง เห็น เปน หย่อม ๗
 พวก นี เถ่น ยัง หยาว เพราะ ดาว ปลอม มั่น มา ค้อม ปา
 หยอย ทุ ถ่อย ครัน พบ พวก ดาว กิน เข้า เหนี่ยว เคี้ยว

หย่าเหยะ จั๊บ ขน แกะ หยุน เหยอะ ตู เคอะ ชัน
 กำ ตั้ง โกรธ โดด แหวย ยังไม่ทัน ค่อย หย่อย กัน
 หย่าเหยะ พอเหมาะ ทาง ฟัง ตา ถี ถี ญต พต อวต ก้อ
 ตา บั้ง หยอ เปน พระ มา แก่ มา ขวาง นะคะหระ นะคะหรี
 บุษรี วาง ทะ เกียง กลาง หริบ หรี ไม่ มี เปลว
 เตี่ยว นี้ เปน ตึก กว้าน บ้าน สำเห่ว ที่ ทำ เถ พวก แหก
 ทำ เหลก เหลว ตึก สุเหว่า เขาก็ ใหญ่ มี ไร่ เถว
 ยก ไร่ เถว ประ หระ ว่า รำ เจ้า เซ็น ที่ คน ตำ พด คำ หยาบ
 ประ หระ แด ตู ประ เส หรัน ไม่ ทัน เห็น หญ้า ฝร้น
 นั้น พอ ถู กับ ถู เ็น นาย หรัน เปน กอ ปราต มานาน วัน
 ใคร ไม่ ชอบ เงิน เหยียน เปรียน เงิน บาท เยาวะ ราช เสด็จ
 ทรง อุดง หงัน เห็น บุหรง ลง จาก อาชา พัดัน

งาน ประชัน เกณฑ์ นาย หวังไป ตั้ง กอง ขึ้น เก็บ ผล
 ตัน ฝรั่ง พบ หนู หวัง มา แย่ง ชิง ของ ถวาย กับ นาย
 หวัง คูไบ ไหวง ไป รังไป ตัน ไทร ทอง เวไร รัง
 หวัง เรือย เชื้อย ใน ตง เรา เดิน เรือ เข้า ใน ไร่ กะเหรี่ยง
 หัวเราะ หริก ชิก เสียง นำ พิศวง จิ้ง หริต หวัง ถึง สุ่ม
 ที่ พุ่ม พง ช่าง แต่ง องค์ เกิน แหวน เห็น แวด แรง
 วิชา ธร กาย เพชร ลำ เจริ ประ หรอด งู เฝ้า ทอด
 ตัน หรบ ๆ สยบ แสง ออก เต็น หรบ รับ พม่า
 ทำ ดิน แดง หริบ หรี แสง เห็น หรบ หรี ดู ไม่ ชัด
 พวง พา นิษ คิต เคื่อง กับ เมือง หรัม มา ถ้อม กลุ่ม
 ทำ อะไร ไม่ ถนัด เห็น นาง พุ่ม ทอด หรัม เอา ไป วัด
 หย้า ฟัง ถัด หอม แหวน แกม หน่อ คา แหก พวก เจ้า เซ็น

ออกเต้นโหมม บ้าง หัวโคม วัง หรอย ถอย ถลา
 บ้าง ก็ ออก วังเหวระ ถอด เกาะ มา กับ พุดจา คึก หรือ
 อะไรไป กำ ลัง เห็น ยล ้ม แม่ ธง แะ หดา แะก มั กว่า
 หดา ครั้ง เขา จึ่ง ให้ ร้อง อี หดา ทำ หดา ว่า ทำ ไม
 กระ ษั ตร ใน แห ล่ง หล้า ไ ม่ มา ปน หยิบ เต็ง ชั่ง จับ
 นั บ หุน หลี ชา ตี ลู หลี ไกร ธ ไคร แล ้ว ไ ม่ สญ
 นาย ชน จบ ทย หล้า ตา คร พุท ผิด ประ ยว ตา เหล
 เหลื่อ แล ้ว เรา หลง โหด บ่า ไหล่ ทั้ง ขวด โหด ผด ช่ม ไอ
 กถม เกด ยิง เพียง หล่อ เหลา เจ็ก ไท หล้า จร หล้า
 ก็ ทำ เนา ทุก หม่ หล้า ไช้ หละ ต้อง ละ วา ง เต็ก ๆ ถัก
 ควัก ปลา ร้า เา มา หลน ไบ ไม่ หล่น หลาน หลน
 มั่น ชัด ขวาง ตวง บ หล่น ดั้น เต่น ใน นาง ค

จักของวาง ถดถอยเป็น ชั้นเชิง ยังสาว สวดย พอ สม
 ห่มแพร หลิน ทั้งแพร จินเจา ไทญ์ได้จน เหลิง
 ร้องหลุน ๆ ได้เตลิดจน เบ็ด เบิง อย่า ละเลิง หลาว
 แหदन ออกแน่น นั้น เออ อ้ายผีที่ใน ตรอกมัน หลอกหลอน
 ร้องเรียก หล่อน นี้กะไร จน ไก่ขัน ตามหง นั้น ก็ หลง
 ไป ตาม กัน แจ้ง สำคัญ ภายหลัง ระ วัง ไกย
 จำเพาะ ช้อง คลอง คุต คุต หลัง สัน สอง ฟาก ชด คัน
 ทอง หลาว แล ไสว ใบ ชา ชำค้ เอา เหลง เก่ง สุด ใจ
 เข้า ถ้อมไฟ หมู หลิ่ง ออก ชึ่ง อน ผู้ไม่มีที่ สำ นัก
 ทั้ง หลัก แห่ด่ง ใคร คิด แม่ง บัง หลวง ไม่เป็น ผล
 เอาผ้า เหลือง ห่ม ตัว อย่า กั้ว คน เล่น เหลิง จน หลกผ้า
 คุนำ ช้าง เป็น ลัก เลง เล่น จริง ไม่ทิ้ง หลัก นาน ๆ ตัก

เอาที่เอก ถูก เปก บัง ให้คิดเห็น หตาก ๆ วิบากบัง
 มาหลัก นัง จนไน ห้อง ย้ง มอง ตาม นำเชื้อ ๆ ว่า เต็ก
 ทำเหล็ก แหก กะ โหลก แหก เพราะ นาย ตี ทำฉัตรตาม
 เจ้า กระ ทรวง วง หลอก จน ออก ความ ทำ ปุ่ม ปาม
 ตา เหล็ก ไม่ เล็ก กิน หย่อน มือ ลง คว่ำ ถ่วง ปลา หลด
 ช่าง พุด ปด หลด ๆ ให้ ตก สิ้น นึก แคลง จิตร ฝึก
 ประ หลด ไม่ อาจ กิน ไม่ ไต่ ยืน เบ้า หลด อยา จอด เวช
 หลด กระ เจ้า ออก กระ รุย จน ถ้วย หลด มั่น หลด มุค
 หมอบ ตะ แคง ลง แฉ่ง ผื่อ บ้าง นอน หลับ สับ ตาย
 ตาย เปน เบื่อ ถ่อ เวช เกดื้อ เข็ด หลาบ ตาบ
 จน ตาย ใน ห้วย เหว เปดว ปล่อง เปน ช้อง หลับ
 ต้อง สวน สืบ ทำ หลอบ บอบ ใจ หาย เห็น ไก่ เกือบ

เหลือบ คุไม่ วัวย ซื่อผ้า ถาย สี่ เหลือบ เกือบ จะเคย
 เหลือบ bung ทุ่ง หลวง มัน เหลือ แสน แผ่น ดิน แดน เสน หล่ม
 ทม ตะเหย ทิดไฟเผา เข้า หลาม กิน ตาม เคย
 คี ษะหลิม ยืม เย้ย จะ เยาะ ไคร เพดง เก่า เบ้า หลิม
 ทั้ง เบ้า หลุด เห็น คน ชุด บ่อ หลุม ออก กัดุ้ม ไหว
 อัน หนามแหลม ไคร เลี่ยม ต้อง เจียมใจ คน อะไร หลอม
 ทอง ไม่ ทอง เลี้ยง พก จน เคย หลวม ตัว กัดุ้ม กัดัว ผิด
 ถาย อัง กฤษ สี่ เหลี่ยม พอ เทียบ เชียง เห็น งู เหลี่ยม เลี้ยว
 ได้ มา ไกล เคียง ถด เหลี่ยม เลี้ยว แต่ เพียง ให้ พัน ตัว
 คน ทั้ง หลาย แล่น มา ไม่ กัด้า บอก ชัก หลาว ออก ว่า ว่า
 คุนำ หัว แล้ว ยก คิ้ว หลัว ตา ทำ นำ กัดัว เข้า แต่ มัว
 นัง คุยจน หลุดไป ราช การ งาน เมรุ ท่าน เกณฑ์ กระ

ทอด ทุระไพร่ เหว จะ เหว ไหล จะ แดเหลียว เบตียาเปถ่า
 เสว้า ฤไทย เหลือ อาไธย หน้าเหลย คุเก้อ ครัน คุละสว
 เกลี้ยงเกลาเพียง หลาว หล่อ พัง ตาหลอ พุดเด่น
 ก็เห็น ชน ผ้า ผืน นีลี้ หลัว อย่า พัว พัน เรือ ถำ นั้น
 เปน มัง ฤและ กลาย ลูก ขึ้น นัง จ้อง ครอบ ท้อง
 เปาะเหลาะ พอ ต่อย เปาะ ก็ พอ เค็ดอน เลื่อน ระบาย
 ตาตี ไหละ ปาก เปาะ พุดเวระ ราช ต่อ หน้า นาย
 เอา ฮี หวา ชำ อยู่ไย เข้าเดิน ดง พง บ้าให้ หว่า จิตร
 เทพยัสถิตย์ ต้น หว่า อชฌาไศรย มีแต่ กถ้วย สอง หวี
 บัด พลิไป นายสุดใจ จัก หวี คุติ จริง ร้อง แหว หยิบ
 แซ่ บัด แมง หวี ภูมิ บิน หวู ถูก ผู้ หนีง เขา จ้ำ เทว
 วอน ว่า นำ ประจิง กระซาก กิ่ง ไหว ยอด ตอด ไคน

ข้า น้อย ขอ บัง คม ประนม ไหว้ จะ ขอ ได้ ต้น ตำรา
 กับ ทา ไหว จมูก ไหว ไป เป่า มา เตา ไตน นาย จู ไหว
 จับ นก กระ เพว่า สาย เห็น แพร หดิน วีน หวะ ตาม ฉะ ข้า
 ตุ ฎก หว่า กตาง วน ชด สาย ให้ นึก พรัน หวัน ใจ
 ไม่ สะบาย ตาล ต่อ วาย หวาน ฉ่ำ อยาก กถ้ำ กถีน
 คำ บุราณ หว่าน พืช จะ เอา ผล แทบ ทุก คน ฐัฐ
 แต่ ชัด ชื่น แหวน ประ ตับ รับ ไหว คง ได้ คื่น พุด ยั้ง ยืน
 หวัง ว่า สม อารมณ คิต เอา แม่ ฝา รวย วาง หว่าง จัง หวะ
 ตาม ระยะ ที่ มั่น แหว่ง เอา แฉง บิด ตั้ง ไหว่ง ๗
 วัด เหวียง พอ เคียง ชิต ทำ แฉง ฤทธิ แหวก เมฆ วิเวก จร
 ไตย สำ เหนียก เรียก กัน ตั้ง ไหวก ๗ บาญชี โยก
 ย้าย เบี้ย หวัด ต้อง คัด ถอน คน เปน ไซ้ ไหว วัด ถน ดัน อน

ให้ธำ วรรณ หวาทไหวในสำ เนียง ผู้ร้าย จึง รว ผ่า
 คว่ำ หวิต ๆ ท้น หน ดิศ เป้า นก หวิต จะหิตเสียง
 เวื่อ แหวต แปร ตำ ประ จำ เรียง ปตา กัด ก่อ หวอด เคียง
 ใน ขวต กลม ใจ วับ ๆ หวาม ๆ ให้คร้าม คึก
 ที่ หวม ฤก ลง กว่ำนี้ ก็มีถม บ้าง ร้อง เหวยเปรยว่า
 ย่ำ นิยม สังกา ชม หลาว หวายให้ หลายมัต
 นึก หวิว ๆ หว่ำใจ คงไม่ แคล้ว เห็น แหวว ๆ ทุไปไม่ ถนัต
 หว้วนเหวอะเหวอะทุก็ ฐัฐ เสียงนายว้ร้องโหยวโอยอะไร
 จุตตาไธ อ้ายตื้อ ตังหวิ้อหวอ จุต นกบิน ๆ ปรือ ขึ้น
 กอไผ่ วาหนิต์ คิด แจกจำแนกไนย พอ เต็กไต้
 อำน ทุ ฐัฐ กระ บวน ข้อสำเนา เถา เถศ วิเศษ สุก
 กุลบุตร อยาก ฐัฐ ย่ำ ทุ ต่วน ค่อย ตำริห์ทวี ไทว
 หมั่นไคร่ ครอบญ ทั้งสอบสวนเทียบกับฉบับเดิม ธาร

๑ จบ วาหนิติ ถ้อย ทาง แถง
 กล่าว กถัน ธรรม กถอน แจง แจกไว้
 คำโต พร่อง ฝืด แฝง เพื่อนพิน อยู่นา
 ปราชญ์ ช่วยเสริมเติมให้ หากต้องตามชนวน ธาร

๑ อธิ้ง มีเชื้องแบบแบบชยาย ใน ท่อน
 ท้ายวาหนิติ ทิต ต่อเสริม จัดอักษรกลางนำเข้าซ้ำเติม
 เพื่อ จะเพิ่ม คำใช้ ในทำนอง สำเนียง แปลก แยก
 จากวาหนิติ ประมวลคิดแนะนำคำสนอง จัดตัว นอ
 กอ นำคำลบอง คือ กนกกว่าทองกนกฉาย อีกคำหนึ่ง
 นั้น ว่ากาณิก เป็น คำฤกใน มคธ บท ชยาย
 ใน แม่ กบ ว่ากนบ กนอบ ฉาย คำพิปรายแม่ เกย
 แกะเนี่ยม กอ นำ มอ แม่ กต ดอกกมฺท โทกนฺท

ผุดปรีมริม เชนี่บน ผ้า สิ้นกมุดกมิตถิต จน เคียน
 อึกคำเปลี่ยน ตัว กอ นำตัว ยอ ใน แม่ กง คือ
 กย่งเท่า เกย่ง อ้าย คน เก่ง ติด กย้ง แยกย้ง หนอ
 หนึ่งแม่ กบ ตัว กอ นำตัว ยอ คำใช้พอ ว่า
 ขนากยาบ เวื่อ ทำ กยบกยิบ ตาว่า ข้า ก่อน
 จะฉั่นผ่อน พึงเกรียง ไร่ มะเขือ กรบกริบ พุดเถียง
 เติ่งแหบเครือ ตัว จอ เจือกับ ตัว มอ ก็พอ จำ
 พายไทยเรียก ใช้ว่า จมูก อึกแจกตูกตัว งอ ก็ ข้อ ข่า
 คือ ไตงกแดทงอก บอกใช้คำ ตัว ทอ นำตัว หนอ
 ต่อวิธี มักขึ้น ไข่เดือนแก้วเต่าตนุ เราเจนปฐ
 หนทาง หว่างวิธี มัน ยอดหวาน ตาต ไตนตเพชรบุรี
 ตัว ปอ มี รอ ประจำนำตัว มอ คือ คำว่า ประ

มาท ขาดสติ ไม่ ตรวง ตรี อีปะ ยศ ไฉน หนอ
 อีกคำหนึ่ง ตัว ปอ นำตัว ถอ เหมือน ว่า ข้อ อีปะ
 ลักษณะ ปลัด กรม อีกคำ ว่า รู้เช่น เห็น ปลาต
 ตัว ออ อาจ นำ งอ ก็มีถม ผลของน พวงอม
 หอม ระงม ออ ประสม นอ ใช้ ก็ ได้ ทุม คือ อนาคต
 กลาด ชด คน อนาคต เลียง โจอแจ ใจหทัยกัน
 สนั่น กลุ้ม ออ กับ ขอ ใช้ รวบ เข้า ควบ คุม
 ท่าน ใช้ ทุม อย่า อยู่ กับ อย่าง อด อดยาก จะได้ อดยาก
 อดยาก ชำ นึก หนึ่ง ท่าน ชัก ตัว ออ ไว้ ช้าง ต้น
 ประ สม กับ ตัว รอ ข้อ ระคน วัด ทุม พด ไร่ ว่าง งาม
 อดวาม ดี เมฆ หมอก กลัด กลุ้ม อดวาม เรือ ดงแพะ เพื่อ
 อดวอย ไม่ อดย หนี คำ ประสม ซึ่ง นิยม ใน วาที่

ตั้งเห็นว่า มา นี้ มีมาก ครั้น นี้ หยิบ ยกมาไว้ พอได้รู้
 เปน กระทั่งทาง จำคำ ชยน์ เหมือน ชี ช้อง มอง เห็น
 ก็เช่นกัน ได้ สำคัญแล้วจาง คั่น ถึง ต้นทาง ฯ

๑ หนึ่งคำใช้ ไม่ตรี ก็ มีมาก จัด วิภาคคำใช้
 ไว้เปน อย่าง ท่าน ใช้มาก แต่ ใน บ่อน อักษรกลาง
 คำไว้ว่างว่านกะชา ชน ก็ถูก คน แคนแสน ชัดทั้ง อยู่ เก้
 พุกเกร จัน เก้า ไม่เข้าหู น้ำกุ่น แล้ว ฤยยัง ระวังตุ
 ถ้า ใคร รู้เรื่อง สามก๊กยกว่าดี จัน อากิ่ง อยู่ ถึง ที่สี่ ถัก
 ชื่นกลัก ห้องเก็ก แล้วเจ็กสี่ ตั้งเก็ก ๆ ไซไม่ออก
 ก็อกรารี กัดไม่มีมาเชิญ ขำชื่นใจ หมวกเก็บ
 เสือ สก๊อดสอกไว้เสริจ คนจับเปิด ก๊าบ ๆ หนาบใหญ่
 คำฮวน เกียนแปด ถุกว่า ถุกไทย มาสวม ใต้เสื่อโก๊ต

นำไกรธจริง จินตจิ คุรุเจี๊ว กถัวเก๊า ก่า
 อาเจี๊วนี้แปดว่า พี่ผู้หญิง จะเจ๊า โล่ว ไปไม่กักพิง
 ฌัน สู้ นิ่งแล้ว นะ จะ อย่า ระวัง แล้วยื่นจัน ว่า
 ลำภา ใหญ่ จินจิ ใต้ ทำ แปลกก็ แดก นาน อาเจ็ก
 เส็ง เจ้งไปไม่ได้ การ จัก ๆ ทัก เสี่ยงขาน ที่บาน
 ประทุ จัก ๆ หนู หวัง จึง ออกเซ็ก เขาว่าเจ็กฤา
 จะไม่กินหม เสี่ยงน้ำไหล เจ็ก ๆ ชะ โง่กต ไก่ไม่สู้ร้อง
 จ้อกบอกจ้านน คำพูดตั้งจิวอีกตั้งเจ็ก หอยจับแรงแกง
 ทั้งเปลือกไม่เปนผล ถูกไก่ เจียบ ก็ยัง ว่าเอา มา ชน
 ฌัน เจียะ จิว นี้ ว่า คน กิน สุรา เจียะ จุ๊ คำจัน ว่า กิน น้ำ
 ยัง อีก คำเจียะ บึง กิน เข้า หนา ดาว พง ตำ รำ จ้อย
 ชะ ม้อยท แหก ที่มา ชื่อ ใต้ รำ ใต้ ดี ผู้คุมฆ่า จำรบ

ให้ จบ ถ้วน พวก อ้าย ญวน ชื้อตึง มัน คง หนี
 ตีอก ว่า สุนัข คำ อัง กฤษ มี ตี๊ต นั้น ว่า วาří คำ วา ญ
 เขมร พุด เตี ๆ นั้น ว่า เปล่า พวก จีน ว่า อา เต้า
 มา เข้า หย่น ต้วน ๆ คำ เขมร ว่า อ่อน ครัว เตือน ว่า ทัน
 จึง ชำ นั้น ว่า ตุง เออ มี ใคร ก็ คน ที่ บน เก่ง ช้าง เล่า เต็ง
 อะไร หก ตก ดัง ผลุง ร้อง กระ โต้ ง โห่ ง สนั่น นั้น นก ยุง
 เคาะ กระ บุง ตัก ๆ ชำ ตก ใจ คำ เขมร ตัก ว่า จัก
 นึก ตู หลาก เลียง กระ ตัก เขง แล นั้น แม่ ไก่
 อก ย้ง เต็น ตัก ๆ นึก อะไร ง เชี่ยว ไล่ ตัก แก ไม่ แด
 หนึ่ง ตัก ว่า เก็บ ไว้ มิ ให้ ชาติ นก ตัก นี้ มัน ชาติ นก กิน หน
 เขมร พุด ตัก ว่า เรือ จง เชื้อ ตู หลวง ญวน ครัว สวด
 กิ่ง เต็ก แจก ทำ บุญ บ้าง ร่ม กลอง ขอ ดี บ้าง ตี ตี อก

เจ้าจัน ฮ็อก ร้อง ว่า เตี้ย แล้วเจียะหุน ตั้งโต๊ะ ปรับจับกัง
 ไต่เกิน หุน ท้อง ตั้งโต๊ะ กัน ออก วุ่น เจ้าคุณ เถนที่
 เตี้ยนี้ ว่าไปซา ซัด เจ้า พวก หัก พระบ ุต เหลือ เถน
 อีก โป้ย บี้ ซื่อ เข้าสาร พาน จะเจน จัน บู้ เบน มาก หัน
 เข้าดี ตูบ เบ๊ จีเวา ก็ มีอยู่ เหลือ หลาม บี้ นี้ ว่า ลูกตาม
 อุ บี้ะ บบ คำ แซม แพล บัก ว่า หัก ขบ อีก คำ ชุบ
 เชียน แป๊ก ว่า แตก แตน บู้ กอ อัง กฤษ เรียก สมุด มีหนังสือ
 หนังสือ เรียก ซื่อ โป้ย ว่า เรือ เบน แบบ แขน กิน เกี่ยม
 บัวย เค็ม ๆ ตู เค็ม แขน กระ ดาษ บู้ น ใช้ แทน ที่เราทำ
 ซื่อ ทรา สิ้นจัน เปียน ยังเพี้ยน ผัด กระ ดาษ บ้าง หนังสือ
 สนั่น เจียว นาย ขำ ทบ กระ ดาน บัก ๆ ให้ ยัก ลำ
 ใคร ถล่ำ ตี เบ๊ก คน เกก โกง ถ้าใคร ถล่ำ ราวี่ ถูก ที่ โป้ย

นาย บ๊อค ชำ รำกระโหลก เข้า ดังโผง อ้าย บ๊อค แยก
 แดก จริง ออก วังโผง เด็ก เบี้ยก ๆ ก็ยังโยงกันมา
 เจ็กเขา ไม่ใช่ดิน สอ ช่อ ถิกชิต เขียน ด้วยบีดเก็บใส่
 ไว้ในถุง รูปจำ มา ตำบีดล้าพัน พง เชือก มัน ยุ่ง
 ขาด บิด หลุด ลง กอง บรวณ พุด คำ กระ โตดนั้น ว่ากับ
 ไม่เห็น หลบ ปา บับ ปวด หมอง ปาบี ๆ พุดคำคนอง
 เสือ มัน ร้อง บับ เบ็บ เห็น เตมโต เอ๊ะ ใคร นี่ ตีแมว เสี่ยง
 บ๊าว ๆ เบ๊ะ ๆ นี่ จิ้น กล่าว ขาว อะโฮ ได้ยินว่า
 อาเบ๊ะ มา ตั้งไป ปลากะให้ ติด โป๊ะ โตะ ลง เรือ
 ปะ อ้าย แหก สัประ ตน เล่น กด พ่อ คน ร้อง อื้อเอื้ออ้ายนั้น
 ดูชั้น เหลือ โอ้เวจัก ร้าว นาน กับ วาน เครือ
 อ๊ะไม่เชื่อ ชำเจียว ฤฯ ทำ ตื้อตึง ถอง ตาน ตก ตก เคียง

เสียงอีก ๆ ข้า ทารัก อีก ไต ไต ถึง เสียง เข็ ๆ

ไก่อัน กระชั้น อึ่ง ที่ดัง แอ็ก ล้มตึง ใคร ท่อยกัน

ไก่อัน ชั้น อีก ๆ หลีกไม่ ลู่ แต่ ไก่อัน ร้อง ไอ้ อี ไอ้ อี

อา เบ๊ เชย เชย เข็ เลี้ยว วัน ๆ นก ออก มัน ร้อง อี้อีก

แล้ว ออก บิน ไก่อัน ร้อง เข็ เข็ เข็ เข็ เข็ เข็ เข็ เข็

จะไม่ พัน ที่ คน ฉิน บา ลูก กอน กัด เข็ เข็ เข็ เข็ เข็

พอได้ กัด เวอ เข็ ท้อง เล็ก กัน เข็ เข็ เข็ เข็ เข็

หนัก เต็ม อี๊ด หลวง ญวน ร้อง ท่อ อี๊ด ก็ เห็น ชั้น

เขา ชัด ทอด ถึง นาย อี๊ด บุตร กำ นั้น กระดาน ถิ่น ดัง

เข็ เข็ เข็ เข็ เข็ เข็ เข็ เข็ เข็ เข็ เข็ เข็ เข็ เข็

ไว้ จัง หวะ ไม่ ตรี เช่น นี หนา อี๊ด ขร กลาง วาง ทัว

ทุก วาา เปน ตำรา คำ ใช้ ใน ไม่ ตรี ชะ

๑ หนึ่ง คำไม้ จัตุรภา ษา หลาก มีใช้มาก จาก คำ
 ประ จำ ที่ คือ ชัก กตาง กัดบ เป็นสูง จุง วะ จี
 คำจีน มี ว่า อา ก่อ แก่ ต่อ เรือ พวก ที่ เทียว แถบ ลำเพ็ง
 ทุเก่ง ก่า ไต่ระ ช้าง นำ ตั้ง ถี ก็ ดี เหลือ อา กู้ นี้
 บุญ คุณ แก่ จุน เจือ กิน พร้า เพรีอ เมมา เก่ โทเว แวง
 เก้า เก่ มั ก ชัก ช้ำ ช้ำ ก็ เปื่อ พุด ไก่ เกื่อ พวก เถิน
 เถิน ระแหง ชนม ไก่ จีน ไก่ แก่ ชาย แพง คำ จีน แฉง
 เก้า ว่า เปน วานร ทา ก่ง คัด เรือ โชน จน โตน กัง
 ๙ นัก ชีว ร้อง เสียง ดัง เก่ง ๆ หอน ที่ บ้าน หม้อ
 ก่อ เก่ง ล้วน เม็ง มอญ ๙ นาย กอน หงอย กอช
 ต้อง ปล่อย ปลา นั้น แน่ นื่อง จีน นาย ชาย กว๋ เตียว
 เรียก ฉ้าย เขียว หน้า จ้อ มั่น ขาน จำ อ้าย หน้า ออก กิ่ง

จู๋ หนี่ พ้อ ตา จิน จู๊ พา พวก พ้อง ต้อง เท
 พระ อา ทิพย์ เทียง แผลด แดด ออก แจ ได้ กิน แต่ บ่ ดา เจียน
 จิน เขียน เท จริง หนะ จะ ทาง สมุท สุก คะ เน
 ด้วย เเล เเก ล้า ฎก ดิก คำ บั้น จิง ๆ กตขง ชะวา
 ท้า จิง หะ เตียง จิง ๆ จะ จิง ถึง ยิง ชนิน
 พวก นาย จ้อง จ้อง ทำ จะ ฆ่า พัน นาง แจว แจง
 แห่ง สำ คัญ ก็ พรัน กาย เสีย ใจ หน้า จ้อย สร้อย กำ สรท
 เข้า ก็ หมต หน้า จิว หิว กระ หาย จิง หยิบ ถ้วย ถวย ตัก
 น้ำ ตาล ทวาย ยก จับ เจี้ยว วิน ละลาย น้ำ ตาล ชด
 ทำ บั้น เจ้อ เย่อ หยิง เหมือน กิ่ง ก่า พวก พม่า ใจ คอ
 ทอ ระ หต เจ็ก พุด กัน วัน จื้อ ชื้อ ประ ชด ตา หมอ คต
 จับ จัว ขำ กลัว ใจ ดตุ๋ นาย นาง ต้ม ทำ คุม เหว

แย่งเอาแข่งผจันท์ของ ฉันได้ อยู่เฝ้าเรือนสักประเดี๋ยว
 อย่าเที่ยวไกล ถ้าขึ้นไป เชื้อนแซ แม่จะตี ฟังดูเถิด
 หม่อม ม้วย แก่คุด บ้อ เตี้ย ก้อ ล่อ จ้าม่า คำ ปิต บี้
 อ้าย ขาเป่ ฐือ ตะ มุก บุตร ตามี มัน เมา เป่ ทำ ที่ สะดำใจ
 เออ นาย หลำ ทำเทียม นาย เนียม เป่ เห็นนาง แห
 บุตร นาง ชม นี ฌม ไป นั้น นาย ไป ฎก กระ เป้า เข้า ทำ ไม
 อ่า บั้น ไถ่ นาย บึง ไป วัจ บน หยิบ ชม ปา บึง ไป ทิ้ง เป่ ลือก
 ชัน กวั้น เชือก ขาด บึง ถึง สาม หน เตียง ฟาน ร้อง
 ป้อง เป้ง วึ่ง เร็ง วน ลูกไม้ หล่น ปุ่ม ๆ ตุ่ม ๆ ทยอย
 ฌานี้ เป่ อย ปาน กระ ตาษ จับ ขาด ปู้ย ดู นาย ปู้ย หน้า เป่ อย
 ฌง คำ บ้อย เรา จะ จ้อง แทง อ้อ ท้อง รว คอย
 ฌา ตะ บอย บอน บอ ก ออก เปน ดง เอา เป้ง บั้น กทม ๆ

ขนมหี้ ^๕เจ็ก^๕ไหว ^๕ผุ^๕กยู^๕เคีย^๕เจ้า^๕เฮีย^๕กง ^๕ร้อง^๕อ้อ^๕บอ^๕ก
 คือ^๕เอา^๕ตรง ^๕ถ้า^๕บุญ^๕ส่ง^๕จะ^๕ไต่^๕อู่^๕ตุ^๕ลัก^๕ควา^๕ว
 เล่น^๕จ๊ะ^๕เฮ้^๕เว^๕ได้^๕กัน^๕ไช่ว^๕นุ่น ^๕โอ้^๕เจ้า^๕คุณ^๕ท่าน^๕ยิ่ง^๕ห้าม^๕
 ความ^๕จะ^๕ฉาว^๕ ไบ^๕ทั้ง^๕ไ้^๕จิ้น^๕ฉั้น^๕ไม่^๕ทัน^๕ยาว ^๕อ้าย^๕พวก^๕ถา^๕ว
 ลัก^๕เก็บ^๕ซ้ำ^๕เจ็บ^๕ใจ ^๕ไบ^๕ชา^๕ชา^๕ดี^๕เฮ้^๕ถึง^๕มัน^๕เก่ง^๕สุด^๕
 กดิน^๕หอม^๕รุต^๕วัน^๕ร่ำ^๕จวน^๕น้ำ^๕ใส ^๕ร้อง^๕ออก^๕อ๊ะ^๕ห้าม^๕ซ้ำ^๕
 ว่า^๕กะ^๕ไร ^๕หาก^๕ว่า^๕ใคร^๕ร้อง^๕ท่า^๕ปา^๕ประ^๕ตัง ^๕เพ็ญ^๕เสาะ^๕ตุ^๕
 ทุก^๕แพ^๕แพ^๕ร^๕ปก^๕เฉียน ^๕จิ้น^๕นุ่น^๕เวียน^๕ฟุม^๕พะ^๕เข้า^๕แต่^๕อั้ง^๕
 ถึง^๕เจ็ก^๕อ้อง^๕ออก^๕มา^๕ซ้ำ^๕ไม่^๕พั่ง ^๕น้อง^๕เฮีย^๕ยัง^๕แต่^๕จะ^๕แรม
 นิ^๕รา^๕โรย ^๕คิด^๕สง^๕สาร^๕นาย^๕อ้อย^๕ก็^๕พล^๕อย^๕ไศ^๕ก ^๕เอ๊ะ^๕วิ^๕โย^๕ค
 ยับ^๕หลาย^๕เจี้ยว^๕นาย^๕ไต้^๕ย ^๕ค้อย^๕ข^๕ขึ้น^๕วัน^๕รมย์^๕ตัว^๕ย^๕ลม^๕ไช^๕ย
 อ้อ^๕อ้อ^๕ไต้^๕อ้อย^๕อย่า^๕ทำ^๕ไม่^๕ที่^๕ใน^๕แพ ^๕มา^๕ฝ^๕เท้า^๕เร็ว^๕จริง^๕ว๊ง

ออก กร้อ ใครเคี่ยม พ่อ เบ้าแตร เสียงดังแกร
 เข้านอน โกร้ หลับไปไม่ทันแด ดู ทันแคใบ โกร้น
 โคน เปน โพรง เรา ลอบตักนก ชื่นมัน บิน ปรี้อ
 ทั้ง นกต่อเด็ก รังไปทั้ง ไชยง แล้ว บิน ปรี้อ รือ กลับ
 จับทันโม่ง ได้ ตะโพง ร้อง ตะเพิด เทลิต เถย
 เห็น ช้าง ไชยง โยง กัน อะ นันต์ แน่น เสียง แป้ว แป้ว
 งวง สาว ทั้ง งาเสย เติบ ยักเยียด เสียด ล่าย ออก ก่ายเกย
 ชำ นานูเคย ปริง ประ จัง หวะ กตอง กระ บวนใช้
 ไม่ สี่ยัง มีมาก ใน ภาษาหตาก ๆ สิ้น ทั้งผอง
 นี้ชัก รวม พอ ให้รู้ ดู ทำ นอง แบบ ตะ บอง ไม่ สี่
 ซึ่ง มี ชุม ะ

หนึ่งเลขแปดที่ท่านใช้แปดไต่คู่ ควรจะรู้ที่ใช้
 ให้สุขุม สำหรับ ชักเสียงให้สั้น กระชั้น ชุ่ม
 จะจัด รวบ ควบ คุม พอรู้คำ เหมือนพูด ว่าดูเอาเถิด มา
 เกิดเชิญ ได้ถ้าเชิญเพราะมา ปอง ที่ ของ ขำ
 ไปดูแขก พวกเจ้าเห็นเขาเด่น รำ งาน ประจำ ปี เดือน
 ไม่เคลื่อนไหว คลาย พัน ชาติ ขาด กระ เต็น กระ คอน หลุด
 นก กระ เต็น เต็น ไม่ ยุด ย่าง ขยาย ไฟร ก็มาก ลากเข็น
 ใคร เปน นาย ที่นัดหมาย วันเพ็ญเห็น ไม่ ทิน
 เวลายื่น เคยมา เล่น กัน พร้อมหน้า นี่หล่อน มาส่งไสย
 อะไร ชื่น ขอ ผล เห็นเช่นนี้ จงให้ปัน มา บับ คั้น
 ข้อเก็งเขม็งมือ อำแดงเพ็งแก่ง ชัก ทั้ง จัด จ้าน
 ออก ต่อ ต้าน สู้ กับ เม็งแก่ง น้อยๆ เก เว เร็ง เล็งชน

จน คน ภา แต่ จำย ื้อ เครือง ส้ง เค็ด ล้น เจ็ด ปอน
 ใบ ด้ก เค็ด เต็ด มา ทำ ยา เขียว จะ แก้ เบรียว ทัง เค็ม
 แล้ว เต็ม ถอน ให้ เสมียน เขียน รอ กิน เจ็ก งอน
 ล้า เห็ด นั้น จะ จร ไป จัฒพล ใน เข็ก ช้น นำ เบธ ฑู ขำ รุ จบ
 รือ ทลบ ล้าง เข็ด ถึง เจ็ด หน เขมร ว่า ขำ ไม่ เต็ง
 ที่ เก่ง กด ถูก สอง คน เต็ก ๆ เจ็ก ฤา ญวน
 ค้น กต หมาย หลาย ฌบ ฑู สับ เสรีจ ว่า ขาด เต็จ
 โดย แยบ แบบ กระ สวน ใน โย เต็ก เล่น ล้อ แต่ พอ ควร
 เก็บ ประมวญ ช้ง เต็ง เฉ่ง วา คา พวก ที่ ทำ ไฟ ก้าต
 ฌกาด เก่ง ที่ เบา เต็ง นั้น ว่า คน จะ เปน บ้า เหมือน มั่น
 เมา เล่า เค็ม เต็ม ประ คา คน เจร จา คำ เท็จ ขำ
 เข็ด ใจ ชู้ ลำ ทับ จับ ได้ ไม่ คะ เน็ด พวก ตก
 เบ็ด บอก ว่า ทิด ปลาใหญ่ นั้ จำ นวน เบ็ด เสรีจ

ครอบเจ็ดใบ อย่า ชั่วกัไว้หว่ ทาง เสด็จเขม็จ ขบวน
 เมื่อ ยาม ยาก หาก เปน เห็น ปลาต ใคร อุก อาจ จัป เบ็ด
 ที่ ปลาต สนวน จะ ให้ ท้น วัน เพ็ญ ก็ เห็น จวน
 บำ เพ็ญ ส่วน การ กุศล ผล บุญ ข้าง นาย เพ็ง เก่ง สู้ ไม่
 รู้ เช็ด จน แหวน เพ็ชร ตก หาย ทำ วาย วุ่น ทัด เพ็ด ไม่
 มา ถัก ถำ ทำ ประ ทุน อย่า ว่า วุ่น พวก เม็ง มั่น เก่ง ครัน
 หุ เรือน ดี เม็ด ใน เก็บ ไว้ ปลูก จำ เาะ ถูก กบ ดี บาง ยี่ ชัน
 ไร่ เวลา เข้า เย็น เคย เห็น กัน นี่ นับ วัน แต่ จะ ไกล
 อา ไถย เกิน เมื่อ ยาม ทุก ชี มา เฝ้า ทุก เข้า คำ
 เมื่อ ได้ สำ เร็จ การ พาน ห่าง เเหิน ยิ่ง แด เล็ง พัง พิศ
 จิตร ก็ เพลิน ดู ยัง เต็ก เล็ก เกิน ไม่ ควร การ
 มหาด เล็ก เต็ก ซากี มา พร้อม ประนม น้อม รับ ราช บวร ทาร

ให้เลิก ถอด สอด ตู ทุก ทวาร เห็น นายปาด
 แดงถาง เล็ด สะ เกิด ฟัน ได้เป็น ที่เล็ด
 เตะ แนนท์ ก็ แสน คุข ไม่ต้อง ทูชี่ ที่ ว่าใคร
 จะ ฝืน ได้ บัง คับ จับ งาน ทหาร ปืน ให้ นั่ง ยืน
 ฝ้ายาม ตาม เวลา พวก เจ้า ชู้ ถู กัด เล็ด เก็บ กุหลาบ
 ไม่ หยาม หยาบ แซม สอด ใน เกษา เห็น ผุง แปะ แทะ เล็ด
 เต็ม ประ คา ทั้ง น้ำ หญ้า หา ยาก ลำบาก บน
 ให้ ถาก ถาง ใน หน ทาง จะ ไป เร็ว สรวัง เจ็ด เทวา
 สถา ฆต พวก ผี พาย นาย เล็ง เก่ง กว่า คน ถ้า แม่น คั้น
 ใบ เสรี สำ เร็จ กัน คำ นวน นั บ ที่ สิบ เล็ด เต็ม เบอร์
 คน ไหล เล็ด ล้อ เต้น ก็ เห็น ชัน พวก เก็บ หีด เต็ด ตอง
 มา รอง พลัน รู้ สำ คัญ เล็ด เ็น เปน วิชา เอ็ง ก็ ชัน เ็ง

ฌถาต รุ้ชาต เตีต เลียง ออก เอ็ด นั้น คือ ไคร ที่ ไหน หว
 องค์ เอ็ม เปรอ เซอ พระ วง เพวระ สง กา เลือ กุย เซิง
 เซิง ช่าง ว่า รา คา แพง เนื้อ หมู เอ็ม แก ล้ม เหล้า
 เฮ มาเถิก ไม่ ควร เป็ด วับ แวบ ทำ แอบ แฝง
 เจ้า จิน ฮ็อก เมา ชม ล้ม ตะ แคง เดย วัด แคง
 เข้า ปาก เกร็ด พอ เสรี กัน เครือง ตั้ง เวย
 เทวา ปลา ทั้ง เกล็ด คือ ทำ เกล็ด ตาม แบบ บราณ นั้น
 อ้าย หน้า วอก กัด ออก แก ลึก หลบ เลี้ย ท้น หา ไม่นั้น ปา
 แกร็ก แดก กระจาย กระบวน คำ ที่ ท่าน ไซ้ ไม่ ไต่ คุ
 ถ้า ตรว จตุ นอก นี้ ยัง มี หลาย นี้ คิด คัด จัก สรรบ รว ยาย
 บดก ถิบายแบบ อย่าง พอ ช่าง อิง ไม่ ไต่ คุ อยู่ ประจำ
 ที่ คำ ไหน พึง เข้า ใจ คำ นั้น สั้น ทุก สิ่ง ไม่ นี้ ชัก

เต็มง ลั่นกะ ชื่นจริง ขยำ ทอดทิ้ง แบบสอน
 กถอน นิพนธ์ จัดไม่ ตามตามระบิลันเท่านี้
 แม้นรู้ ก็เจนนัดไม่ ชัดสน พอ ใช้ชัดถูกเรื่องเบื่องยุบด
 ประสาน เรื่องวางทางปัญญา ที่ บกพร่องสาระ บบ
 ไม่ ครอบถ้วน ด้วยรีบด่วนจะ ให้ทัน ที่ ศึกษา
 ขอเชิญท่าน แท้ ปราชญ์ผู้ปรีชา ช่วยเติมต่อ พจนาน

สาราเขย

ฯ

๑ ไม่ ตาม สี่แปด ข้อ กับคำ ใ้เฮย
 แง จัดไว้ตามคำ คับนี้
 เต็กควร ศึกษาคำ เหนียกนึก เทญ พ่อ
 เพียรพากผูกพจน์ เช่นให้ ไว้สอน ะ

- ๑ เพียรคิดเพียร คัดข้อ คำสอน
 ลงแบบ ตะบองกลอน กล่าวไว้
 กุศบุตร ทราบสุนทร ทางเรื่อง นี้ นานา
 จงผูกจิตร ให้ พ้องพันพุ่มตาม ว่าจะ
- ๑ ขอแจ้ง ความให้ ท่านทั้งหลายทราบ เมื่อ ๖ ขั้ว ๖
 คิดแบบ มุลบทบรรพกิจนี้ ๖ ขั้ว ๖ คิดเห็นว่า เกย ขอ
 เกย วอ มี คำใช้ ในสยามพากย์ น้อยนัก จึงมิได้จัด
 ลงไว้ในแบบสอน บัดนี้มี นักปราชญ์ ทักท้วง
 ว่า ยัง บกพร่อง อยู่เพราะ ฉนั้น ๖ ขั้ว ๖ จะขอเพิ่มแบบ
 เกย ขอ เกย วอ ลงไว้ ในท้าย นิติ สารสาธก เล่ม
 หนึ่งนี้ เพื่อ จะ ให้ครบแบบ เกย เต็มที่ แลแบบ
 เกย ขอ เกย วอ นั้น คือ ดัง นี้ ว่าจะ

๑ กอ เกว กาว กิอ กิ่ว กิ้ว กุว กูว เกว
แกว ไกว กอว กาว เกี้ยว เกี้ยว เกี้ยว เกี้ยว ๖๖

๑ กอ กัย กาย กิย กิ้วย กิ้วย กิ้วย กุย กูย เกย เกย
โกย กอย กวย เกยย เกียย เกย เกย ๖๖

เกีย เกียะ เกือ เกือะ เกอ เกอะ กัว กัวะ เกะ แกะ โกะ
เกาะ กอ ก่อ ก้อ กี่ กุ้ กวรรณ กวรรณ ๖๖

แบบเกย ในหนังสือ บราณ (เขีย) ไม่มีไม้ (๔)

แต่ มีตัว ย สะกดสองตัว กับพินิต ๖๖ ชียย สียย

มียย ยียย ดังนี้ ๖๖ เขื่อ มีไม้ (๔) พินิตัว (๑)

สะกดสองตัว ๖๖ เขื่อ เขื่อ เมื่อ เวื่อ เลื่อ ดังนี้ ๖๖

ชั่วมีตัว (๑) สองตัว ไม่มีไม้ ๖๖ ขาว จ่าว

ชั่วว บว มว หว ชั่วว ดังนี้

๑ กับ ท่าน ใช้ ตัว สกต สอง ตัว แทนไม้ผด ฯ

กนณ กงง กกก กตต กบบ กम्म กยย ตั้งนี้ ฯ

๑ แบบเกย สอง อย่างนี้ นมนาน

มีแต่โบราณกาล เก่าพร้อม

นัก เรือน ไคร่ แตกฉาน ชอบ รอบ ภูษา

แจกเครื่อง ประดับ คล้อง ไสตร์ แก่ กัน เวลา ฯ

๑ ธรรมเนียม นักปราชญ์ แปล่ ปลั่งญาณ

สืบ แต่โบราณกาล ก่อนก็

ฟัง ตรึกสอบถาม ทาน เทียบ ถ่อง เขียนเคย

ถี่ อย่าง ท่าน เชิด ชี ชอบ ใช้ เริง เรือน ฯ

๑ สุเสาวะ นิตถ้อย ทั้ง สอง

จิเจตนาตรอง ตรึกค้น

บจนาสอบสวน ถอง เล่าเทศ

ถิขิต ข้อ คำทำนุ เกียง แก่ กัน ถิม ฯ

๑	อุ	คว่ำ	ครู	เรียน					
ถ้า	ที่	เขียน	ทวน	รู้					
อย่า		เวียน	วินิต	นาพ่อ					
คว่ำ		ผู้	เพื่อนถ้อยถามแถม ะ						
๑	พากย์	พจน์	บท	แบบ	เบื่อง	บรรหาร			
เพียร		ไผ่	ไต่	สวน	สาร	สืบ	ไว้		
เรียน		รอบรอบชำนาญ ควรรู้					นัก	พ่อ	
รู้		ระบอบชอบได้					เกียรติช้องสรวลวิญ ะ		
๑	หมั่น	ต่าง	สืบ	เสาะ	ค้น	คิด	คำ		
ดู		แบบ			บท	ไพบร	เรียบ	ไว้	
หมั่น		สอบ			ไต่	ถาม	กำ	หนด	แน่
จำ		จตุรฤทธิให้					แม่น ถ้อยทางสอน ะ		

๑ ข้าบาท บรมนารถเจ้า จอม บ ุ เวศร์ไชย
หม่อมราชวงศ์หนู ช่อ ช
หวัง นถอง พระ เกษ ฎ ิธ ราช
เพียร คิด กตอน เรื่อง นี้ นอบ เกด้า ทุต ถวาย ราช

๑ กตอน เทียบ คำใช้ ใน อักษร ประโยค ราช

๑ อักษร สำนั กถน จำนวน นั บ สิบ เอ็ด สั บที่
สรร แสร้ง แดงไซ ใน ตำ ราชวาทนิตี ทาน คิดไว้
ไม่ ภอ ภาษาไทย ที่ ใช้กัน จึง คิด แบบ ที่ ตาม
ตาม ประสงค์ มีนาม ตรง ว่า อักษร ประโยค สรร
คือ อักษร สอง เคียง คอบ เรียง กัน บอก สำ คัญ สมญา
โดย อา การ เหมือน เกด้า เกดียง กตม กตอม
แกตัม กตอัม กรวัม สรร วรุม พรอัม เพรียง สำ เนียงชาน

ถ้า นัก เรียน เพียว จำได้ ชำ นานู ก็ เขียน อ่าน ออกเสียง
 ไม่เพี้ยน แผลง จะ จำ กัด คัด ฐี วิ ธี ควบ ทรูบ รวบ
 ตัว นำ มา แผลง คือ ก จ ต ป ต่อ แผลง
 ค ท พ ประจบ ประแจ ควบ เจ็ด คำ พวก กลาง ฐี
 ตำ ตาม ตาม ตำ หับ ท่าน บัง คับ เปน ตัว นำ ฐี หัก ฐี
 เหนียก จง แท้ แน่ใจ ให้ แม่น ย่า อย่า พลาด พลาด
 เลือก แต่ ล้วน ที่ ควร เคียง หนึ่ง รอ รอ รอ นี้ ชอบ
 ประ กอบ ท้าย แต่ ละ ตัว เรียง ราย เปน ปลาย เสียง
 จัด ประ กอบ ชอบ ใช้ ใน ลำ เนียง สำหรับ เคียง ควบ หลัง
 ทั้ง เจ็ด กอง ผสม แจก แยก ออก ตาม ฐี
 ลำ เนียง จะ แจ่ม ชัด ไม่ ชัด ช้อง แต่ ก กา จน เกอຍ
 นิกร ปอง, แล ทำ นอง ฝน ใช้ ใน ขบวน เอก โท ตรี

จั้วาเป็น ห้า สาม ผันเสียง ตาม ตัว นำ มา สอด สอน
 แม่น รู้เท่าเข้าใจได้ ใคร่ ครวญ จะ ผัน ผวน ก็ไม่ ชัด
 ชัด สำ เนียง อึ้ง ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ก็ ต้อง ที่
 ควร ประโยค ประณัติเสียง ได้ แจก ใน วาหนิต์ ลิกขิต เคียง
 สรร สำ เนียง ควบ ถ้วน ขบวน ทรวง แต่ ใน อักษร
 ประโยค ไฉดก แดง ตาม ตำแหน่ง เจ็ด ตัว ไม่ มัว หมอง
 จะ ว่า ให้ เห็น แขนง แบบ ของ โดย ทำ นอง แจก ไว้
 ฤๅ ได้ ความ เหมือน วัง กรือ ช่อ มะ กดำ แต่ง กวา ผด
 เป็น ช้อ ต้น ตัว แรก แจก ละ สาม แต่ ก กา มา จน เกอย
 หุ่ก ตัว ตาม หมวก ละ สาม ประ กอบ แท้ เป็น แน่ นอน
 กุมาร เรียง เพ็ชร พาก หยาก จะ รู้ อย่า จู้จู้ จง จำ ที่ คำ สอน
 สำ เนียง นึก ตฤก ตรา ให้ ถำ วร นี้ เทียบ กลอน ความ ย่อ

ภอเปน เถา จะว่าให้สิ้นเสร็จเจ็ดอักษร แต่ละบ่อน
 แยกละสาม ตาม ของ เก่า รอ รอ รอ ใช้ประจำ
 เปน ลำเนา ประโยคเก่า ๒๑ เสร็จจำนวน
 ใน ตัว กอ ประโยค รอ แต่ ก กา ลำดับมาเถยแท้
 แปดแม่ถ้วน มีคำ ใช้อยก คัด จัด ประ มวณ
 แบบ ขบจนไว้ ให้เห็น เปน สำคัญ จักหาใครเอาต่อ
 เข้า รอ รับ ก็ ขาด ยับสิ้น ชีพชีวาสูญ ตระ กรว้า สถาน
 พาน หยาบ ก็ ยับ พลัน ถึง พงษ์ พันธุ์ จักวิ แม่ที่จวน
 เอาใบไม้กรูฝา หลัง คาอยู่ เขา ย่อมดูถูกหัว
 ทุกแห่งหน ตัวเป็น หญิง วึ่ง กรู เทียว ดู ขน
 ขี้ เทียว เกว แล้วไม่พ้น คน นิ น ทา หนึ่งต้นไกรใบหนา
 เปน ท่า พัก หยด ลำ น้กันนี้ นอน ไกร ทุไธ้อ่า

เขา คิต คต ปต ไม้ เรา โกรธา เชื้อน คง คา ชอบใช้
 ไม้ ก้น เกรา ของใช้ ถ้า กราก กรำ พถัน จำ รุค
 เติ้นไม่ อยุด กรำ ฝน กรำ แดต เผา ยื่น กระ โหลก เปตียน
 กระ ลา ข้ำไม่ เอา คน มัว เมา ทุจริต จิตร ะ ติ
 เกิด กระ ลำ กร ไทโย เพราะ ใจ บาป ที่ ตัว หยาบ นั้น
 ไม่ ไทโย ไป โกรธผี หนึ่ง นอน กรน ละเมอ ละมาย มัก ไม่ ติ
 เหล็ก ย่อม มี มุต ทะ กรัน เสิง กราน ไฟ พระ อาทิตย์ จวบ
 ครบ วิถี ก้าว ขึ้น เมฆ ราช เปน ปี่ ใหม่ ตาม นิยม สมมต
 ใน เมือง ไทย ที่ เรียก ใช้ กัน มา ว่า สง กราน ติ
 หน้า กราน แก่ แด ตู ไม่ ชู ขึ้น ต้อง หา ขึ้น ไว้ ประ คอง
 สอง ถาน ไฟ ใหม่ ฝ้าย กิน กรุ่น วุ่น รำ คาญ
 ดี กรำ กรุ่น ดี ลำ ถาน แด เหลือง ถาย ต้น พฤก ษาน่า แฉ้ง

ใบ หล่น ไกร่น อัน ขวาน โยน เหล็ก กร่อน เร่ง ผ่อน ขาย
 ถ้ำ เก็บ ไว้ ก็ จัก หัก ทำ ฉาย สนิม ร้าย กิน บั่น
 จน เห็น เกรียน กระ เวน ไฟ ภู เกริ่น บน เนิน เขา
 ฝูง แหก เต้า บิน ตัด ฆวัด เหวียน เอา กรง ตัก ก็ ไม่ ลง
 บิน วง เวียน ต้อง ไข่ ตัง ขน เตียน เพราะ คิด กรัง
 กราง เหล็ก ไล่ กับ ทอง แดง แผลง เปน นาก ต้น กร่าง มาก
 ร่ม รัต ตัง ฉั่ว รัง เลียง กรัง ๆ วัง ทรู ทุ ประ ตัง
 รัก ชาว วัง อยา ประ วัง เร่ง กรัง ใจ อยา กรัง กรัง ใน กรัง
 จง รมัต ให้ กัดว เกรง เร่ง ประ ญัตติ ด้วย สิ้น ไหม
 บาง จะ เกรง อยู่ ใน เขต ร์ ประ เทศ ไทย แสง ออก แกร่ง
 วัง ไล่ ทะ ไกรง คดา เขา ตี ไกร่ง ไรง หนั้ ทั้ง กรอง น้ำ
 พระ เทศ ถ้ำ เกรียง ไกร ใน ไต้ หล้า หนึ่ง น้ำ กรัก ลง กราก

เพราะไร คา ตัง กริก ๆ กรุก ว่าเสียง แกรกไป
 ทั้งไกรก กราก กรอก ยาทา รกร้อง ไล้ กรอก ของกิน
 เล้นเหมือนเช่นไก่ ให้ จักเกรียกไม้ กัดแล้ว มัดไว้
 เอิกเกริก ฟุ้งไปในโลกา น้ำกรวด แซ่ซุบ ของ
 เปน ทอง นาก ถ้ำผง มากแล้วไม่ กรวด อย่า ขาดหา
 อีเหินา นาย แสง กฤษ อิศรา ต้อง เนตร นุช บุษบา
 ก็ กริต ร้อง ตะ กรุด ยันตร์ มะ กรูด แซ่แปว ปลุก เสรีจ
 คุ้ง ปากเกร็ด อ้อมใหญ่ไม่ เตียม สอง ไกรธ ซึ่ง หนูกัด
 กรอด ฟุ้ง กรวด สอง หนึ่ง กรอบ ของสำหรับเขา แทะปลา
 ทั้งตี กรับไหว กราบ ตัด กริบ รอบ กิน กรอบ ๆ
 ตัง กรอบ ๆ ชอบ ชิวหา คน แน่น เหนียว กิน กริบ กรอบ
 ชอบ วิญญา เคี้ยว กรอบ จำ กิน เข้าเกรียบ

ย่อมเกรียบไป ใ้กรรมใจในท่าบจนี้ฝนแล้ง
 สุดจะแต่ง ตก ถล่ำ ดำราไหน ทุกหมู่ กรรม ๆ ทำกรรมนาใน
 ท่านย่อมได้ ขึ้น สด โดย ยุค ทิธรรม หน่อ กระษัตริย์ขัดวงษ์
 พระ องค์เจ้า ซึ่งโปรดเกล้าตั้ง เปน กรรม สม เศก สรร
 ก็ เรียก ว่า ต่าง กรรมต่าง ๆ กัน ตาม ถา นันตร คักดี
 ประ จักษ์นาน พัน กราบ กิ่ง ก้าม กราม อิก ปลา กริม
 และ ยืม กรั่ม นก ตะ กรุม กิน กรุ่ม หวาน ใ้ไท้ ไ้กรรม
 กำ พุช พจมาน ว่า พระ องค์ ผู้ผ่าน ธรณี พายเรือกร่อม
 กรวม ต่อ เลี้ยง ตั้ง กรั่ม พุด ความ กรวม กันไม่ ชัด
 ตู บัด ศรี คน เข้ม เกรียม ๆ กรอบ ก็ ช่อบ ที่
 ทั่วย จะมี ทรัพย์แต่ไม่มีใคร คบ เหล่าตัวนายเดิน กราย
 ตรวจ นำ ตำน พวก ทหาร ใ้ กราว เข้า บัน จบ

เลี้ยง กร้าว ๆ เกาทัณฑ์ลั่น กระแทบ ตัว กริ้วใหญ่
 หวาย หลบ วารี ถอย เลี้ยงให้เกรี้ยว กองทัพนับ สมุท
 ฤทธิรุต เรืองว่าไม่รา ถอย ยิง กริ้ว โกรธโตด ชับ
 ขึ้น หอ คอย หอก ทวีต ซอยเลียบ กรวย ลุย ทะ ลาย
 ท้อง ติด แก้ว กรวาก กรำ เพราะทำผิด เชิง ไกรยติด เขมร
 แท้ แผล ขยาย ว่า เท้าหลัง แห่งสัตว์ อธิบาย น้ำที่ ขยาย
 เทล เค็ม กรวย เต็ม กลืน ผ้า ลาย ลอย กรวย เชิง ดู สง่า
 ของ สัตถา กรวย ดอกไม้ ตั้งไว้ ดิน เลี้ยง เกรี้ยว กรู
 หมู่ สัตถ์ มั่น ยัด ปืน เทียว ผ้า คืบคลาน เกรวไม่ กลัวจมน
 เขา เท้ามากรองเกราะไว้ เถอะนาง เมื่อ เปน ต่าง จะได้ไว้
 สระผม ยา เกราะ กร่าง กรอบ เกราะ เมื่อ นำ ลม
 เลื้อย เกราะ จำให้ทุก กรม จง ครอบครัน ทำ กริ้ว กรอ ก้อกำ

ดูหน้า สด มาไม้ ปด กันได้ ช่างไม่ ชน จน กร่อน กร่อ
 แล้ว ความ คิต ตู ฝิต พรวนน์ อัน ไร่ ไร่ พย อับ อัน
 ปัญญา ลง เล่น ตะ กร้อ พ้อ ชาติ ฟาต เท้า ท้อ
 วึ่ง เร็ว กร้อ ไป ถึง ถิ่น ที่ ประสงค์ กอ กับ รอ แจก ครอบ
 บรรจบ คง หมวด ที่ หนึ่ง พึ่ง จำ นง นม เบื่อ วัน
 แม่ ที่ ๒ หมวด แรก ท่าน แยก ไว้ คือ กอ ถอ ร่วม ไร่
 สระ ฝน ทาง จำ แรก แจก เล่า ก็ เท่า กัน เหมือน จัด สัน
 แจก ว่า มา แต่ เต็ม จะ คิด ตัด คำ ไร่ ไว้ ตาม ถิ่น
 คือ ถิ่น นก มัก บิน ต้อง ต่อ เสริม อัน กลั ใหญ่ นี้ คือ ไคร
 มา ต่อ เต็ม กระ แจะ จัน ทน์ จุน เจิม บาน พระ แกล
 เติง ทาง ไกล จง ระ มัด จัด ให้ พร้อ ม หนึ่ง ทาง ไกล
 ไม่ อ้อม เปน แฉว พด เกด ีย ไกล เสีย ให้ พัน คน รัง แก

เส้าเหลี่ยม แด่ ชัด เกลา เป็นเงา งาม ขอ น้อมเกล้า

บังคม บรมบาท พระจอมราช ธิบดินทร์ ปิ่นสยาม

ทองเพ็ญ หนึ่งแปด ถ้าประจํา งาม ทั้งเนื้อ ความ

คำกล่าวดุ ขำคม เหมือน คำว่า เติ้ง เติ้ง เป็น ตัวอย่าง

อักษร ท่าง ถ้า สำเนียง เคียง ประสม แต่งโคลง ฉันท

ชัด ชัด คับ นับ นิยม เป็น คำ เตียว เกดียว กดม

สำเนียง ถิ่น คน ชะ มบจะ กะ จะ พินาศ เป็นของ ชั่ว

ทั่ว อุบาทว์ ชาติ โหด หิน บุปผชาติ ถาด ถิ่น

หล่น ถาง คื่น ถึง แก่ ถิ่น หา อื่น ไม่ ชื่น ชวน

สัลด ถิ่น ความ รัก สมัย สมาน ยิ่ง แด่ ตาล ไศรก ชั่ว

ให้ ก่า ครัว ญ สะไบ น้อย สง ถิ่น ถวิล ครัว ญ

ถึง ถิ่น นวต ที่เคย ชื่น ถ้า ถิ่น ชม ถิ่น กิ นรศ หวาน

สนิทไม่คิดเบื้อ เช็ด แต่เจือ รศ ร้าย ะ คาย ขม
 อย่าฮึก หาญ ทร นง ส่ง คารม จง กลัว แกลน เถิด จะจมน
 ไม่ สม ประ ดี เวื่อ โกลน ไม่ เคี่ยม แสง แสง ไว้
 ปัญญาไว บท กลอน อักษร ศรี อัน ไรศ กล่อน ร้อน ไว้
 เผา อิน ทรีย์ เปน เกลื้อน มี เกลื้อน กลาด น้า เกลือต ครัน
 เขา ผูก กลัง กลาง ตัว ทำ หัว กลอก กลึง เลือก ขอก แซ่
 เข็น เห็น ชัน ๆ พวก ช่าง กลึง ๆ ตลับ ได้ ฌับ พลัน
 พวก เมือง แกลง แต่ง ชัน เหมือน แกลง ทำ เขาตี กลอง
 ก้อง ตึง ตึง สนั่น กล้อง ลำ คัญ มี บุหงา มาตา ว่า
 กล้อง กระ จก ยก ส่อง ของ ที่อำ สุตทา กล้า มีต เน้น
 ให้ เห็น มา คน กล้อง แกลง ทาก ลง มาตวง ได้ ถือ หนุน ไว้
 ด้วย เกลี้ยง เล็ก ถ้วน เหล็ก หนา ถบัต เกลี้ยง หนุ้ ถบัต

ถัดขึ้น มา พัน ขัดเกลี้ยง เขียน ทา น้ำยา งาม
 ถัดก็ เหล็กไฟ ไขได้่น ก็ เห็น หลาก คน พุด มาก
 ถัดก็ ถอดอก บอก จง ชาม นอน เกลือก กิ่ง ทั้ง ภูสิต
 จริท ทวาม พระ ถอด ความ แว่ว ระ ยับ จับ เมฆา
 ไม่ ถัดถม คม สัน ประ พันธุ์ เพ็ชร ทั้ง ถัดเกร็ด อย่างดี
 ถัด พัน ห้า ให้ ร้อน รุ่ม ถัดถัดใน ชัยฉา
 ทำ ตก ถัดถา ถิรียา น่ำเกลียด อยาย ต่าง คน ต่าง ดี. ทำ
 โกลา ถัด ปรับใหม่ ถัดถ ถบ มัน ทั้ง สอง ฝ่าย
 เหลือ นั้น เปน สิ้นใหม่ พิไนย ราย ถัด ถะ ถัด โดย
 ถัด หมาย พระ อัยการ ถัด ถัด ถัด ถัด ถัด ประทุม เมศ
 ถัด เวศ ฆาย ถัดถ ถะ การ ถัด ถัด ถัด ถัด ถัด
 ถัด ถา ที่ ทำ ถา เขา ไปรย ห้วน ถัดถ ถัด ถัด ถา

ชนม กง วง กดม ฝอย สม สิ้น คน ทา กถาม มักกิน
 ไม่เลือก น้า ต้าย กลุ่ม ๆ คน กลุ่ม กัน ชื้อ มา
 เสี่ยง สุกา ชับ กลุ่ม ละ ม่อม ละไม พจ นา กลุ่ม กดม
 ภิรมย์ ถนอม เฝ้า เกลี่ย กลุ่ม ถนอม มิตร พิศมัย
 ทำ กลุ่ม แก้ม ห่าง เหน่น หีใน พี่หวังไว้ กลับ กลาย
 เมื่อ ปลาย มือ ใ้ต้น กล้วย ว่า กล่าว เปน ราว เรือง
 รัก ก็ คลาย กลาย เปน เคื่อง ฉะ นั้น หรือ ถ้า กล้า แก้ว
 แล้วไม่ พัน แต่ ต้น มือ ต้น บุก กดย ๆ ดัง ชื้อ
 เจ้า กดยใจ จะ กดย แก่ เสี้ย สัก คราว ก้าว ร้าว เวาะ
 มา จำเภาะ กดย สวาดี ไม่ รัก ใคร แต่ กาย กล้วย ยัง
 เหนียว เหลือ มี เยื่อใย จะ ตัด รัก หัก ได้ เจียว ใจ นาง
 ให้ เย็น อก ะทก เสียว เกลี่ย ทำ จับ จะ เกลี่ย
 ไกล ก็ ไม่ หลับ จน ต่าง ๆ ยิ่ง เกลี่ย กลุ่ม ห่ม ใจ

ให้ไว้ว่าง จิตรียิ่ง หมายมุ่งหมายไป ฝ่ายเดียว
 อัน ของจิต ต้องเอาเกลื้อ เข้า เจือ วัศ อันใจ คบคู่จะแก้
 ให้แฉะเกลียว ผม สอง แทะ ทำเล่น เป็น ร่องเกลียว
 เช่นใจเดียว เดียว เล่น เป็น สอง ทาง อัน ดาย กลั้ว ๆ
 งามเป็นสามดวง แต่ รักทร้ กลั้ว มักจะ ปวด ด้วยลมหมาย
 อัน แม่สอง ร่อง นุ กรม นิยม กลาง ใน หมวก แรกแจกวาง
 พอ จบ ลง ใน แม่ ๓ ตาม ทำหรับ ฉบับ บท
 กอ กำหนด ควบ วอต่อ ประสงค์ จำแนกผัน หัน ถ้วน
 กระบวน คง อย่าง งวย งาม อย่าง เต็ม เต็มแต่ คำ
 ผล แต่ง กวามาก กว่า มะ เชื้อ ขึ้น พวก จิ้น ตื่น เล่นสำเภา
 เข้าให้ หล้า ชัน จังกว่า ทำ กว้าน ทั้ง ขาน ขำ
 เตียง เชื้อ อา ขำ สำ ทุกคำ เรียง พวกเด็ก ๆ ไกว ชิงช้า

แล้วว่า ร้อง ตาม ทำนอง ช้อง ขาน ประ สาน เคียง
 เปน เพลง เรือ ญวน ร้อง จอ จำ เรียง หวน สำ เนื่อง
 ไส้ กวั้น ชยัน จริง คำ ว่า กวิน คือ ว่า ราชีนา เกษตร
 นคร เวศ ตอน ตอน สมรมิ่ง ซึ่ง ปกเกล้า ชาว ยุโรป
 ใต้ ฟุ้ง ฟิง พระ ยอด หญิง ทรง สม ญา วิก ตอ เรียบ
 ที่ แกว่น กล้า ชับ เกวียน เวียน ชับ รถ ม้า พยศ ย่าง ดี
 ไม่มี เสี้ย ถึง ป้า กว้าง กว้าง สิงห์ วัง คลอเคลีย
 ไหย ละ เหยย หวน ถึง นุช สุก กำ ตั้ง สกุน กวัก ร้อง ขาน
 ประ สาน ช้อง นึก ถึง น้อย ที่ เวียม มุ่ง ฆตุง หวัง
 เคย กวัก หัก ถั นุช อาย ชม้าย บัง คิต ความ หลั่ง แล้ว
 ก็ให้ หทัย กรอม กวัก แกว่ง กฤษ คิต จะ ผ่า อู รา เสี้ย
 จะ แล้ว กวาด ความ ละเหยย ที่ หวัง ถนอม คิต เกรง กรรม

กลับ ข้าทุกข์ ประ นอม จึงจก ทอมเต็ม ได้ ต้น ทอง
 กวาว หมวกที่หนึ่งแม่ ตามตามบริต ก็ ภาณินวาที่ที่
 สืบสาวกอ กับ วอ คอววาง เปมอย่างยาว จะว่า กล่าวจง
 พินิจจิต ธิบาย หมวกที่ สอง แม่ หนึ่ง พึงกำ หนด
 ทัว จอ จคควบ วอ ขั้วขยาย จริทาง ย่างเยื้องชำเดื่องกราย
 นีนามคล้าย เสียวกาง ไม่ ต่าง กัน กระ ถึงจิริว่า
 ถือตรีสาตรา วุฑ ฤทธิ ฤตราดอง ผยอง ฝน
 จร ถ้ำจรัลคตา ที่ ว่า นั้น ทาน แปลกนี้ ว่า เทียว
 ไป เร่ง ไหว่ ทรอง จรูญว่า รุ่ง เรือง วิ ไถ ฤกษ์ณ
 เจริญ ศักดิ์ ยศ เต็ม เติมนลของ อัน ความ จริง จัด
 ว่า ยิ่ง ใน โลกย์ ปอง ไม่มีสอง สิ่งที่หักความสัจย์ธรรม
 ฝนกาแรง นี้เป็น คำ ข้างกำพูช ว่าดวง บุปผาบาน

พิศาล สรรพ ถอย กระจาย ที่ ในสายชล คั่น
 เวณ นี้น ถัดน พุ่ง จรุงใจ จรกว่าสกุณทร อ้า
 นี่เป็นคำเขมร ทรงอย่า สงไสย จรัสแจ่ม แสงเพ็ชร
 ทุก เม็ด ไป สุริย์ ใส จรวด เร่ง เปล่ง โพลม
 จริจรรจรวร ไซ้ ไม่ ไกลหาด ใครไม่อาจจวค
 กล้าเข้าถา โถม รก เรือพาย ถลายกล้าลงน้ำ ไครม
 เรือ จะ ไทรม ชุต ถ่ม จมชลดา หมวก ที่ สอง
 แม่ ต้น จอ รอ จบ เปน ชนบ ควร นึก ข้อศึกษา
 จอ ประ กอบ ถอ วอ ต่อกันมา ตรวจจาดู
 ไม่มี ที่คำไทย หมวก ที่สาม ทอ รอ ร่วม ที่ แรก
 จิต จำ แรกเปลี่ยนคำจะ ร้าไซ ประทับตรวราห
 คู่เวียงไชย เร่งทริก ไตรตราดูให้ รู้จริง จงตรวจตรา

ทราบรู้ให้ชัด ตาม พักตาทา ซึ่ง ทั้ง คุ่มตึง
 เอาเงินทองเถียนดูให้รู้จริง อย่า ประวัง ทรง
 ทวีเร่งรี เร็วขึ้น นครเอกโทตรี ทั้ง ๔ ทิศ
 สำราญรมย์ สมจิตร สถิตย์เสถียร ได้ พึงโพธิ
 สมภavnาน จำเนียร ทุกข์ไม่เป็น เบิกบานสราญครัน
 เทศะ พระบารมี เจ้าตรี โลกย์ ได้ ส่างโคก เลื่อม
 ยากพวากกระสัน ตรีสุดเจ้าโลกย์จอมเทวัน ทรงตรีศุด
 ประสาทสรวพประสิทธิ์พร พลเมืองเรืองเทศทุกเขตร้ชอบ
 ล้วนรู้รอบชาตรีมีครู สอน คนซึ่งตรูตริงตราอนาทร
 มิ่งสมรโฉมทรู พอ ฐักาส เลียน ศัทรูหมู่ ร้ายแสงวราช
 ไว้ อำนาจเลื่อมพศหมตอีกหาญ ภาอเข้าตรู สุริยา
 ไม่ช้านาน ราชภูรี สำราญ เทียว เหว่เล่นเฮฮ่า

ทั้งไตร สังข์ กัง สะทาล ประสาน เสียง พินพาทย
 ช้องร้อง จำ เรียง ลำเนียงจำ บรรณารถ ตำรวราชัสัทธา
 ถวายผ้าไตรยสงฆ์จำนงบุญ สว่างอารามงามวิไลใน
 นิเวศน์กันเป็น เขตน์ มรรณพ พสุทธ์ บุษบาไทรย รัตน์ ถ้ำ
 เลิศ จำบุญ เือบอตุลย์ โสม นัคนมัสการ ทั้งพรหมณ์
 ชี มี วิไลย ทาง ไทรยเพท พระทรง เศษ บริ รักษ์
 สมัค สมาน ถ้ำ แพร่ ช้อง สรวเสถียร นฤบาท
 ทราบ สถาน สุภาไยทั่วไทร ตรึงษ์ ขึ้น ชื่อ ว่า ความ
 ทะหนี่ นี้ มี มาก บุญ ชน แล้ว ก็ ยากจะ รู้ ถึง
 เข้า กัด กัด แน่นหนา ดังตรา ตรึง เมื่อไร ถึง มรรคผล
 จึ่ง พ้นไป ตะวัน ตับ ถับ แสง ภาณุมาศ ะโรภาษ
 เพลิง กระ จ่าง สว่างไสว ทหาร เกริน เดิน กวาย

รวย ๆ ไป ไม่หวาดไหว ห้วน ตระ ตกตกใจกลัว
 ประจามิตร คិត ตระ นกตกประ หมา ไม่หาญกลัว
 เกรง นักรักตร์ สลัว คำ ตระ ตก คือ วิตกว่า ตกกลัว
 นั้น เปน ตัว คำ มคธ จต นิยม พิตระ ตกตาถ กระจ มต
 คำ คน เก่า ท่าน บอกเล่า พาที่ กัน มี ถม บัด นี้ พิวิ
 ปลาศ ชาติ ถอย ถม มา ตกจมไป เลี้ย หมต ผิต พจน์ เต็ม
 เอา จำ ตรวน เลี้ย ให้ หลาบ มัน หยาบ ช้า แล้ว จึง ว่า
 ความ ต่อ ส่อ ส่ง เส็ม เติง ทาง ไกด แม่น ถึง ตรง
 อย่า หลง เต็ม เหล็ก พัด เต็ม วัค สนิท ทิต ตรา ตรง
 ตรง เหล็ก ตุ ทะ ฐู เหี้ย สัก เจต สิบ ให้ ถึ ยิบ ยิง สลัว
 ชึ่ง คับ คั้ง ทำ ตรง นี้ กำ พุช พจน์ ัง จต رَب พัง แปลว่า
 ทรวง ใน ท่วง ที่ ทรง พินิจ พิศ ได้ รั แน ให้ ทราบ แท้

ม.ม. ฟ้าสีด

๑๑๗

พจน์ พากย์ เปน สากษี จรจัดมรรคา วิถีดี ก็ ย่อมมี
แถวก ตรอก ย้อน ยอกยนต์ บรม นารถ ตรีศั่ง
ให้ ตั้ง ค่าย ทั้งไพร่ นายเร่ง รัต กัน ตัด ขน
บ้าง ผูกพาด ทวาด ล้อม ริม ชื้น บน อด วน วุ่น วาย
ทุก นายไป ยาม สรา รท ตรีศไม่ หยุต เดิก เบิก คนควบ
ใคร หลีกหลบ เกร็ด เกรว เกลไถล เอา กักขัง ชู เขียน
วน เขียนไว้ ตรวจ พลไพร่ พร้อม เหยิง นั้ เหยิง ตัว
ตรง ปากเกร็ด ช้อง แคบ ที่ แอบแฝง ก็ ตกแต่ง พลไพร่
ชุ่มไว้ ทัว คอย ตรับ พัง ระเหียน ระ หัด ผลัด เปลี่ยนตัว
ไม่ หมอง มัว สวามิภักดิ์ พระ จักกรี แต่ ปาก อ้าว
ทราบ เท่า ถึง นิเวศน์ ภูมิ เวศ ตริบ รศ สร้อย ไก่ สุม ศรี
ไธ่ ทุกข์ ตรอม ๆ กรม ระ ทมทจิ ทระ เจริญ ที่ การบุญ

เป็นทุนมา เข้าวมาดย์ไถระ อุบะธกามาศ งาม ชนง
 วง นะ ภาตทั้ง เถชา เทรอะทรวง กระจาะ จันท์สุคันธา
 ล้วน กัดิน กัด้า หอม ะวีน ชื่นฤไทย อันแม่ หนึ่ง หมวด
 ตามล้น ความ ครอบ แม่ ที่สอง รวง บรรจบ สบ อัดดีไซ
 ทลิต ถาน ล้น เหลือ น้า เบื่อใจ ช่าง ผสม ดิน ไทลให้ จุกตุ
 ตถน ตถน เลือก าก คน ากเก็ก น้ำ ร้อน เต็ก ้ม
 ยัง อุ่น ุดุ่น อยู่ เทียว ตถต ึง เกล็ดไม่ เชิด ฐ
 ทำ น้ำ อยู่แทน ชั่ง กฤษ ฐือ อี เกลียน วม ตถึง แด
 ละ ภาณ ล้วน กว้น ติก แสน พิกพเพรา พรา
 ทวท าย เขียน ตก ตถึง คนี้้ง ห้อง เน่า จำ เนียร
 เส่า ตสูง ัก เตียน แด ละ ถาน เถลง พากย์ ว่า คำ มณญ
 ฐุน ทว แดลง แดลง แกลง ฐ่า คน ควร ภาณญ

ท่านเซ็น บท ฎหมาย ถึง วายปราวณ จึ่ง ประหาร
 ผู้นั้น ให้พลัน มรณ เล่น ตลก ทำ คนอง ลำ พอง พาน
 ทลาค รำน หลั่น ตต คน สลอน อุก ตฤต ขาย ชื่อ
 ชื่อ หาบ คอน เทียว เร่ ร่อน ตลอก ไปใน มรร คา
 จึ่ง ถลา ม้าเด่น เกล็ด ลีว คน บิด พลัว ตลบ แดง แสง
 มุษา ทลับ ทอง ของ ที่มี ราคา เวื่อ คอน ำ เล่น ตลบ
 จน ถิบ ลำ นาง ค่อม เตี้ย ตลบ ตบ ทำ ทบ ทับ
 ผิว คำ ชล็บ เจ้า คา รม ตู ชม ชำ ทหาร กลุ้ม ตลุม บอน
 พัน ฟอน ระ ยำ โอ กลุ้ม เขา ก็ ทำ ให้ พระ ชี
 ที่ ตล่อม ไว้ เข้า สัก เก้า แห่ง ทหาร แต่ง เลื่อ เกราะ
 หมก เหมาะ ดี ถึง ไชค ไชย ได้ ตลุม ด้วย ฤทธิ
 พวก ไฟรี หนี ยับ ทั้ง ทฬ ไชย แม่ ที่ สดง คอ ถอ ก็ ภอ จบ

เริ่ม ปราบ ทอ วอ ต่อไปใหม่ โดย กำหนด พจนานุกรมไว้
 มี อย่าง ใช้น้อย นัก จัก แสดง คั่น ผัก ชื่อ สันตวาเกิดน้ำ
 หนึ่ง คำ แหก ถั่วแล้ว แสดง สัตว์ นว ที่ นี้ ชี้แจง
 ชื่อ ตำแหน่ง กรม การ สถาน มี หญ้า ตวง ชื่น ที่ กลาง
 ภูมิ ภาค เขา ชุต ตาก จับ ตัว ต มัต คน หนึ่ง ร้อง ทวาด
 ทำ ว่า ไม่ ปรา นี หมวด ที่ สาม จบ เท่า นี้ ประโยค ปลาย
 อัน หมวด สี่ ตัว ปอ รอ ประโยค สาร โสถก
 คำ เก่า เล่า ขยาย คือ ปราโมช อภิรมย์ ฤดี ตาย
 ปราการ ราช รอน บรู เวศน์ วัง พระปราณี ด้วย มี
 สวามิภักดิ์ ทรัพย์ ทัก ปรา โสธ สม ใจ หวัง
 ก็ ปรากร ฎ เกียวกี้ เลื่อง กระ เตื่อง ตั้ง ราชวัง มี ปรา
 สาส ชาติ ตา แต่ ปรากร ปรากร มก ไม่ สม ถวิล

จะกำ กินอาหารรส พาน ปรา อุดมทั้งบวมปริวรรตระอา
 จะ ปรีปาก ออกร ก็ ทว่า จะอับอาย เมื่อไม่ปรี ดี
 เต็ดสวาดีทอด ความปรีดา ก็ คงอดไม่ สมหมาย
 นักปราชญ์ มีปรีชา รักษากาย คน พาลโหด มีแต่
 ร้ายฝ่าย อับปรี สุกุร้ายไปรยโหด ปรีดของอาบ
 ให้เย็นทราบทรวงซ้า ฉำฉวี พานทอง โปร่งปรุกาย
 ราชาวดี ช่างกรรมนี้ ปรุ หนึ่งไว้ทั้งโรง เก้าอี้ ไม้
 แก่น ปรุ ทุ สอาด เลิศ วิลาส งาม สง่า ทุอาโถง
 พุดหัน เหวแปรไปไกลโถง ช่าง หยิบ ไหยงยอด แท้ผันแปรดี
 เห็น ปรวน แปรแซ เชื้อน ทำ เชื้อน บิด มา ต่วน คิตรักเร
 เสน่ห์ หนี ถ้า มี ฤทธิ สิทธิ คักดี ตั้ง จักร จะ แร่เพศ
 ตัว ฟ้าให้ต้องใจ ผูกตำ รื้อร้อง แปร ะแหว หวาด

โถงงานทวงง ชูตัวไผ่ ไปร เวที นี้ คำ อังกฤษไมตรีไทย
 ได้ ความสำเร็จ กระษัตริย์ ชัด ษา เสด็จ ออก
 เวลา ช่าง ชน นาง เจ้า ชูต เกลา แต่ ผู้ ได้ ตรัส ให้ หา
 เปน การ ออกไม่เต็ม คักดี พัก เวลา นี้ เรียก ว่าไปร เวที
 นิเทศ ความ กระปรี กระเปร่าเคล่า คัดอง ทำ นอง สวาท
 เมื่อ ร่วม อาศน์ แสน สุภาพ ไม่ อยาน หยาม ไปรตุเคศ
 เชื้อ ฝรั่ง ช่าง งาม ๆ ไม่ทรุดทรม ทรวท ทรง องค์ออก
 ช่าง พุด จาปรัก ปรำ ทิ้ง ลำ ทับ ประ สงค์ หยิบโทษ
 ให้ยิบเจียวใจ หนอ ประ สม ประ สอนเสริม ข้ำทำ สอพลอ
 งาม ประ เสวษฐู ทะ ละ หล่อ ทั้ง วร กาย ประ สิทธี
 พร ถวายเพิ่ม เติม พระ ยศ ให้ปราชญ์เทศ กระ เตื่อง
 รุ่งเรือง หลาย ประจบ ประ แจงแต่ง คำ ทำ อุบาย

คเน การ ประมาณ หมาย คล้ายเป็น กถ ประ มวญ คติ
 ส่วน ที่ เกิน ประเมิน หมด เมื่อ กำหนด แน่ แล้ว ทุล
 ประ มล ผล ประ ทาน ษศ ยิ่งใหญ่ใน สก กถ
 ฤทธิ รณ มุ่ง ประ ทาร วาญ อรินทร์ ประ จักษ์ จบ ครอบ
 วิธ คดี โลกย์ ที่ เชื้อง โยค ยักได้ ดังใจ ถวิด
 ของ ประ หลาด ต่าง ประเทศเขตร บริน ประ ดอง คิณ
 สบ ไสมขใน ทำ นอง ประ นต ประ นม บรม บาท
 บง กฐ รัช แต่ ประ รฐม กระ ษัตรี สืบ สมอง
 ทราบ ตลอดจน วงษ์ ราช นรินทร์ ปอง ประ กาศ ก้อง
 ว่า เปน ข้ำ จอม นรินทร์ ประ กาสติ กิจ กระ ตัญญูตามัน
 มิได้ พรัน ประ หมา จิตร คติ ถวิด ไม่ ประ มาท ราช การ
 ภาวน ภาคิน กั เจ ที่ ประ ทิน ประ เทืองใน

ประเดิยว ทุมฺมเทพย์ พตาทก ให้ฝนตก ประปรายชายไศล
 ประวิคิต้องตาม ฤๅ ประดาไป พระชา ราช ฐวี
 สรวาญใน หไทย มาน ประ สุทรี ราช ตะนัยไกร เกรียงเดช
 เบาทเวศ ประ ทัง มีฤติ สมาน ปรร นัง ค่อน มะ หรทัก
 คึก กัง วาน ทั้ง แตร สังข์ กัง สตาล ตา ประ ดัง
 ประ เติยง หมุ่เสว กา มหา อำ มาตร ประดา ที่มี อำนาจ
 มาเนื่อง นัง ต้น ประ ตู ชูใบ ลบัต บัง ฤๅ หวัง
 ประ วิช น้อยใน ก้อย นาง แกล้ง ประ วิงไว้ ให้ช้า
 ระอา จิตร ตรัส ประ ภาศ แล้ว อย่า คิด อาง ฆนาง
 เสร็จ ประ ภาศไฟร พฤกษ์ พนม กลาง แด ประ โภ เพียง
 ฟาง นางชาว วัง ประ โดยถ้าง เสีย ให้ว่าง ชี วาวาศ
 ชัน บน อาศน์ แอบ ประ อิง พนัก นัง อีก คำ ว่า

ประอร ม่อน ประทัง หไทย หวัง ประโยชน์ กาลไปนานปี
 ประสงค์ว่า สรเสริญ เจริญ ศักดิ์ ปรม ปรือ พัก
 จะหน่าย เสน่ห์ หนี้ จะ ม่อน ปรม แก่ ไซ้ ฉันทิต
 ต่อ นี้ มี คำ ไซ้ แท้ ไม่ ควร วาย ปราณ ว่า ชีวิต นิราสา
 ประ ปราณ ว่า ช้อน ออก ไศรภ ก่า ศรวณ ร้อง แปร้ แปร้น
 แปร้น เสียง ลำ เนียง นวล มาแปร ปราณ เปลี่ยน รัก
 ให้ แรมรา ต้น ปรง ขึ้น ยอด เสดาตุ เปตาปรก ทำนาปรัง
 อย่าให้ รัก ใน เข้า กล้า พระ ปราง สูง สุด เยี่ยม เทียม นภา
 ยอด ปราง ปราสาท เสียด เบียด อัมพร ต้น มะปราง
 มะปริง กิ่ง รัชยา ช่าง ตกตาตาษ ต้น ผล สดอน
 ไม่ เปรอะปรัง ตลอด ทาง ที่ กลาง ดอน หนึ่ง นิกร
 พัด คุ้ง ไซ้ ไค ไค บรรดา มี เครื่อง ปรง ผดุง แดง

อาการ แจ้ง ประจำ ครอบ สมสมัย คือเกิด ขึ้น ตั้ง
 อยู่ รู้ ทั้ ไป ย่อม ฝัน แปร และ มิ ได้ ตั้ง ใจจง
 กัดบาดูชี สอง แปร แบ่ง เป็น ส่วน ของ เบื่อนควร
 แปร สดัก บัด เผื่อง ทั้ว ขน แปร แต่ง ให้ งาม
 ตาม จำนง เลียง คน คง แปร ออก บอก กังวาน
 ดู ปรุ ไปร้ง ภาย นล็ก เณร เลิศ เชิญ ปรอง ทอง
 ทรอง เกิด ขยำ อาจหาญ เถา วัด เบียงแก่น
 เหล็ก เข้า เจือ จาน ทั้ เป็น ยาร วัชาน แก่ กัดอน ดี
 ตั้ง เบียง ๆ เลียง สดนี้ बात ผู้ เบื้อง ปราช ญ์ รอบ
 รู้ ย่อม ชุทรี พระ นัง ปรก สังฆะ กรวม ทำ พิธิ
 พระนาก ปรก มาก มี ที่ อาราม ปรก ติทั้ว เป็น เช่น
 นั้น แหะ มัก คุ้ย แคะ ขั้ คดี ผลิ ผลตาม หน้ าว ปรก

ใบลัด ตะ บัดงาม สกระ ปรก รกธาราม ไม่ รื่น รมย์
 พุด ปริกปรำชำ ทวากไม่ หยากพบ แม่ ใคว คบพา
 ให้ เคอะเหลว เอะละม ปริกว่าเงิน มาศว่าทอง
 ต้อง นิยม เปนการมเขมร ชัก จักดี มี โถปริกทอง
 ประดับ พลอย ลอย ระบาย นำนัน ปริกเหนียว หนับ
 ทาทับ สี หมั้นปฤษา ท่านผู้ ใหญ่ไว้ จึง ดี
 พระ ปรีศมี สองข้างหว่างมณเฑียร คว้างปราศนาต
 ถูกลูก คลักถึง ปราศ จากพวาก ทั้ง ยิง หัน เห็น
 นักปราชญ์เปรื่อง ปรีชา ไม่ อาเกียรณ์ ย่อมพาก เพียร
 ว่องไว ไตรย เวทางค์ มีปฤษณามาถามความวิเศษ
 กำเนิดเปรต นั้น จะมี สักกึ่ อย่าง ที่ทั่ว ไปรต แล้วคง
 เห็นเปนขนนาง แล้วไว้วางท่วงที่ ก็ดีครั้น ย่อมทรงพร

กรุณาโปรด ข้าบาท ด้วย พระราช ฤทธิไทย อันได้สันต์
 ก็อภิวาทิที่เขา สรรพผลากครัน เสียงปรือต ๆ ตลอด
 ล้นตาม ลำราง เปน ปรวตปวต เหลือ ที่เนื้อ ร้าย
 แร่ ปรวตเล่น นิบหายก็ หลาย อย่าง คชินทรปรบห
 คู่ลำอาจ ต้อง ปรับ ใหม่ ให้ระคางหมอง กระ มด
 ดำเนิน พยุหิ ชาติราปราบ ข้าศึก ทำตาปรบ นิ่ง
 ตกนักฉงน เขาเปรียบ เทียบถูก ตำรา เข้าตาจน
 จะปราบปราม เสียให้ บั่น ด้วยวาจา จะห้าม ก็ ไม่ฟัง
 ตั้งแต่ไกรธ ผล โทนตลอดยปริมอยู่ริมท่า ย่อมปรีดีเปรม
 เกษม ศุขทุกทิวา กระปรก กระปรอม มอมรักตราไม่น่าดู
 น้ำเปรียบ ผั่งนั่งชมภิรมย์ จิตร พุดเปรย ๆ เลยไม่คิด
 จิตรอดศ มาเปรียบ เปรยกัน เล่น ไม่เห็น ดู

เปรียบปราย อยู่ อย่าง นี้มิเป็นการ อภิปราย ขยาย
 ข้อความ สวัสดิ์ ให้ในชนาฏ ทราบ รัก สมัค์ สมนาน
 ตก ปราย ขึ้น ไปรยต้อง สกุนาน ตั้งไปรย หว่าน ขึ้น
 ไครกเข้าเสียด ทรวง ทำ ตาปรอย ปรีอ ปรี ที่ สวัสดิ์
 ช่าง ฉลาด ประ เปรี้ยว เกลี้ยว ล้าง ถบ ปัญญาสา มัญญ
 สิ้น ทั้ง ปวง อัน ของเปรี้ยว แล้วอย่าหลงให้ต้อง รศ
 แอมเปรอ นี้ คำ อัง กฤษ ทาน คิด จิต ว่า กระ มัตรี ขัตติยา
 ชึ่ง ปรา กฏ เศษ กระ เตือง เจือง นาม ตาม พระ ยศ
 ไต่ยกกำหนดนามว่าเอกราชินทร์ ที่เปื้อนเประไม่สยาค
 ลำ ขาง เข้ม คนและ เข้ม ปากเประ ขอเกาะ สิ้น
 ปวนปรีอ เลี้ยง อิม อูราเนน อาจิณ ทุกแถว ถิ่น กอ ปรี
 ออกซื่อไป การ เวก บิน ปรีอเคลียดคลอ คู่ สี่ ชมภู

บิน ปรี ชื่น ขวักไขว่ หมวดที่สี่ แม่หนึ่ง ชี้ง แจกไว้
 พอสิ้น ความ ตามใน ฉบับ เดิม แม่สองใน หมวดสี่
 มี อัก ษร ปอ กับ ถอ เทียบ สุนทร ประเทืองเสริม
 กำหนด คำตาม ได้ที่ ใช้เดิม ปลาวาฬ เข้ม หัว คนอง
 ชื่น ฟ่อง พู ปลีกกล้วย กรัน ครั้นใหญ่ กาบใบ หนา
 คน ทำ ชำไว้ ศรี ปลี น่อง ทู ทั้ง อยู่ แปล แปล หนึ่ง ลือ
 ถือ แบบ ครู หวีผมไปดัด แด้ดู่ สอาด สอาด เรือ เพียบ
 แปล้ แต่ ละ ดำ แด้น คล้าเคล้า ต้น ยาง ปลา ผด ปลิว
 ไม่เปล่าว่าง นกเปล้า จีบ ต้นเปล้าเคล้า นก นาง
 พอก มวย ปล้า ทำทางไม่ห่างกัน กระ บือ ปะ ร้าย นัก
 ย่ำ หัก หาญ มา ปลด ปละ ระ วาญ ระเหระ หัน
 ไจว ปล้น ปลอก ปลิ้น หนีดี ประจัน ทำ ปลิ้น ตาทำ ถัน

อัน ถิ่น มา พุท คำ แปลน ปด ทู๋ ย้ง คุด ก่อ
น้ำเปลี่ยน ๆ จะ เปน ทอถา มัจฉา ผลัต เปลี่ยน สับ
ปลัด ปลัดอื่น สอน บัญญา ปลง ฐระ เปน หนึ่ง ว่า
จะ ปลด ปลง ทำ ความ ผิด ทร นง ต้อง ปลง ชีพ
ผัก ปลัง วัช เตี่ย ยอดทอด ระ หง สุก ปลัง ทอง ประวะ หล้า
ที่ ตำ รวง ทั้ง ทาก ปลิง ยิง ยง ทั้ง เจ็บ คัน ตึง ปลิง
งาม เปล่ง เเท่ง ระยำ จะ แปลง เปน เทวา กระ ยา หงัน
กระ บือ มัก ปลัด แปลง แหล่ง สำคัญ ดู ปลอด ไปปลั่ง
โถ่ง ไม่นั่น จน สุก แตน ที่ ปล่อง ไหญ่ มี งู คยาว เพื่อย
ถ้า ออก เตี้ย ตัว เปน ปล้อง สยของ แสน ปล้อง ไม่ ไ่ว
ใหญ่ ถนัด รอก กัด แกดน หมด เบื้อง แสน ทวพยัส สิน
จน ดั้น ตน คิด ปลด เบื้อง ๆ ตน ให้ พัน ผิด

เบื้อง ภูตพิท พราย พร้อย ปลื้ม สร้อยสน เราปลกเปลี่ย
 น้อยหน้าประชาชน เลี้ย สกนธ์ ตกปลักเพราะรักนาง
 ถูเงิน ปลัก ต้ม สุวรรณ ประพันธ์เพชร ทั้ง รัตน์เกร็ด
 เม็ดใหญ่ น้ำใส ส่าง มาปลักไปไกล นังลำ กังนาง
 สายสว่าง ปลักให้ตื่นได้ ฟั่น กาย ปลักต้นไม้ ตื่นระตะ
 บบ ณะชาติ แปลก ปลาก มล มาก ตู หลาก หลาย
 ใจ ใจ น่อง หมอง แปลก มาแตก ปลาย ของ สลาย ร้าว
 หัก ถัก ปลอก รัต คน ปลิ้น ปลอก กลอก กลับ
 สับ ปลับ ปลิ้น ที่พื้น ดิน ปลวก ทำ รัง ตั้ง ถนัต
 เปลือก อบ เขย หอม กล้า ใจชา ชัด ปลด ขวาทตาม
 พิกัด สักดิ์ บุ หลั่น เรือง เบื้อง ปลด หมด หมอกเมฆ
 สอาด เอกแจ่ม จรัส วัคมี ถึง ปลด ปลิด ขอได้ ชัด ภาคนี่

๑๓๓

ขอเชิญตอบไมตรีที่เรียมปอง คุณปลัดวัดนี้มีอำนาจ
ของปลาทูลากเลิศเกิดเป็นสอง วันปลอดดี
ซึ่งไม่มีราคือครอง พันโทษกองยมชั้นวันจรวไร
สับปลับปลิ้นถันดัดไต่หัดหลอก ผักปลาบอชก
ชูทอดยอดไสว คำคารมพั่งทรวบปลาบฤไทย
ฟ้าแถบแปดบๆ ใจให้จาบัลย์ เข้านั่งแนบแอบปลอบ
ประโลมนุช แม่ปลื้มใจๆ พี่สุดแสนกระตั้น
แม่งามปลื้มๆ สวาดีไม่ขาดวัน แม่นักไถ่กันปลาบ
ปลื้มลิ้มความกรอม ทำแปดกปลอมๆ พด
ทนเป็นไพร่ เพราะหวังไถ่ไฉนงามทรวมถนอม
ตั้งแต่ต้นจนปลายหมายประนอม แต่กรวมกรอมๆ
จิตรีเป็นนิจะวันตรี กลิ่นหอมถึงปลิววายุวาทว่อง

นึก กลิ่น นื่อง ยี่ง วิโยค ไตรภ กระจัน เห็น เปลวเพลิง ๆ
 เสร้า เสร้า ไร่ม รัน แทบ เปลว มั่น ไตรม กระจมด ทุรน ทุราย
 เปน ปล่อง เปลว เหว ห้อง ตะ หาน หิน คน ปลดออก ปลิ้น
 ปละ ปล่อย ก็ ถอย หาย ถึง ทาง เบื้อง ๆ ใจ ให้ ระคาย
 คน เปลือย กาย ประ ฎิ กุล ฎณ มง คด เปน ง่อย เปดัย
 เสียด ชาติ ไม่อาจ หาญ ตลาค รำน ชาย แพร แด สับ สัน
 แท้ ละ ม้วน มัด เปน เปดะ ทั้ง เพดะ ปน ปอ กับ ถอ สิ้น
 ยุ บด ระ บิด ความ ปอ ควบ วอ แจก ไว้ ท้าย หมวด สี่
 มี วิ ชี คำ ไซ้ ใน สยาม ปวะ หล่ำ ดง ยาวา คา ทวาม
 ปวั ดี ตาม กาด สมัย ใน คราว นี้ จบ แม่ ปลาย หมวด สี่
 ที่ มี แจก ฌบับ แรก เรียง ความ ไว้ ตาม ที่ อักษร กวาง
 ควบ เล่า สิ้น เท่า นี้ นับ ได้ สี่ หมวด ประ มวณ ฤๅ น นิกร

หมวดที่ห้า หกเจ็ด สำเร็จด้วย อีก ขร ทำ นำ ช่วย

ประกอบก่อน หมวดที่ห้า แม่ ต้น คั่น สุนทร

คอ กับ รอ คอบอีก ขร สระเรียง มีคำใช้ ได้ พิกัด

จัดไว้ครบ ตามฉบับ แบบ วางต่าง ๆ เสียง

คือ ครา นั้น ชน แผน แสน ไกรเกรียง ไปที่ เวียง เชียงใหม่

แปลหลาย ครา จับถาวได้ ญัต คร่า ถลา ขว้า ครุ ตักน้ำ

กระเด็น กิ่ง ต้อย ทั้งผ้า ครู ส่ง สอน อ่อน จิต กิริยา

ฟัง วา จา โอ วาท นุสาสน์ จำ ไป สัก ครู หาม แคร่

มาแอ อัด ไคร ช่าง จัด กระบวน ม้า เคลื่อน คดากล้า

จะไคร ได้ ต้น ตะไคร้ ไล่ ผักยำ พวก แหก คร่า

เครา หมวด ประ กวด กัน แต่เครา ทำ น้อย

นุสสุท ไหยหวด ให้กำศรวญ แสนวิโยค

ไศวก กระ สั้น ข้อน น้ำ ครำ ทำ กระ สาย
 ขาดุก จันทน์ ครำครำ พลัน เบียด ญทุททาย กระจี้คำนี้ ว่า
 กว่ดี แกว่ง ยัง คุ คุระ ถ้า จะ แปลง แต่ง คง หาย
 ให้ ครั้นครำม จะมี คุรวก คุ้นจะอาบ หล่อน เปนชาย
 มีแต่ ขึ้น รื่นสำราญ ยิ่งครั้น ตัว เต็มหนาว ร้อนร้าวอก
 สุกตัก ด้วยจะร้าง ห่างสมาน นิจาเอ๋ย เคย เรียง
 เคียงนางควาญ ไม่เกียดควำนกรประคอง ให้น้องนอน
 ถัน ครั้น ๆ พ้นหล้า นภากาศ นกตักครั้น ยืนคาบ
 คุสกลอน มีครุ่น ๆ ว่ามี บอยสรว้อยสุนทร เปนคำก่อน
 เก่าแท้ แต่ บรวาณ เสียงคฤกครั้นครำ ควาญ
 กำศรวญสะอื่น น้ำครั่ง กลิ่นกับ ถัน จีสีละ ฐาน
 ครั่ง เมื่อ บอย ควางชม อยู่ นม นาน เสียงประสาน

അനന്ത

๕
ควนเครงเพดงคณตรี

๕
เนื้อหอยแครงแกง

ต้ม พอสมรค์

จน ครอบครอง คงต้อง ออกเดินทาง

เฮา แครงวักทักส่วาตาด วาว

โครงพระกตสันตติ

โครงเรียง

ใหญ่ โคร่ง คร่างนางเล็ก โคร่ง

๕
เขี้ยวโจ่งงอก

ทำหากถกถวาวความคำรามเถียง

พระผู้ครองนครเวศนิเวศเวียง

ทรงเครื่องทรง

พระเสด็จเคียงกับ เกย

ควร ไรตถกขานาต แผล

๒
แกแตกคราก

ต้องห้าม ขวากหายไม่ช้า ตำราเฉลย

ได้ยัง ควน ควักควิ ยางค์ เหมือนอย่างเคย

พิปรายเปรย

ตั้งตำเนียงจำเรียงวน

นอนคว้าง ครอบคอ

โรคก ห้าม

จิรัทธราณเลียม สวสดี พัพพมณต

เขาควาดหญ้าแห้ง ครัวด ๆ ผัดใจจน

พระยาครุฑบิน

บน โปยมพราย ช่างครุฑสี ขัดเกลา เปน เงาม วับ
 เชื้อกระต๊อบ ตั้ง เครียดกระเบียด สาย พอ ถ้วนครบ
 สบ คาบดอกความร้าย สุครีพชายหัก นักร์ กำจัดบร
 ได้ทะ ครอบทับจับรากโยษ แสน พิโรธ ทศกัทร
 เข้าหักถอน ครอบลำวิก สังข์ สุวรรณอันบวร
 เณดิน พร ครอบ งำกระลำไย เรือนกระบวน
 สงคราม ตาม ทำหับ พวก จันรับ ย้อมความสิ่งามไส
 ฉนั้นคร้ามกลัว ตุ ครีมเห็น ครีมไป ไครม ๆ ได้ดี
 วันประจันบาน พวกคน เก่ง วึ่ง กลุ้ม รุม กัน รับ
 เลี้ยงฉาฉนั้ แหदन หลาว ยักห้าวหาญ ถูกลำคัญ
 ล้มเกลื่อนเหมือนวายุ ปราณ เพื่อน ทยาน โทศ
 ครอบ แวดล้อม กัน ใ้ น้ำหนาวคราว พรากจากสมร

ให้ อ้าวททวิ โยคโคกกระสัน ได้ ฝ่าตี มี ครอบเครือ
 สุวรรณ ของ แจ่ม จันทร์ชม พลาญ ต่าง ภัทรวา
 ต้นไคร้เครือ แก่ ไซ้ ในเชิง พิศ ถุงตะเครือทำ
 พิจิตร ภายเลขา พวก ครัว เครือง เอมโธ โภชนา
 ช่าง กันหน้า จักระเหมาเข้า เคะระคะ เขา เซ็นเรือ
 น้ำหล่อ พอเครือ ครัว เครือ เถวถึ ยาวยี่ดยอดตเหยอะหะ
 ตะครันตะครอกายหนวผ่าวอระ ต้นตะคร้อต่อระยะทางจะจ
 จบ แม่ ต้น หมวด ที่ ห้า ส้า วา แถลง แม่ สองแสง
 คอ กับ ลอ ต่ออักษร จะ คธาโคตใน เพลา ทิวา กร
 ชัน อีศิ ทร เตะลูก คดี ที่ ชำ นวญ ผกา มาศ คดี บาน
 ตระ การ ช่อ คน สอ พลอ ไล่ไล่ ทำไซ ขาน
 ถึง บางโคต คดีง เกล้าเขาวมาดย์ ฝ่าเคถัน คล้า ส้าวญ

อุรารมย์ หม่อมจันทา ว่าย คล้าน้ำ กระบอก นางเงือกออก
 ผิว คล้าน้ำใน น้ำนม ปลาจวน ใหญ่ ว่าย คตะ แล้ว ผดระม
 ชาวใน กัมคูก คลาน เขี้ยวชาญ เริง ทั้ง ลม คัดิน กล้า
 หาญ ทาน ไม่ไหว เรือ กัดไฟ แค้น ถอยปล่อย จน เหลิง
 ก้าว สะ กัด ลัด เตะ กระเจอะ กระเจิง จน เชื้อเพลิง
 ขาด แคลน แสน ว่า คาญ เขาเก็บ หอย ถอย กระ ตาน
 บน ไคณ เต่น แค้น บน เถน โยก คลอน ช้อน ชนान
 ไม่ คลาศ เคลื่อน เร็ว เหมือน ม้า อา ชา ชาญ ถีบ ทยาน
 แค้น ถง รีม คง คา กรม พระ คลัง ตั้ง บาญชี ทวีไว้
 คน คลัง ไคล์ เต้ย จริท ชะ นิติ บ้า ให้ คลาง แคลง
 สุด จะ แจ้ง จน บัญญา เฝ้า เกล้า คลัง ชนิษ ฐา ยพา พาณ
 แก้อื้อ ไคลง โงง โงก โยก ชะเยื่อน ไม่ คลาศ เคลื่อน

โคลง กาพย์ เรียบ รวบ หวาน ใน ลำ คลอง

เปรมประชา กร ทำทาง สอาด สว่าง ทรง ถัง ถ้วน ท่งนา

ปลา ตก คลัก ๆ คล้ำเมื่อ น้ำ แห้ง ไฟ ป่า แว่ง คลอก ถน

ทัน พฤกษา ดู คลาศไปไม่ มั่น คง สัญญา กุมาร

คลอกใหม่ วิไลย วรณ คลับ คล้าย คลับ คลา เคลือบ

ไป ว่าได้ ทราบ ของเคลือบ ขาบ หลอก กัน เล่น

ไม่เห็น ชัน เมฆ ปกคลุม คลุ้ม มีด เปน หมอก ควัน

พอเคลือบเคลิ้ม ก็ให้ฝัน ถึง กัลยา คิดเห็น คล้าย หมายถึง

ว่า น้อย ย่อง มา แอบ เห็น วัย แวบ แคว้น คล้อย

ละ ห้อยหา ประโยธ ทัด พุ่ม ประทุมมา กระพุ่ม คล้อย

ซ้อยผะ กา น้า เขย ชวน ซาก บ้าน คล่อ หนุม สาก

เกล้า คลอ คู่ บ้างเคลือบ ชู เขย ชม ภิรมย์ สงวน

คอ ควบ ถอ แม่สอง ต้อง ตระ บวน พอ ครบ ถ้วน ตาม
 ทำ หรับ ฌบับ คุ คอ ควบ วอ ต่อ สมมุต สุต หมอวต ห้า
 มี คำว่า ควา ไชว ไถ่ จับ ห เล่น ปิตตา ช่อน หา ทุก แคว ต
 ออก วึ่ง พร ถัม ควา ชะ มา ไป คช สาร หรับ มั่น
 เห็น ควน พดุง โดค สตั้ง ความญ หมอ รอ ไม่ ไหว
 ไถ่ ควาน ควา พวก พหล พล ไกร จับ ไคร ได้ พัด ฟาด
 ขาด ชีว ทุก แว่น แคว้น ฌนบท ไม่ อด ชิม
 เป็ด สติม เรือ กลไฟ ไช น้ำ สร้า กระ แส สิ้นธุ้ ควิว ควัง
 หลั่ง ๆ มา จัก ร้ หมุน คว้าง วาง ำ ไม่ รา รอ ละคร ขำ
 ำ แคว้ง แต่ง ตัว เต็น ตลก เล่น ำ ๆ ทำ ถ้า ก้อ
 ฉีก ผ้า ควาก ขาด แควก แจก กัน ภา ช่าง พก จ้อ บ่น
 ทะ บอย เบิก ถ้อย ความ โค ก็ หาย ควาย สญ พุท เทาศ

พอสิ้น เขตน์ หมวด ห้า ว่าแม่สาม คอ ควบ วอแจก
 กบ กต กำ หนดนาม ไม่มีความ พจนานา ษาไทย
 หมวด ที่ หก ทอ กับ รอ ต่อ ตัว แจก จัก ย้าย แยก ตาม
 กตจน อักษรไซ พระ อิน ทรา สถิตย์ สถาน พิมานไซย
 วัน เพ็ญ ไชว จัน ทรา สง่า งาม อิม ทริย นี้ ว่า ธรรมอัน
 เปน ใหญ่ หนึ่ง ต้นไม้ ชื่อ นน ทวี มีเหลือ หดาม
 มณฑรี แปลว่า ผ่องใส ประ โภ งาม เรื่อง อวาม เครื่อง
 ประ ตั บ ะ ยับ ตา ฉะ เริง เชา บุรี มี ไทร ใหญ่ ละ บัด ไบ
 วม ะ ริน ขึ้น สา ขา ทอ รอ แจก กน ต้อง งด พจ นา
 ด้วยขอ มา ใช้ แทน พอ แม่น กัน ใน แม่ กง ทรง เครื่อง
 เรื่อง ะ ยับ เปน ใช้ จับ ทราง ทรา กระ หน้า มั่น
 ผล หมาย ทราง ทาง ถึง ปริง มะ ตัน ทถึง ชัน ชด ทวัง

ไหล ปรังไป ใน ทรวง กรม รมม เค้า ไม่เบาเทศ
 ชลเนตร้อง ตก ทวก ๆ ไหล ไม่สิ้น ทวาก ราก รม
 กลุ่ม ฤไทย มี คน ไกล ไทวก กตาง ห่าง นง ครอบ
 ทวอก ละ หาน ธาร ทำ ชลา สิ้นธุ มา เสื่อม ทวุด สิ้น
 สุนกนี้ สนาน เห็น สิ่ง อื่น ก็ไม่สิ้น ฤดี ภาด
 หมื่อน ทววด ทวง นง ครอบ ที่ คู่ ครอบ มี มาร เทรียด
 เสียด สวดี ให้ ชาด ค้าง สรวม เทรียด สว ส้าง
 ไม่หมาง หมอง สพักเย็น ทวับ เสโท ประ เทือง รวง
 จง ตก ครอบ แสง ทวพย แก้อัย จน พอ ทวาบ เรือง
 แสน ร้อน ถอน เทศ ทวาม สวดี มา ทุเทศ ให้ ไหย หน
 ที่ เดว ทวาม แล้ว ไม่ คิต จิตร ะ คน มุ่ง วมถ วร นุช
 แทบทุด ไทรม คนี้้ง โนม ไทรมะนัคด้วย ชัดขวาง

บุญดินทราย ถิ่นนาคค้ำชูโลม ความสวาทนั้น
ไม่ขาดใน ทรวง ไตรม ขอ ประโลม นุชนาวาทุกชาติ ไป
จบแม่หนึ่ง หมอชก ทักแยก แยก จะ จำ แรก แม่สอง
นุสนธิ์ไซ ได้ทลวงลวงเขตร์ ทุเรศไถล กระสอบใหญ่
แตกทลัก กระจักกระจาย มุทลวงกิ ธิยาบ้า ดีเดือด
ไม่เจ็ดเจ็ด งุ่นง่านพาดใจหาย รูปสลักหักกระจุย
ทลุตลาย นี้ คำหมายแม่สอง ถิ่น ท้องความ
ทอ ควบ วอ บรรยาย ทำย หมอชก นิยมยกยัก
นิพนธ์ พันสยาม ธิวิธ ทวิธ คำ มคธ กำหนดนาน
ธิวิธ ความ ว่า ธง จง พิจารณ์ ทวิธ เปน สม ญา บั กษา ชาติ
หนึ่ง นัก ปราชญ์ ว่า พราหมณ์ นาม ชนาน เพราะ สอง เกิด
ใต้ กำ เนติ สอง ประการ โดย บรรหาร แบบ เก่า เล่า ต่อมา

หมวกที่ หก ยกกลอน สอน ตรูณ ก็สมบุรณแบบ
 ครอบ พอบบลง หมวกที่ เจ็ด สืบสนธิ์คัคคั่น จด
 พอ คอบบ รอ รวม พงันบพ ประสงค์ มีคำ ใ้จำ
 กัด ชัด ๆ ตรง ผู้จำนง วาดเขียน เร่ง เพียรพัก
 เส้น อักษร แดก พร้าไม่ น่าชม เข้า ถือนมอย่าดื่ม
 พร้าเร่งตระหนัก นามนคร ราชบุรี ได้ ชี้ชัก คนมาก
 มัก เรียกราชพริบรีร่วมย์ พทรวาดกตกพร ุดดาตาศ
 ศิลปศาสตร์ ถ้าเลิศ ประเสริฐสม ย่อมแพรว ุหลายทุก
 ประเทศเขตร์ นิคม ทวัด แพรวศรีงาม สมน่าชม เชย
 พนมไพร เย็น เยียบ เจียมสังัด พลไพร่วิบวัดไม่แรม เฉย
 ใ้งามเพรา ๆ ภากวรพีแรมเลย ฝนตกเชย พร้า
 กระเซนเย็น ทั้ง าย พดพร้า พรวต ดื้อ ไม่ถ้อ พระ

ให้พรันใจใน อูระระ ลำระสาย ผ่านาย พรายชาติ
 พรุน เบือน ฝนทราย ลูกพรอนราย รอบคอดระ ออ ตา
 มะม่วง พรอนล้วนผลหล่นกถ่น เกิดขึ้น แกล้งอำพราง
 กัน ให้เพื่อน พราง ตาหา สพรังพร้อมสาว สรังก์
 นางกัญญา งามสง่าพริ้ง เพราดำเกา พาด
 ไม้ พริ้งราทาศรี พริ้ง นี้ เสรีจ อุดม เต็จ เพรงบุญ
 หนุนขนาน ทางสองแพร่ง แฉ่งไป ไกลดำ ธาร
 ใน ต้นตาล มี โพรงไถ่ จนปลาย ยังบก พร่อง
 พร่องถ้อยไม่ ช้อยชด เหมือนไม้ คด เปรียงพลอน
 กินชอนหลาย เชิญชุมปราชญ์พรักพร้อม ช่อม
 ต้น ปลาย นกจากพราวจับ ร่ายท่ายคีรี พรักไทสท
 หยดเหาะระศเหมาะะ เหลือ พรักเทศ เจื้อไก่อ่เข้าบหรี

พฤษภาชาตักดาษดอกระดะมี ภูมวี เซยวศสุมาถยบ้าน
 ประกายพฤษกติก เต่นเห็น ช่วงไซตี้ แสงไฟ ไรจเรื่องฟ้า
 นภาสสถาน หนุ้กำ แพรก ไซ้ ช่มช้น เต็ม พ้น ถาน
 หมากอ่อนพาน ไพรกเนื้อเหลือ จะบาง คนพรอก
 พร้อง เสียงเพรียก ทั้ง เรือกขาน ผู้ทรงญาณสร้าง
 พรตทุสตรว่าง ต้องพรตพรากจากญาตินิราศนาง
 ทั้ง จิตรเว้นเบน กลางอย่าง โยคิน เครื่องฉันทน้ำอย่าง
 ญวโปวาริณุต เสียงพรก ๆ แพรก แพร่ กระเส สิ้นทุ
 ลุยเลนพรอด ใจนพรอติรมวาริน ทุเพราเพรศดง
 กิณนวินวาย แดบอพรบ คือไม่ พรบกระหีบ เนทวิ
 หน่อน เวศวี เดช กระ เตื่อง รุ่งเรืองหลาย สพรบพร้อม
 เสวกาเสณานาย ทรงส่วยายสายนุ้ พรุขารว

มหาพรหมชฌมานลำราญจิตร ผู้ก่อ กิจพรหมจรรย์
 ที่หรรษา ใน กองศีลจิตร มัน ทั้งบุญญา พราหมณ์ ย่อม
 มารักใคร่ ไตรยเวทาค์ คนพรังพร้อม ถิ่นเก่า
 ความเก่าว่า ถึงพงษาวะตารการกว้างขวาง
 ว่าพระชี เลี่ยมเพรียมเอี่ยม ลำอาง มี เมื่อปาง
 พระนเรศวร เกษประชา ศิลาทอง เลี่ยมพรายถายระยับ
 กำหนด นัยแปด หน้าประจักษ์ค่า ฝูงภท พรายร้าย
 กำเวียรางควานพา พระมาตา ระ ตับเพ็ชร
 ถ้วน เม็ดพราว มะพร้าวตก จันทอกออกสลับ
 อ่อนทำที่ก้อย่างกลางบ้าง เป็นหัว พะแพรว ๆ แสง
 ทองดำ ของ วาว เวื้อเพรียวยาว พาต้องต้องธาวา
 เล่นออกเพรื่อ เมื่อจะ เกือบเคียงเขา เพราะ

พอหมดเหมาะเนื้อความตามเลขา พอ กับ รว รวม
 สวรรณา กุมารานักเรียนจงเพียรจำ บทที่สุทหมวดเจ็ด
 ลำเนาเรื่อง พอกับ ถอ ต่อ เนือง เนะ อัดถ์ ขำ
 จะจัดแจกแยกไว้ ใน ลำเนา ไป ตาม ลำดับ
 แม่ ไม่แปรปรวน พลับ พลา สี่ ที่ ประทับ รับ เสด็จ
 ตาพราน เบ็ดปลา เนื้อกิน เหลืออ้วน บ้างพลุดอกออก
 ไร่กอตำวน ไต้ฤกษ์จวนเร่งจัดทั้งบัตพลี จุตพลุเพลิง
 พลุส่งว่างกลางอากาศ ใบพลุทาสเหลืองสล้างบนค้ำงถี้
 คนกางเพล่เผลไฟต์ ไถดตี ในวันนี้ ไฟล์เพล
 จวนเวลา อ้อม องค์ นางวาง บนเพลา เล้า โคมโคม
 สอดตระโบม ส้ม สนิท ขนิฐา กระดาษเพลาเจ้าภาชี
 เขาตีตรา นายนา วายกเส้า ทั้งเพลาใบ ถ้า พุด พล่า

พลาด พลั่ว ก็ ทำ ยาก ตัวย แผล ปาก สุด จะ หายาแก้ ไข
 คัน พละ พลึง พลี ผลัด ละ บัด ไบ การ เรว ให้ เรว รับ
 จง ฌับ พลัน น้ำ เตือด พล่าน ถ่าน ไฟ แว่ง ไฟ ไรจ
 จิตร จะ ไกรธ พล่าน พลัก ตั้ง จักร หัน มะ พร้าว พลัน
 น้ำ จาง เยื่อ บาง ครัน คน ทุก วัน สติ น้อย เลื่อม ถอยคุณ
 คา โพลง ใหญ่ ไม่ เห็น ชั่ว ของ ตัว บ้าง ถึง ผิด ทาง ก็ ไม่
 เหลียว ยิง เชี่ยว คุณ ถ้า เห็น ทอน ผ่อน ลง คง เปน คุณ
 ตั้ง พร้าว ร่น พลอน ถือ เลี้ย เหลือ เบา ทุก วิท ใจ คิด ไม่
 ถด หย่อน ก็ กิน พลอน ก่อ โทษ ให้ โฉด เชา
 มุษา เปลี่ยน เปลี่ยน คำ แปลง ลำ เนา ทั้ง สัตย์ เกล้า คลุก ชั่ว
 ยัว ใจ เพลิน แม้น ผิด พลึง ยั้ง จิตร คิด เลี้ย ใหม่
 สู้ ฟอก ใจ ไป พลง อย่า ห่าง เหน ดอก พละ พลึง ขาว

๑๕๓

สอาด ลำ อางเกิน อย่า ละ เมิน ฝัก ใจ ให้ คล้าย กัน
 จะ ค้ม ชุ่ม อา ทาร เตือด พล่าน พลุ้ง ร้อน บำ รุง วัศ ให้
 ยิ่ง ทุก สิ่ง สรรพ์ แต่ ใจ พลุ้ง แม้ ไม่ อุด พยศ ทัณ
 จะ ฟัด พ้น ตน คาย เพราะ ใจ ตน ร้อง เพ่ง เล่น ปรบ ไก่
 ไร่ ฝัก ปาก ทั้ง ถาง ถาก แนม เหน็บ เก็บ เหตุ ผล
 ย่อม พลิก แผลง แต่ง ความ ตาม ยุดต เพลิง โพล่ง ถน
 ร้อน เร่า ทุก เพร่า งาม เสียง น้ำ ไพล่ง เห็น นาย ไพล่ง
 เขา ลง อาบ ทำ ยุ่ง หยาบ หยาว คนอง ถ้ำ พอง หลาย
 ทำน ชรว มา ค่ำ ไม้ พลง ย่อง เดิน กราย กระ หนาบ นาย
 ไพล่ง หนึ่ง จี ไป เต็ม พลง แผลง เลียง ตน ด้วย ชัน ชัด
 เขา หา จัด แร่ พลง ส่อง หลวง ได้ จะ พด จา จง ระ มัด
 จำ กัด ใจ ถ้า พด าด เพลียง โอรู ไป ก็ ไม่ งาม

พระเพลิง ยง ทรง ะ มาต เปน อาศน์ ฌยอง ผัน ตำ พอง
 ฤทธิ ไกร ใน สนาม น้ำเดือด พลั๊ก ชง ชา กา ตาย ความ
 ตาย ช่าง งาม ช่อ พลั๊ก กลับ หัก กง พลุก ว่า งา คชสาร
 ไวหาร ขอม พลุก พล่าน คน ปน ปดอม กัน สอ ๆ
 หม้อ พลวก พลาก ก้อน เล้า เล้า รือ รือ คน ไม่ ภอ จับ พลั๊ก
 หัก กระ บวร สรวัด พลาก พล้า ถล่ำ ถลาก
 ช่อ บุณ นาค เพ็ดดี ดอก ออก ที่ สวน ช่าง พลอด พัง
 เพลิด เพลิน เกิน ลำ นวน จน คำ พลบ จบ จวน เวลา จ
 ผล มะ พลั๊ก หนั้ม เหนียว ยาง เหนียว เน้น เพลิง โพลง
 พลาม ตาม แล่น ทดอด ศัร พด พลอม แพลม แคม เท็จ
 เช็ด แท้ งอน พวก ไจ จว จด อัง แพลม วับ แวบ วาว
 ตำไร แรง เริง ว่า เคื่อน คลา ไชลง พัง พลาย โยง ยด

สด้างต่าง เหม ห้าว งาม ลำ ยอง ท้อง พลุ่ย ทุบ ทุ่ยพราว
 ที่ เสือก ขาว ภิ กระเพม เเท้ม ทั้ง กาย พลอย ทับ ทัม
 มรกฎ ล้วน สด ศรี ทั้ง เหลี่ยม น้ำ กำ ดี ไม่มี สดาย
 พัง พุด เล่น พล่อย ๆ พลอย สบาย ชื้อ จิน ฉาย นายใหญ่
 ไป ชด คดอง จำบ พลั่ว เติงให้ เจ็ก ตุก จ้าง ชด
 เมื่อยาม หยุท อ่อน เพี้ย เณลี่ย ของ แจก กัน ทั่ว ทั่ว
 นายไพร่ รวง ๆ ใต้ รับ ของ ครอบ ถ้วน จำ นวน คน
 กราย นัว กรืด ดีด เพี้ย คดอ เณลี่ย สาว เล็บ ยาว ๆ เหล่า
 เจ้า ชู้ ทุ สับ สน พุด แปะ ไลม เลี่ยม และ กระ แะ ชน
 ห่ม เพาะ กรอม กรอ สุนัข ถิ่น ขจร จบแม่สองหมวดท้าย
 บรร ยาย ชัก โดย จำ กัด ฉบับ บรรพ์ ท่าน สวรร สอน
 จะ กลับ กล่าว แม่สาม ตาม สุน ทร พอ กับ วอ สองอักษร

เข้า ควบ เคียง แจก จน จบ ควบ แม่ แต่ คำ ถ้อย
มี ใ้ สอย น้อย พัก ที่ ชัด เลียง คือ พวง สง ท
นี้ ว่า เพียง จบ สำ เนียง ใน สยาม ตาม นิกร
บท ที่ สุด หมวก เจ็ด จบ เสรี จัณ ตาม วนิต แบบ กัน
ท่าน คั่น สอน สก ธก คำ นำ ปดง งง เปน กดอน
เพื่อ เต็ก อ่อน ทวบ นุ สนธิ แต่ กัน มา จะ รวม คำ ว่า ระคม
นิยม พจน์ ใ้ เจน จำ กำหนด บท เกชา กอ ประ โยศ
หมวก แรก แจก สก วา จอ ที่ สอง รอง มา ว่า ตัว ทอ
เปน ที่ สาม ปอ ที่ สี่ ทวี พจน์ ที่ ห้า หก เจ็ด จด บท ต่อ ๆ
อีก ษร ทำ สาม เคียง คือ คอ ทอ อีก ตัว พอ ครบ ถ้วน จำนวน นั้น
แต่ ละ ตัว แจก ละ สาม ตาม อีก ษร รอ ถอ วอ เปน นิกร
กอบ ประ กับ เปน เจ็ด หมวก แยก ออก นอก บัง คับ

ประโยค นั้น ๒๑ เสรีจ สารา สิ้น เท่า นี้ เนื้อ ความ
 ตาม นุ โยค ใน อักษร ประโยค นิติ สาระ สาทก ขกนิม
 โดย สม ขา กุมา รา เว้ง รุ อย่า วุ ความ วิธี ควบ รวบ
 อ่าน สार แดง ที่ จะ แจ้ง เต็ม สำ เนียง เสียง สยาม
 เพียง เท่า นี้ พอ ควบ จบ เนื้อ ความ ถูก เสียง ตาม ทัว
 ไซ้ ใน วาจา แรก เริ่ม เรียน มุท บท กำ หนด หมาย
 ให้ กระ จาย แจ้ง ชัด ใน อติ ถา ตาม ครุ สอน สอบ เล่า
 เกล่า วาจา หยั่ง บัญญา รู จริง ที่ สึง เรียน ครั้น เสรีจ
 สับ จับ วา หนิด นั้น สูง กำ กับ นำ น้า อย่า พา เขียร
 ให้ แม่น แท้ แน่ ลง คง แก่ เรียน แล้ว พาก เพียร ใน พจน์
 บท รวบ กัน คือ อักษร ประโยค โฉดก ตาม พยา ยาม
 ยด จริง ทุก สิ่ง สรรพ์ ที่ สง ไซย ได้ ถาม เนื้อ ความ พลัน

ที่ไหน อัน ออก ศึกษาต่อ อาจารย์ ทั้ง สาม เรื่อง เรียน
 ได้ ไม่ คดาก คดาก จับให้ คง คง ให้ ขาด ทั้ง คิดอ่าน
 จะ ปวด เบื้อง เรื่อง ปัญญา ปรีชาชาญ ในกิจการ เรียน
 ข้อ ต่อ ๆ ไป ด้วยแบบ เรียน สาม เรื่อง ใน เบื้อง ต้น
 สำหรับ ยด คั้น สำ เนียง ขึ้น เรียง ไช เปน จบ คำ ตำ วา
 ภา ษา ไทย พอ อ่าน ได้ ออก เลียง ถ้อง เทียง ทรง
 แม่น โด เล เลื่อน ไหล ไม่ สัน ทัด จะ ผีก หัด เล่า อ่าน ก็
 พาน หลง เหมือน นา วิ ไม่มี หลัก ที่ บั ก ลง ก็ เวียน วง
 คดาก เคลื่อน ไหล เลื่อน ถอย กุมาร เริ่ม แรก เรียน ต้อง
 เพียร พาก อย่า ท้อ ยาก ถด หย่อน คิด ถอน ถอย
 หยุท ว้าง เว้น วัน เว ลา ไม่ ถ้า คอย อา ยุ น้อย หน้อย จะ
 หมก ล่วง ถด ไป แม่น หมั่น เรียน เพียร จำ ทำ ไม่ ขาด

เผลียว ฉลาด ยักย้าย อุบายได้ ใ้กิจเพียร กิจปัญญา
 ให้งดจำใจ แล่นลงในทางทำวิชาชาญ ไม่เน้นซัก
 ก็คงเสร็จ สำเร็จผล จะเลิศล้ำทุกถิ่น ถิ่น
 ด้วยความรู้ เชิด ประเสริฐ นาน ย่อมเือก บาด หลไทย
 ใต้ ไพร บุญ อัน ความ ดี ศิริสุข ทุก สิ่ง ไชว
 ซึ่ง จะได้ ก็ ด้วย ยาก หาก ขุด หนอง ต้อง เพียร พาก ยาก
 แค้น แสน อา ตุร จึงเพิ่ม พูล สุข สบาย เมื่อ ปลาย มือ
 ถ้า รัก สุข แม้นไม่ ทุกข์ ไป ก่อน แล้ว จะเพียร แพร้ว
 สุขสบาย ได้ ง่าย หรือ แม้น เกียจ คร้าน การ ศึกษา
 ไม่หาภา เขาแต่ คือ รือ คิต ระ คิต ระอา ถึง สม บั้
 สม บรณ์ ประ ยุร ยศ ย่อม ปรา กฏ เลื่อง ระเบิด
 ภาหนัก หนา ถ้า เกียจ คร้าน กอบ กิจ วิทยา

คง ทำ ค้อย น้อย หน้า ประชาชน บรูณ ว่า หมัน ประ
 กอบ ชอบ จะ เกิด ปัญญา เกิด ตั้ง แผ่น ดิน ถิ่น สด
 ถ้า คร้าน เกียจไม่ ประ กอบ ให้ ชอบ กต จะ ทว พด เลื่อม
 ถอย น้อย ปรี ชา เป็น คน โหด โฉด เซตา เซา ดู ถูก
 ขอ เชิญ ปลุก ความ หมัน จง หรรษา ให้ รู้ รอบ ชอบ ชิด
 วิทยา เกิด ปรี ชา อย่างไร จง ใคร่ ครวญ หนึ่งเล่าเขียน
 เรียน อัก ษร แต่ ก่อน นั้น ทั้ง แบบ บรรพ แจก ก็ จบ
 มี ครบ ถ้วน แต่ บอก กล่าว เล่า อ่าน พาน เว รวน
 สอน แต่ ควร รู้ ขนบ ประ จบ ความ ถ้า ใคร ใคร่ รู้ วิธ การ
 สาร อัก ษร ต้อง อา ทร ห่ม ทวี ไม่ ผิด ผิด
 เทียว เสาะ สืบ คึก ษา พยา ยาม ออก ไต่ ถาม หลาย ลำ
 ไก่ น้ หน้ ก อุรา ทั้ง ัง ัง อน วอน เวียน ตั้ง เพียร พาก

แสน ถ้า มาก ยาก แค้น นี่แสน ถ้า บ้าง ก็ได้ เสรี ประสงค์

จำนง มา บ้าง ก็ ถ้า เด็ก เลี้ยว ไม่ เขียว ชาญ

พระ บาท พระ บร มินทร์ ปิ่น พิกพ พระ เศษ ดบ ฟาก พ้า

โด กา สถาน พระ กรุณา ยิ่ง ใหญ่ ไม่ ประ มาณ

แต่ บุตร หาด นเส วกา ขั้ ละ ของ จึง ไป รด ตั้ง โรง เรียน

ให้ เรือง รั้ว แล้ว มี ครู สอน เสมอ เสมอ สอน

ทั้ง พระ ราช หฤ ไทโย ไม่ วาย ปอง ให้ เรือง รวง รั้ว สิ้น

ระ บิด เรียน เมื่อ ใคร ใคร ได้ คึก ษา คิล ประ ชาติ

ก็ ถิ่น าศ มา ด้วย จิตร สติ ย์ เสถียร คง ได้ สม ตั้ง ธาร มณ

ที่ พด เพียร ไม่ ต้อง เวียร เสีย ทรัพย์ นับ กำ นัด

ทั้ง เอม โยช โภชา กระ ยา หาร พระ ราช ทาน เสรี สิ้น

ทุก สิ่ง สรรพ สมุด หมึก ปาก กา ธาร พวรรณ

ของ ตัว นั้น บอก เลิก ให้ เบิก ค้าง พระ ราช ทรัพย์ ไ้ม
 จำ แยก แจก ครู สอน ประ ทาน ฝน พอ ให้ สม อา รมณ
 หวัง พระ กรรณา แม่ เมื่อ เจื่อ ประ ทัง เงิน พระ ค้าง
 จ่าย เนือง เนน ก นอง ควร คนิก ถึง พระ เทช เนศวร รัก
 สวา มิ รัก ดี กต ญูณ ชุ สมอง เว้ง เรียน ฐ ฟู เพื่อง
 รุ่ง เรือง รong ให้ สม ปอง ทาง ประ โยศ ร์ พระ ไพรต ปราณ
 สัน นุ สนธิ กต กถอน อัก ษร ประ โยศ ฉาย ไฉลก แบบ
 บรรพ ประ พันธ์ สาร เปน ตำ นำ คำ กถอน สอน กุมาร
 พอ ไร่ อำน ฐ เรือง เรือง ปญญา หม่อม ราช วงษ์ หน
 ฐ นพธิ พงษ์ ใน บ่อน บท ที่ ตาม ตาม เถชา
 ไซ้ เชื้อ ชาติ ปราชญ์ เปื้อง เรือง วิชา ยัง เชน ชัด
 วิชา ไม่ ถา วร พึง แรก เริ่ม เพิ่ม เพียร รำ เรียน รัก

ใน สำนักนี้ หลวง ธาร ประเสริฐ orton พอ ทราบ พจน์
 บท พัด ลำ ด้ กถอน แต่ หาก ร้อน อยากร่า ฐิน ทำ ทอง
 แม้น พลาด พลัง เพี้ยน พจน์ ที่ บท ไหน บำราญ ึ่ง ได้
 ไปรต เติม เติม ทอง ให้ เพร่า พริ้ง ลำ นำ ใน ทำนอง
 ไปรต อย่า ปอง ตินิน ค้วย หมื่น อย ๗๖

๑ บ่อน ล้าม ความ หมต ฐิน ธาร แดง
 เทียบ ถ่าย ฉาย กถอน แจง แจก ถ้อย
 พอ สืบ นุสนธิ์ แดง สดวก สดบ เรือง เฮย
 ไป ยิ่ง ไป หยต ย้อย แยก เขื่อง อย่าง กระวี ๗๖

๑	ตำรวจ รวบ ใช้	เชิงเดี่ยว	นั้น
	หม่อมราชวงศ์ หนู เรือง		เรื่องไว้
	โต ตลาด ขาด คำ เคียง	เงิน ชาติ	อยู่ นา
	ปราชญ์ ช่วย ปรง แปลง ให้	สนิท ถ้อย ทาง แดง	ชะ

๑ แสดง ความ ตาม บ่อน อีก ๒๖ ประโยค โดยโฉลก
แบบ บรรพ ท่าน สรร สอน ก็สิ้น บท หมด คำ ว่า สุนทร
พอเด็ก ชื่นใจ ได้ ปัญญา ใน ท่อน ทำถ้อย ความ
ตาม ฉะ บับ ไว้ สำหรับ สอน ศิษย์ ให้ คึก ษา ใน คำชอบ
กอบ อรรถ ที่ จิต มา กุมาร วาเชนุ ยาน แล้ว วาน จำ
คือ กับ แก่ แต่ ท่อ ก่อ กะ ทุ๋ อย่า จู๋ ด้ วิถี ถดี ถดำ
จะ ชำ น เขียน เวียน วิจารณ์ จำ นำ ให้ แน่น ยำ ถอง
กระบวน อย่า รวน เร เนื้อ ความ ไตร ครอบ ใช้ คำ ว่า กับ

จง ตฤก ทวับไคร่ ครอบณฺย อย่า หวนเห ครอบใช้ แก่แต่ต่อ
 ช้อ คะเน จง ถ่ายเทให้ ถุก ถ้วน กระจ บวน ความ
 คำว่า แดแลในยอมใช้ชอบ สำหรับ กอบคำสูงในสยาม
 ถ้า ใช้เพี้ยน ผิดไป ก็ ไม่งาม จะมี ความตณิน ช้อนินทา
 พระ จอม จัน โดง หล้า สยามิศร์ บาท บพิตร พระ
 บร เมน ทร มหา มกุฎเกล้า ราช ฎร ประชา
 พระ กรุณา แผ่เนือง อยู่เนือง นอง หวัง จะให้ เขียน
 อ่าน ชำ นานญ พจน์ ให้ ถุกบท แบบ ะบิล ลิ่น ทั้ง สอง
 ทรง ประ กาศ ราช บัญญู ดี จิต ะบอง ตามทำ นองวาที่
 ที่มีจริง สาทก หตุ เปนอุเทศนิเทศ แดถง สรร แดถง
 แจก จบ ครอบทุกสิ่ง อุทา ทรณ์ผ่อน วางที่ อ้างอิง
 ถ้วนเพรา พวังจริง ใจได้บุญญา จะ ช้อ ช้อ จัก คำ

ตามลำดับ คือ คำ กับ เปน ที่ หนึ่ง ฟัง ศึกษา
 คือ ศิษย์ พุท กับ อาจารย์อ่าน มน ทรา ฤา พ่อ คำ มา กับ
 ทาง ที่ ทางไกล แหก นิ่ง ไต่ ะ ด้วย กัน กับ จิน สับ สน
 รูป ภาพ นี้ คล้าย กับ คน เคียง ไสว รูป นี้ คล้าย กับ รูป
 นึ่ง ที่ ขึ้นไว้ กรุงไทยไกล กัน กับ เซอร์ ประเทศ มอญ
 หมิง พบ ปะ กัน กับ ชาย ที่ หมาย มาต หนึ่ง บ่าว ทาษ
 อยู่ กับ เจ้า เจ้า ลัง สอน ม้า ชาว แข่ง กัน กับ ภาพ อิศ ธร
 เรือ แจว จว แข่ง กัน กับ เรือ พาย ผู้ ร้าย แย่ง ชิง กัน กับ
 เจ้า ทว พย์ สู้ เมือง นี้ คู่ ปรับ กัน กับ เมือง หลาย
 บิน สำหรับ กับ ทหาร ชาญ ทุก นาย จาง วาง ซ้าย คู่ กับ
 ชาว สง่างาม เครื่อง ทอง เรียง เคียง กัน กับ ชัน แก้ว
 บท ที่ สอง คล้อง กัน แล้ว กับ บท สาม คำ ต้น ซ้ำ กัน กับ

ป้ายที่ราย ความ กรุงสยาม รักใคร่เป็นไมตรี
 กัน กับ กรุงลอนดอน สมร มิตร จะลึก ชิต ชั่ว ชนวน
 ให้ ถ้วน ถี่ ก็ มาก มายเห็นไม่หมด บท วิถี จะ รวบ ชี
 รวม ความ ตาม ละ บอง คือ คนสาม สอง คนไปจนหลาย
 ร่วม การ ภาย คำ คិតสนิท ส่นอง เสมอเหมือน กัน ไปใน
 ทำ นอง ฤา ทำ ของ สิ่งใดได้ ด้วย กัน ควร ใช้ คำว่า
 กับ ประ ตับ ประ ติชฐ์ ถ้วน ชอบ ชิต เจริง ใช้ ไม่ ผิด ผัน
 หนึ่ง ของใด ที่ไป ได้ มา นั้น แด่ เสีย ไป ด้วย กัน
 ก็ ควร ปอง เหมือน คนไป กับ ยาม เทียว ตาม หา
 มา กับ ม้า ตัวดีไม่มีสอง เพ็ชร หาย ไป กับ หีบใหญ่
 ที่ไว้ทอง ควร จำ นอง คำ ว่า กับ ประ ตับ เคียง
 คำ ว่า แก่ แม่ กระ ทุ้ย ทุ้ย ที่ สอง จง ตฤก ตรอง ตรวจ คำ

ประจําเสียง ฐีนัทคัน จิต พาน ชัน จต เรียง
 ตาม ลำ เนียง แนวน เต็ม เข้า เต็ม วาง ผู้ มีทรัพย์ ให้ พศรา
 แก่ ยาจก หนึ่ง ของ ยก ฝาก ให้ แก่ หัว เมือง ถ้าง
 เจ้า ของ สวณ เสีย เงิน ให้ แก่ นาย รวาง อัน ของ กตาง
 ตัด สิ้น ให้ แก่ ใจ หย่ ตรง ทน กำไร คิด ได้ ไว้ ตาม คว
 แบ่ง ให้ แก่ ผู้ เข้า ส่วน คว ประ สงค์ บานู ฐีนี มอบ
 แก่ นาย จง ทัว อ้าย คง ขาย ไว้ แก่ ยาย มา มี คำ แก่
 สุภา ตระ ธา การ ฝาก ไว้ แก่ เพื่อน บ้าน สถาน ทำ
 มั่น ไว้ ใจ แก่ คน จน อูรา ปลง ใจ แก่ ภรรยา ชีวา วาย
 แพ้ รู้ แก่ ใคร ๆ ไม่ ร้าย นก เสีย ที่ แก่ คน รัก จัก สลาย
 ของ พิเศษ คว แก่ บุญ เจ้า คุณ นาย ผู้ หนึ่ง หมายถึง
 แก่ เพื่อน ตก เตือน กัน ฐีทัว อย่าง อ้าง ช้อ ส้ง เขป แถลง

ตามตำแหน่ง วาที่ ที่เสก สรรพ จง สักเกต กอบใช้ ให้
 แม่นยำ อย่า พลาด พลาญเพี้ยน พลัด วาจา คำว่าใน
 แด่ต่อที่ ข้อ นี้ ท่าน ยก ขึ้นเป็น ชั้น บัน ภาษา เป็น คำสูง
 จง บท พจ นา กุมารว อ่าน เขียน เร่ง เพียร ทรง
 ว่า ทูลเกล้า ทูล กระหม่อม น้อม ประดิษฐ์ ถวายในหลวง
 โดยจิตร คิณ หนอง พระเดช ได้ ชูเกล้า กระหม่อมปอง
 ให้เรื่องรอง เลิศล้วนไม่ รวนเร ถวายในเจ้าต่างกรม
 ปราบปรามทั่ว แล้วคิด จักกำหนด ในท่าน เสด นานดี หึ
 ใหญ่ ได้ คະณ โดยที่ เจตนา มี รักดีทั่ว ถวายพระ
 พรแถบพิตรอดิศร เกษนิกร นรผู้ เจ้า อยู่หัว
 กราบทูล แด่ฝ่าฝดของไม่หมองมัว ให้ตฤกถกถัว
 ความผิด คิณ ระวาง กราบ ทูลเจ้าต่าง กรม สม
 พระเกียรติ ให้ละเมียดเรียบร้อย ค่อย แดง เรือน
 ต่อเสนาบดีค่อย ชี้แจง อย่า กล้งแก้ง ตฤก

ทรา ที่พาที่ แจ้งความต่อผู้สำเร็จราชการ เมืองนุกรม
 กรม การ สะฐาน ที่ หนึ่ง ฟ้อง ต่อ ตุลา ชน อตุลย์ดี
 นี้ ชักชี เช่น ใช้ พอได้ ทรง นอก กว่า นี้ ใช้ แก่ แก่
 คำชาน พระราชทาน แก่ คุณบุญสนอง หนึ่ง ให้ แก่
 บอก แก่ แท้ลบอง แจ้งความ แก่ แท้ ทำนอง ต้อง
 กระบวน คำว่าแต่ ต้อง ใช้ ใน ที่ว่า ด้วยต้น ทาง
 ที่ มาหาสอบสวน จะ ยก คำเขียนไว้ พอ ใคร ควร
 คือรับ แต่ ขอแต่ควร เขียน ประจำ เรียก แต่ เร่ง แต่
 เอาแต่เขา มาแต่เจ้า นวลละออ เปน ข้อ ขำ เรียก ภาษี
 แต่ ราษฎร ไม่ ขาดคำ สอดคำ ทำ เปน อย่าง
 ไว้ อ้าง อิง ว่าย่อ ๆ พอ ไม่ ให้ โหด เลื่อน
 พอ ตก เตือน เด็ก ให้ ตฤณิก ทุกสิ่ง แต่ ละน้อย นำ เนือง
 เรื่อง ที่ จริง เหมือน กับ ชื่นชวน ร้อง ทำนอง เพลง

๑๘๑

๐ หนึ่ง พึงให้ กุลบุตร ที่สุด แหวม อย่าพลอม
แพถม เร่งพิเคราะห์ ให้ เหมาะเหมง สักเกศคำ ที่
ท่านใช้ ไว้ เสง ลำ เนียง เบ่งตัว สูง ไม่ จุง
กลาง คืออักษรสูงกลาง เข้าวาง เรียง อาน ออก
เคียงร่วมใช้ ไม่ ชัดขวาง แต่ ตัว สูงไว้ อำนาจขาด
กับกลาง ไม่อาจอ้าง ออกจงให้ สูง พลอย เหมือนคำ
ว่า สกตสกันธพจน์ สกกรจ็บทว่าสเกิด เสรีใจ ใส สอย
สกณบินขึ้น บรรพตสกตรอย สกัต คอยสกิต
นุชาน สุกกร ถนบกอไฟ ถึงเงาแว้งแสง ใจช่างแขง
ฉกาจนกรรจาท่าน ตาสอน เสือสก็อตหอม พุ่งจรวงจร
ขจัต ฟ้า แล้วกลับย้อน ขจิตร์ดี ขจาย แจ่ม เขียว
ขจี ที่ ยอดเขา แสดงความ สดุด เสตา เสดจ์หนี
สดวก เดิน ท่าน สด้า นาคดี สดม ทัว บริ นิทราเรียง
ผดุงผดาไว้ เสรีจแผดจ์ร้อน แผดียงชตาน

เขตฯ ชื่อนั้น เรียงเสียง ใจสทิมแม่น้ำ ไสตง เรียง
 สบง เสบียง อีกเสบก แจกออกมา สบัก สบา/สบง
 ทั้งกำหนด ฌบบฌบ บคนสบถสบัตว่า เขบี่จขบวร
 ถ้วน ครอบจำนนจา ฌอ้า ฌอ้มฌอับมาคูน่า กตัว ยิงสชาติ
 ยังสจิต เสอียน ผอบ ถ้วนคำ รบ คำ ได้ ที่ ใช้ทั่ว
 ชักมา แจกแจ้งกระจายพอหายมัว ที่ ในตัว แบบ
 อย่างอ้างวจา ยังมีมากหลาก ด้นพ้น กำหนด
 จงจำจตจากฤก เร่งศึกษา นี่ ชักคำทำ ย่อพ้อ บัญญา
 กุมารว เร่งกำหนดแบบ บทเขย ะ
 ๑ กับ แก่ แต่ ต่อ ตั้ง เต็มสาร
 สาขกนิทศน์ สถาน ท่อน ทำย
 สำหรับสำ ไกมาร มักหมั่น จำพ้อ
 รีบเร่ง เรียงน อย่าร้าย เวศร้าง สั้งสม ะ